

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Нерівномірність глобального розвитку: соціально-економічний
вимір»

Здобувача Марчук Катерини Сергіївни

Науковий керівник: д. е. н., проф. Швиданенко О. А.

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: д. е. н., професор Столярчук Я. М.

(підпис)

Київ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми
«Міжнародна економіка»

(підпис)
«_____» _____ 20__ р.

Столярчук Я.М.
(ініціали, прізвище)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародної економіки

(підпис)
«_____» _____ 20__ р.

Столярчук Я.М.
(ініціали, прізвище)

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Марчук Катерини Сергіївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

заочної форми навчання
очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: «Нерівномірність глобального розвитку: соціально-економічний вимір»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «__» _____ 20__ р. № ____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах:

При проведенні дослідження були використанні статистичні матеріали Державної служби статистики України, Законодавчі акти та аналітичні звіти міжнародних організацій СОТ (світова організація торгівлі), сайти Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Організації об'єднаних націй PwC, OECD and UNRIC S&P. Міністерство культури та інформаційної політики України, Державна служба статистики України. Офіційні Академічні

дослідження надають дані щодо питання нерівномірності глобального розвитку

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 67 сторінок, 6 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел з 34 найменувань, додатки.

«Нерівномірність глобального розвитку: соціально-економічний вимір»

(назва кваліфікаційної бакалаврської роботи)

Об'єктом дослідження є процеси соціально-економічного розвитку країн світу.

Предметом дослідження умови, фактори та механізми подолання проблем нерівномірності соціально-економічного розвитку країн світу.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – розкриття теоретико-методологічних засад дослідження нерівномірності глобального розвитку, аналіз методичних підходів до оцінювання нерівності та обґрунтування шляхів регулювання глобальних асиметрій розвитку міжнародними організаціями.

Методи дослідження: підходи в дослідженні включають теоретичні методи, такі як аналіз та синтез, індукція та дедукція, історичний та логічний аналіз, каузальність; а також емпіричні методи, такі як статистичний аналіз, використання графіків, метод експертних оцінок, проведення класифікацій, і врахування синергетичного підходу і т.д.

Отримані результати та їх новизна: виявлення проблем, пов'язаних з подоланням нерівномірності у сучасному розвитку країн і регіонів світу. Метою його є не лише класифікація кореневих імперативів нерівності у розвитку країн та регіонів, але і визначення шляхів її подолання міжнародними організаціями, щоб сприяти знаходженню розв'язання цих проблем, а також дослідження адаптації України до соціально-економічних імперативів розвитку та висунення рекомендації щодо подолання виявлених проблем.

Значущість роботи та висновки: Пристосування використання досвіду для забезпечення однакового рівня розвитку країн і регіонів у світі до умов, які існують у розвитку України, шляхом визначення основних проблем та можливих шляхів їх вирішення.

Рекомендації щодо використання результатів: Рекомендується використовувати матеріали кваліфікаційної роботи при розробці заходів, спрямованих на вирішення проблем нерівномірності сучасного розвитку країн і регіонів світу, зокрема в Україні.

Ключові слова: Міжнародні економічні відносини, нерівність, розвиток, економічний розвиток, глобалізація, економіка.

В і д г у к
на кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

(прізвище, ініціали)

на тему _____

(назва теми)

1. Актуальність теми:

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи:

_____ 3. Наявність самостійних розробок автора:

_____ 4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій:

_____ 5. Наявність недоліків:

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту _____ перед

ЕК: _____

Науковий керівник: _____

(посада, учене звання, науковий ступінь)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

“ ____ ” _____ 20__ р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	6
1.1. Теоретичні закономірності економічного розвитку: його глобалізація та нерівномірність	6
1.2. Соціально-економічні імперативи нерівномірності глобального розвитку країн світу	18
1.3. Методичні підходи до оцінювання нерівномірності глобального розвитку	24
РОЗДІЛ 2 НАПРЯМИ ПОЛЯРИЗАЦІЇ І ГЛОБАЛЬНОЇ АСИМЕТРИЧНОСТІ СОЦІАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ЇХ РЕГУЛЮВАННЯ	35
2.1. Аналіз динаміки та нерівномірності соціально-економічного розвитку країн світу	35
2.2. Оцінка нерівномірності розвитку глобальних науково-технічних, торговельних та інвестиційних процесів	43
2.3. Адаптація України до соціально-економічних імперативів нерівномірності глобального розвитку	52
2.4. Шляхи регулювання глобальних асиметрій розвитку міжнародними організаціями у світовій економічній системі.	59
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Актуальність дослідження. Зростання соціально-економічних нерівностей між країнами та всередині них є однією з основних проблем яка впливає на економічний, соціальний та політичний ландшафт світу. Нерівномірність у глобальному розвитку виявляється у розподілі багатства, доступі до освіти, охорони здоров'я, ринків праці та інших ресурсів. Це призводить до зростання соціальних конфліктів, економічної нерівності та загострює проблему бідності. Зростання нерівності також може мати сильний вплив на стабільність країн, регіонів та світової системи в цілому. Тому вирішення проблеми соціально-економічної нерівності у глобальному розвитку є критично важливим завданням для міжнародних організацій, урядів та громадськості.

Дослідження теми нерівності у світовому господарстві є ключовим для розуміння складних взаємозв'язків між країнами та регіонами. Вивченням проблеми займаються дослідники по всьому світу, до таких вчених відносяться Е. Дюфло, А. Гранберг, П. Кук, Д. Стігліц, А.Сен, Д. Аджемоглу, М. Портер, Н. Сірф, Ю. Самойлик [6, 8, 7, 9, 10], Н. Ларіна, Т. Пікетті, М. Фратчер, А. Амін, А. Венейблз, У. Шарп, Дж. Сорос, З. Боді, Р.Метрон, Р. Четті, К. Ціммерман, А. Хойнінг, К. Морган, Д. Беккатіні, включаючи і українських дослідників, економістів, таких як О. Швиданенко, Я. Столярчук, Л. Антонюк, І. Буряк, Ю. Самойлик, В. Бабаєв, І. Ярошенко, О. Савченко, І. Школа, С. Залупка, Б. Данилишин, Е. Коцага, О. Белан, О. Калініченко.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – розкриття теоретико-методологічних засад дослідження нерівномірності глобального розвитку, аналіз методичних підходів до оцінювання нерівності та обґрунтування шляхів регулювання глобальних асиметрій розвитку міжнародними організаціями.

Завдання дослідження:

—дослідити теоретичні закономірності економічного розвитку;

- визначити соціально-економічні засади нерівномірності розвитку світового господарства;
- обґрунтувати методичні підходи до оцінювання нерівномірності глобального розвитку;
- провести аналіз глобальних асиметрій соціально-економічного розвитку;
- оцінити нерівномірність розвитку глобальних науково-технічних торговельних та інвестиційних процесів;
- розглянути соціально-економічні виклики для України в умовах глобальної асиметричності;
- обґрунтувати шляхи регулювання глобальних асиметрій розвитку міжнародними організаціями.

Об’єктом дослідження є процеси соціально-економічного розвитку країн світу.

Предметом дослідження є умови, фактори та механізми подолання проблем нерівномірності соціально-економічного розвитку країн світу.

Методи дослідження: Методологічна база дипломної роботи ґрунтується на використанні як загальнонавчаних, так і специфічних методів наукових досліджень. Основу цієї роботи складає використання принципу поєднання теорії з практикою, аналіз причинно-наслідкових зв'язків, використання методу наукової абстракції та конкретизації явищ і процесів, а також застосування історичних та логічних методів, індукції та дедукції. Це дозволяє системно висвітлити проблеми подолання нерівномірності сучасного розвитку країн і регіонів у світі.

У першому розділі досліджено концепції аналізу економічної нерівності в розвитку країн і регіонів світу. Також проведено аналіз причин нерівності у доходах між країнами та регіонами, виявлено тенденції економічної нерівності і

соціально-економічну нерівномірність розвитку країн і регіонів, а також їхні наслідки. Також розглянуто імперативи нерівності розвитку країн та розглянуті методи проведення аналізу соціально-економічних нерівностей країн світу.

У другому розділі дипломної роботи використовувались статистичний аналіз який включає збір та аналіз статистичних даних про соціально-економічні показники різних країн для комплексного порівняння рівнім розвитку країн. Використання індексів розвитку, таких як індекс розвитку людського потенціалу чи індекс глобальної конкурентоспроможності. Дослідження нерівності доходів та доступу до освіти, рівня бідності та інших соціальних послуг. Експертні оцінки. Запропоновані шляхи регулювання глобальних асиметрій розвитку міжнародними організаціями у світовій

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. проведення теоретичних та аналітичних досліджень з міжнародних економічних відносин українськими та зарубіжними науковцями; аналіз аналітичних звітів, монографій та наукових статей, а також матеріалів наукових конференцій і аналітичних документів з офіційних веб-ресурсів урядових та корпоративних структур за вказаною тематикою. Дослідження глобальних нерівномірностей світового розвитку допомагає зрозуміти природу цих нерівностей та їх вплив на суспільство. Методичний аспект визначає підходи та інструменти, що допомагають аналізувати та вирішувати проблеми нерівностей. В свою чергу практичне значення полягає в розробці стратегій та політик для зменшення нерівностей.

Інформаційна база дослідження. При проведенні дослідження були використані статистичні матеріали Державної служби статистики України, Законодавчі акти та аналітичні звіти міжнародних організацій СОТ (світова організація торгівлі), сайти Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Організації об'єднаних націй РwC, OECDandUNRIC S&P. Міністерство культури та інформаційної політики України, Державна служба статистики України. Офіційні. Академічні дослідження надають дані щодо питання нерівномірності глобального розвитку

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Обсяг бакалаврської роботи становить 104 при цьому обсяг основного тексту становить 67 сторінки, список бібліографічних посилань містить 34 найменувань (у тому числі 17 іноземних джерел). Дипломна робота містить ілюстраційний матеріал: 6 таблиць, 6 ілюстрації.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

1.1 Теоретичні закономірності економічного розвитку: його глобалізація та нерівномірність

Економічний розвиток є складним і багатограним поняттям, що включає в себе різноманітні аспекти економічної діяльності та соціально-економічних змін. Економічний розвиток визначається як процес підвищення рівня життя населення, що супроводжується зростанням обсягів виробництва, поліпшенням якості товарів і послуг, а також підвищенням загального добробуту суспільства. Він охоплює не лише збільшення валового внутрішнього продукту (ВВП) чи валового національного продукту (ВНП), але й структурні зміни в економіці, такі як індустріалізація, урбанізація та розвиток технологій.

Показники економічного розвитку є ключовими індикаторами, які допомагають вимірювати та оцінювати рівень розвитку конкретної країни або регіону. До основних показників належать валовий внутрішній продукт (ВВП), який відображає загальну вартість всіх товарів і послуг, вироблених у країні за певний період; валовий національний продукт (ВНП), який враховує доходи, отримані резидентами країни як всередині, так і за її межами; індекс людського розвитку (ІЛР), який включає такі аспекти, як тривалість життя, рівень освіти та дохід на душу населення [11, с. 198].

Економічний розвиток також включає в себе соціально-економічні фактори, такі як рівень безробіття, інфляції, доступ до медичних послуг та освіти, а також екологічні показники, які відображають стійкість розвитку. Основні етапи економічного розвитку країн можна поділити на декілька фаз: аграрну, індустріальну та постіндустріальну. У аграрній фазі економіка здебільшого базується на сільському господарстві; індустріальна фаза характеризується

розвитком промисловості та масовим виробництвом, а постіндустріальна фаза відзначається зростанням ролі послуг та інформаційних технологій.

Важливою складовою економічного розвитку є підвищення продуктивності праці, інновації та технологічний прогрес. Вони дозволяють підвищувати ефективність виробництва, знижувати витрати та створювати нові ринки та можливості для підприємців і робітників. Політика держави, зокрема інвестиції в освіту, охорону здоров'я, інфраструктуру та наукові дослідження, також відіграє вирішальну роль у стимулюванні економічного розвитку.

Теорії економічного розвитку являють собою широкий спектр концепцій, які пояснюють, як і чому відбувається економічний розвиток країн і регіонів. Вони включають класичні, неокласичні, інституційні та альтернативні підходи, кожен з яких має свої ключові ідеї та підходи до розуміння процесів економічного розвитку.

Адам Сміт і Давид Рікардо є одними з основоположників класичної економічної теорії. Вони стверджували, що економічний розвиток забезпечується через розподіл праці та вільний ринок. Сміт у своїй праці "Багатство народів" наголошував на важливості спеціалізації та конкуренції, які ведуть до підвищення продуктивності та ефективності. Рікардо, у свою чергу, розробив теорію порівняльних переваг, згідно з якою країни повинні спеціалізуватися на виробництві тих товарів, де вони мають найменші альтернативні витрати [11, с. 164].

Неокласичні теорії базуються на ідеях, що виникли після класичних економістів, зокрема на роботах Роберта Солоу та Пола Ромера. Модель Солоу акцентує увагу на ролі нагромадження капіталу, технологічного прогресу та демографічних змін у процесі економічного зростання. За Солоу, довгострокове економічне зростання визначається темпами технологічного прогресу, оскільки нагромадження капіталу має знижувану віддачу [13, с. 245].

Пол Ромер і його теорія ендогенного зростання розширили неокласичну модель, включивши технологічні інновації та знання як ключові фактори зростання. За Ромером, інвестиції в людський капітал, дослідження та розробки є

рушійною силою довгострокового зростання, оскільки вони створюють позитивні зовнішні ефекти, що підвищують продуктивність усієї економіки.

Інституційні теорії, такі як праці Дугласа Норта та Дарона Аджемоглу, зосереджуються на ролі інститутів – правових, політичних та економічних структур – у визначенні економічного розвитку. Норт стверджував, що економічні інститути, які сприяють зниженню транзакційних витрат і захисту прав власності, є ключовими для стабільного економічного зростання. Аджемоглу, у своїй книзі "Чому нації занепадають", акцентує на важливості інклюзивних інститутів, які забезпечують широкі економічні можливості для всіх верств населення та сприяють інноваціям і зростанню [11, с. 88].

До альтернативних теорій відносяться теорії залежності та світ-системний аналіз. Теорія залежності, розроблена Раулем Пребішем та іншими, стверджує, що розвиток країн третього світу ускладнюється через їхню залежність від розвинених країн, що експлуатують їхні ресурси та ринки. Ця теорія критикує традиційні підходи до розвитку, наголошуючи на необхідності внутрішнього розвитку та зменшення залежності від зовнішніх факторів.

Світ-системний аналіз, запропонований Іммануїлом Валлерстайном, розглядає світову економіку як єдину систему, поділену на центр, напівпериферію та периферію. За Валлерстайном, економічний розвиток периферійних країн гальмується структурними нерівностями та експлуатацією з боку центральних країн [12, с. 38].

Таким чином, теорії економічного розвитку надають різні пояснення процесам економічного зростання та розвитку, акцентуючи увагу на різних чинниках і механізмах, що впливають на економічний розвиток. Кожна з теорій має свої сильні та слабкі сторони, і розуміння цих теорій є важливим для формування ефективних стратегій розвитку в сучасному світі.

Глобалізація економічного розвитку є складним і багатогранним процесом, що охоплює інтеграцію національних економік у єдину світову економічну систему через різноманітні механізми, такі як міжнародна торгівля, інвестиції, фінансові потоки, технологічний обмін та міграція робочої сили. Цей процес

супроводжується збільшенням взаємозалежності країн та регіонів і має значний вплив на економічний розвиток як розвинених, так і країн, що розвиваються.

Глобалізація – це процес, під час якого відбувається збільшення масштабу та глибини міжнародних економічних зв'язків [6].

Глобалізація економічного розвитку має глибокі історичні корені, починаючи з епохи великих географічних відкриттів та колоніальної експансії. Однак сучасний етап глобалізації, що розпочався у другій половині XX століття, характеризується значно швидшими темпами інтеграції, завдяки технологічному прогресу та лібералізації економічної політики в багатьох країнах [6].

Глобалізація економічного розвитку є неоднозначним процесом, що приносить як значні переваги, так і виклики. Вона сприяє економічному зростанню та технологічному прогресу, але водночас підсилює нерівність та екологічні проблеми. Розуміння сутності глобалізації та її впливу на економічний розвиток є ключовим для формування ефективної економічної політики та стратегій, які дозволяють максимально використати переваги глобалізації та мінімізувати її негативні наслідки [6].

Нерівномірність економічного розвитку є однією з головних проблем сучасної світової економіки. Вона проявляється у значних відмінностях між рівнем економічного розвитку різних країн та регіонів, а також у межах окремих країн. Це явище має складний характер і зумовлюється багатьма факторами, включаючи історичні, географічні, соціальні та політичні чинники.

Економічна нерівність – це різниця у рівні доходів, добробуту та доступу до ресурсів між різними групами населення або країнами. Ця нерівність може проявлятися у розподілі доходів, багатства, доступу до освіти, медичних послуг, можливостей працевлаштування та інших аспектів життя [6].

Глобалізація та нерівномірність економічного розвитку є взаємопов'язаними явищами, які впливають одне на одного у складний і багатогранний спосіб. Глобалізація, визначена як процес інтеграції національних економік у світову економічну систему через торгівлю, інвестиції, фінансові потоки та технологічний обмін, має різноманітні наслідки для економічного

розвитку країн. Одним із цих наслідків є посилення або, навпаки, зменшення економічної нерівності [7].

Глобалізація сприяє економічному зростанню, відкриваючи нові можливості для торгівлі, залучення інвестицій і технологічного прогресу. Вона дозволяє країнам використовувати свої порівняльні переваги, підвищувати ефективність виробництва і створювати нові робочі місця. Однак вигоди від глобалізації розподіляються нерівномірно між країнами та всередині них. Країни з розвинутою економікою, які мають високий рівень технологічного розвитку та добре розвинену інфраструктуру, отримують більше переваг від глобалізації порівняно з країнами, що розвиваються, які часто залишаються на периферії світової економіки.

У розвинених країнах глобалізація може призводити до зростання нерівності між різними соціальними групами. Висококваліфіковані працівники та власники капіталу виграють від нових можливостей, тоді як низько кваліфіковані працівники можуть стикатися з конкуренцією з боку робочої сили з країн з нижчою оплатою праці, що призводить до зниження їхніх доходів та зростання безробіття. У країнах, що розвиваються, глобалізація може сприяти економічному зростанню та зменшенню бідності, але водночас створює нові форми нерівності, коли певні регіони або галузі отримують значно більше вигоди від інтеграції в світову економіку.

Глобалізація поглиблює існуючі диспропорції між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Розвинені країни мають більше ресурсів для інвестування в наукові дослідження та технології, що дозволяє їм зберігати свою конкурентоспроможність на світовому ринку. Країни, що розвиваються, часто стикаються з проблемами, такими як низький рівень освіти, відсутність інфраструктури, політична нестабільність та корупція, які перешкоджають їхній повноцінній інтеграції у світову економіку та сприяють збереженню економічної відсталості [6].

Глобалізація також впливає на регіональні аспекти економічної нерівності. У межах однієї країни глобалізація може призводити до нерівномірного розвитку

різних регіонів. Великі міста та промислові центри, які мають кращий доступ до глобальних ринків та інвестицій, зазвичай розвиваються швидше, ніж сільські або віддалені райони, які можуть залишатися на узбіччі економічного прогресу. Це призводить до зростання внутрішньої регіональної нерівності, що може спричинити соціальну напруженість та міграційні процеси.

Для пом'якшення негативних наслідків глобалізації та зменшення економічної нерівності необхідні скоординовані зусилля на глобальному рівні. Міжнародні організації, такі як ООН, Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, можуть відігравати важливу роль у підтримці збалансованого економічного розвитку через програми допомоги, фінансування розвитку інфраструктури та стимулювання інвестицій у людський капітал [8].

Крім того, національні уряди можуть впроваджувати політики, спрямовані на перерозподіл доходів, підтримку освіти та охорони здоров'я, розвиток інфраструктури та створення сприятливого середовища для бізнесу. Інвестиції в інклюзивний розвиток, які охоплюють всі верстви населення та регіони, можуть допомогти зменшити нерівність і забезпечити сталий економічний розвиток.

Отже, взаємозв'язок глобалізації та нерівномірності економічного розвитку є складним і багатограним. Глобалізація може як сприяти економічному зростанню та розвитку, так і посилювати нерівність між країнами та всередині них. Ефективне управління цим процесом потребує комплексного підходу та міжнародної співпраці для забезпечення збалансованого та інклюзивного розвитку.

Міжнародні організації (рис. 2.4) відіграють ключову роль у пом'якшенні цих нерівностей, реалізуючи різноманітні програми та ініціативи. Вони забезпечують фінансову підтримку та допомогу розвитку, сприяють лібералізації торгівлі, розвивають інфраструктуру, підтримують освіту та охорону здоров'я, сприяють екологічній стійкості, захищають права людини та сприяють соціальній справедливості. Також міжнародні організації реалізують антикорупційні заходи та підтримують розвиток технологій і інновацій. Ці зусилля взаємодіють і підсилюють один одного, створюючи комплексну систему підтримки та

регулювання, спрямовану на зменшення глобальних асиметрій розвитку і забезпечення стійкого економічного зростання для всіх країн [28].

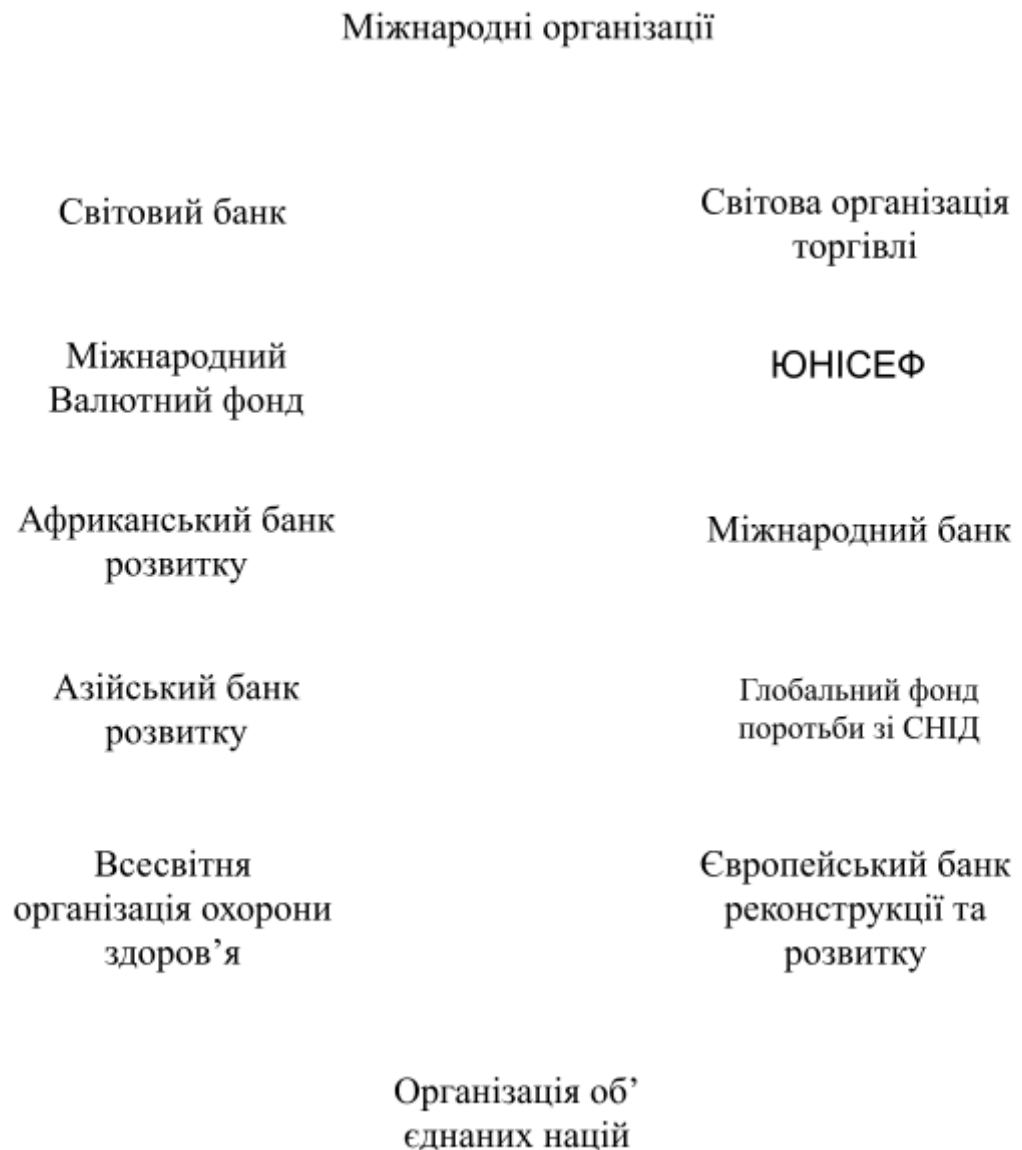

Рис. 2.4 – Міжнародні організації

Джерело: розроблено автором

Світовий банк (WB) та Міжнародний валютний фонд (IMF) можуть надавати кредити та технічну допомогу країнам, що розвиваються, для підтримки їх економічного розвитку та стабільності. Ці організації відіграють критичну роль у глобальній економічній системі, спрямовуючи свої ресурси та експертизу на

подолання економічних викликів, що стоять перед країнами з низьким і середнім рівнем доходу [5].

Світовий банк, зокрема, фокусується на довгострокових проектах розвитку, фінансуючи інфраструктурні проекти, такі як будівництво доріг, шкіл, лікарень та водопостачальних систем. Він також активно підтримує проекти в галузі освіти, охорони здоров'я, сільського господарства та екологічної стійкості. Світовий банк надає не лише фінансові ресурси, але й технічну допомогу, консультуючи уряди з питань економічної політики, управління проектами та реалізації реформ.

Міжнародний валютний фонд, своєю чергою, зосереджується на макроекономічній стабільності. Його основна роль полягає у забезпеченні тимчасової фінансової підтримки країнам, що переживають економічні кризи або мають проблеми з платіжним балансом. IMF також надає технічну допомогу у розробці фіскальної, монетарної та валютної політики, спрямованої на забезпечення економічної стабільності та зростання. Крім того, IMF проводить моніторинг економічних і фінансових тенденцій на глобальному та національному рівнях, надаючи рекомендації щодо економічної політики.

Регіональні банки розвитку, такі як Африканський банк розвитку (AfDB) та Азійський банк розвитку (ADB), є не менш важливими організаціями у фінансуванні інфраструктурних проектів і програм соціально-економічного розвитку. Ці банки орієнтовані на специфічні потреби своїх регіонів, надаючи фінансові ресурси та технічну підтримку для сприяння економічному зростанню та покращенню якості життя в країнах, що розвиваються [13, с. 28].

Азійський банк розвитку відіграє аналогічну роль в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. ADB фінансує проекти, які сприяють економічній інтеграції, інфраструктурному розвитку та зменшенню бідності. Особливу увагу банк приділяє інвестиціям у транспортні мережі, енергетику, міську інфраструктуру, а також у проекти з охорони довкілля. ADB також активно сприяє розвитку людського капіталу через фінансування освітніх програм і ініціатив у сфері охорони здоров'я. Крім фінансової підтримки, ADB надає

технічну допомогу та консалтингові послуги, спрямовані на покращення управління та підвищення ефективності реалізації проектів [27].

Світова організація торгівлі (WTO) працює над зниженням торгових бар'єрів та сприянням вільній торгівлі, що дозволяє країнам з меншим економічним потенціалом отримувати доступ до світових ринків. Основною метою WTO є створення відкритої, справедливої та передбачуваної системи міжнародної торгівлі, яка сприяє економічному зростанню і розвитку всіх країн, особливо тих, які мають обмежені ресурси і менш розвинуту економіку [3].

Зниження торгових бар'єрів, таких як тарифи, квоти і субсидії, є ключовим напрямком діяльності WTO. Організація проводить багатосторонні торговельні переговори, спрямовані на досягнення домовленостей між членами щодо зменшення або ліквідації цих бар'єрів. Угоди, досягнуті в рамках WTO, допомагають країнам з меншим економічним потенціалом отримати справедливий доступ до світових ринків, що сприяє збільшенню їх експорту, стимулює економічне зростання і створення робочих місць. WTO також забезпечує правову і інституційну основу для вирішення торгових суперечок між країнами. Система вирішення спорів дозволяє країнам-членам звертатися з претензіями щодо порушення торговельних угод, що допомагає забезпечити дотримання правил і сприяє стабільності міжнародної торгової системи. Це особливо важливо для країн з меншим економічним потенціалом, оскільки вони отримують можливість захистити свої інтереси на рівних умовах з економічно потужнішими державами [24].

ЮНЕСКО та ЮНІСЕФ реалізують програми, спрямовані на поліпшення доступу до якісної освіти та охорони здоров'я, що є основою для довгострокового економічного розвитку. ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) зосереджує свої зусилля на покращенні доступу до якісної освіти для всіх, незалежно від соціального та економічного становища. Її програми спрямовані на забезпечення універсальної початкової освіти, підвищення рівня грамотності серед дорослих, підтримку інклюзивної освіти для дітей з особливими потребами та розвиток професійних навичок. ЮНЕСКО також

працює над покращенням якості освіти, впроваджуючи сучасні педагогічні методи та технології [26].

ЮНІСЕФ (Дитячий фонд ООН) зосереджується на захисті прав дітей, зокрема на забезпеченні їх доступу до охорони здоров'я та освіти. Організація реалізує програми вакцинації, забезпечення чистою водою та санітарією, а також боротьби з недоїданням. ЮНІСЕФ також активно працює над покращенням якості освіти, надаючи підтримку у будівництві шкіл, навчанні вчителів та забезпеченні дітей навчальними матеріалами. Завдяки своїм зусиллям ЮНІСЕФ сприяє створенню умов для повноцінного розвитку дітей, що є ключовим фактором довгострокового економічного зростання [22].

Глобальний фонд для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією та інші подібні організації надають ресурси для боротьби з хворобами, які перешкоджають соціально-економічному розвитку. Глобальний фонд, зокрема, фінансує програми з лікування та профілактики цих хвороб у країнах з низьким та середнім рівнем доходу. Організація підтримує закупівлю медикаментів, розвиток медичної інфраструктури, навчання медичного персоналу та проведення досліджень для розробки нових методів лікування та профілактики [22].

Інші організації, такі як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) та Глобальний альянс з вакцин та імунізації (GAVI), також роблять значний внесок у боротьбу з інфекційними захворюваннями. ВООЗ координує міжнародні зусилля з охорони здоров'я, розробляє стандарти та рекомендації для лікування різних хвороб і надає технічну підтримку країнам. GAVI забезпечує доступ до вакцин для дітей у найбільш вразливих країнах світу, що сприяє зниженню дитячої смертності та покращенню загального здоров'я населення.

Паризька угода та інші міжнародні угоди, підтримані ООН, спрямовані на зменшення впливу зміни клімату, що особливо важливо для країн, що розвиваються, які часто найбільш вразливі до екологічних змін. Паризька угода, прийнята у 2015 році, є ключовим міжнародним договором, що має на меті обмеження підвищення глобальної середньої температури на рівні нижче 2°C порівняно з доіндустріальним рівнем, з прагненням обмежити підвищення до

1,5°C. Ця угода передбачає, що всі країни-учасниці повинні розробити та впроваджувати національні плани щодо скорочення викидів парникових газів, відомі як національно визначені внески (NDCs). Особливу увагу приділено підтримці країн, що розвиваються, через фінансову допомогу, технологічну підтримку та розвиток спроможності для адаптації до змін клімату.

Програма ООН з навколишнього середовища (UNEP) працює над збереженням біорізноманіття та стійким використанням природних ресурсів. UNEP здійснює моніторинг екологічного стану планети, розробляє та впроваджує міжнародні екологічні стандарти, сприяє співпраці між країнами у питаннях охорони навколишнього середовища. Основними напрямками діяльності UNEP є боротьба з деградацією земель, захист водних ресурсів, охорона морського середовища, збереження лісів, управління відходами та хімічними речовинами [35].

Міжнародна організація праці (ILO) сприяє забезпеченню гідних умов праці та захисту прав працівників, що є важливим фактором соціально-економічного розвитку. ILO працює над створенням і впровадженням міжнародних стандартів праці, які включають норми щодо мінімальної заробітної плати, безпеки та гігієни праці, а також прав працівників на об'єднання в профспілки та ведення колективних переговорів. Організація також займається питаннями зайнятості, прагнучи зменшити рівень безробіття та сприяти створенню нових робочих місць. Важливу роль ILO відіграє у боротьбі з дитячою працею, примусовою працею та дискримінацією на робочому місці.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) працює над досягненням цілей сталого розвитку (ЦСР), що включають скорочення бідності, забезпечення гендерної рівності, розвиток якісної освіти та багато інших аспектів. ЦСР, прийняті в 2015 році, складаються з 17 глобальних цілей, спрямованих на викорінення бідності, захист планети та забезпечення миру і процвітання для всіх. Вони охоплюють широкий спектр соціально-економічних та екологічних питань, включаючи охорону здоров'я, освіту, чисту воду та санітарію, чисту енергію, гідну працю та економічне зростання, інновації та інфраструктуру, зменшення

нерівності, сталий розвиток міст, відповідальне споживання і виробництво, заходи з боротьби зі зміною клімату, збереження морських і наземних екосистем, мир і справедливість, та партнерство для досягнення цілей [29].

Міжнародні організації сприяють впровадженню нових технологій і підтримують інновації в країнах, що розвиваються, через фінансування науково-дослідних проектів та розвиток інформаційних технологій. Вони відіграють важливу роль у подоланні технологічного розриву між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, забезпечуючи доступ до сучасних технологій і наукових знань.

Однією з провідних організацій у цій сфері є Світовий банк, який фінансує проекти, спрямовані на розвиток інфраструктури інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у країнах, що розвиваються. Це включає розвиток широкопasmового інтернету, мобільних технологій та електронного урядування. Світовий банк також підтримує проекти, які сприяють розвитку стартапів та інноваційних підприємств, що допомагає створювати нові робочі місця та стимулювати економічне зростання. Інші організації, такі як Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (UNIDO) та Програма розвитку ООН (UNDP), також активно підтримують інноваційні проекти у країнах, що розвиваються. UNIDO сприяє впровадженню промислових інновацій та нових технологій, які допомагають підвищити продуктивність і конкурентоспроможність місцевих підприємств. UNDP підтримує проекти, спрямовані на розвиток цифрової економіки та впровадження стійких технологій, що сприяють соціально-економічному розвитку та зменшенню нерівності. Програми ООН з науково-технічного співробітництва, такі як Програма ООН з питань науки і техніки для розвитку (UNCTAD) та Програма ООН з науково-технічного співробітництва (UNESCO), сприяють розвитку наукових досліджень і обміну знаннями між країнами. Вони організовують конференції, семінари та тренінги для науковців і фахівців з різних галузей, забезпечуючи доступ до новітніх наукових досягнень і технологій [15].

1.2. Соціально-економічні імперативи нерівномірності глобального розвитку країн світу

Вирішальним процесом глобального соціально-економічного розвитку на рубежі XX – XXI століть стала прогресивна глобалізація, якісно новий етап інтернаціоналізації економічного життя. Вона полягає в тому, що людство, незважаючи на свою розділеність, поступово усвідомлює її як універсальну цивілізовану єдність [6].

Відзначається, що глобалізація обумовлена сильним впливом таких важливих факторів, як: нове технологічне, соціальне виробництво, засноване на швидкому розвитку науки і техніки в розвинених країнах; інформація, заснована на швидкому розвитку комп'ютерних інформаційно-телекомунікаційних мереж, і нові інформаційні технології, що сприяють формуванню глобальних інформаційних систем, визначаються визнанням необхідності інтеграції світової спільноти перед обличчям глобальних загроз. Геополітичні та соціокультурні фактори, що характеризуються суперечливими тенденціями до глобальної єдності середовища проживання. У області вивчення імперативів нерівності глобального розвитку пріоритетними стали зобов'язання в області людського розвитку та інтерактивні соціально-економічні зобов'язання. У сучасних умовах не всі ці інструкції виглядають однаково, тому пропонується дослідження глобальних інструкцій в рамках логічно обґрунтованої багаторівневої системи закономірностей, протиріч, труднощів і формалізації цих завдань. У зв'язку з цим зобов'язання глобального розвитку умовно поділяються на: прямий вплив (політичний, екологічний); проміжний (науково-технічний, культурний, соціально-економічний); прихований (інформаційний, зобов'язання в галузі людського розвитку). Був розроблений методологічний підхід до навмисного обґрунтування стратегій і політик для належного реагування на виявлені і розміщені накази (рис. 1).

Політичний імператив нерівності розвитку країн часто вбирає в себе різноманітні аспекти, включаючи економічні, соціальні, технологічні та культурні

виміри. Основною ідеєю цього імперативу є те, що існують значні різниці у рівні розвитку між різними країнами світу, і ці різниці часто передаються через покоління. Політичний імператив розпочинається з історичного контексту, вказуючи на роль колоніалізму, імперіалізму та геополітичних ігор у формуванні нерівності. Коли країни Європи та Америки зазнали швидкого економічного зростання в наслідок промислової революції, інші частини світу, такі як Африка, Південна Америка та Азія, залишалися відсталими і піддані експлуатації.

У сучасному світі нерівність розвитку країн проявляється у багатьох сферах. На економічному рівні деякі країни мають величезні ВВП та високий рівень життя, тоді як інші борються з бідністю, безробіттям та низькими доходами. Це часто пов'язано з нерівним доступом до ресурсів, технологій та ринків, що зумовлені неправильним веденням політичної діяльності урядів країн.

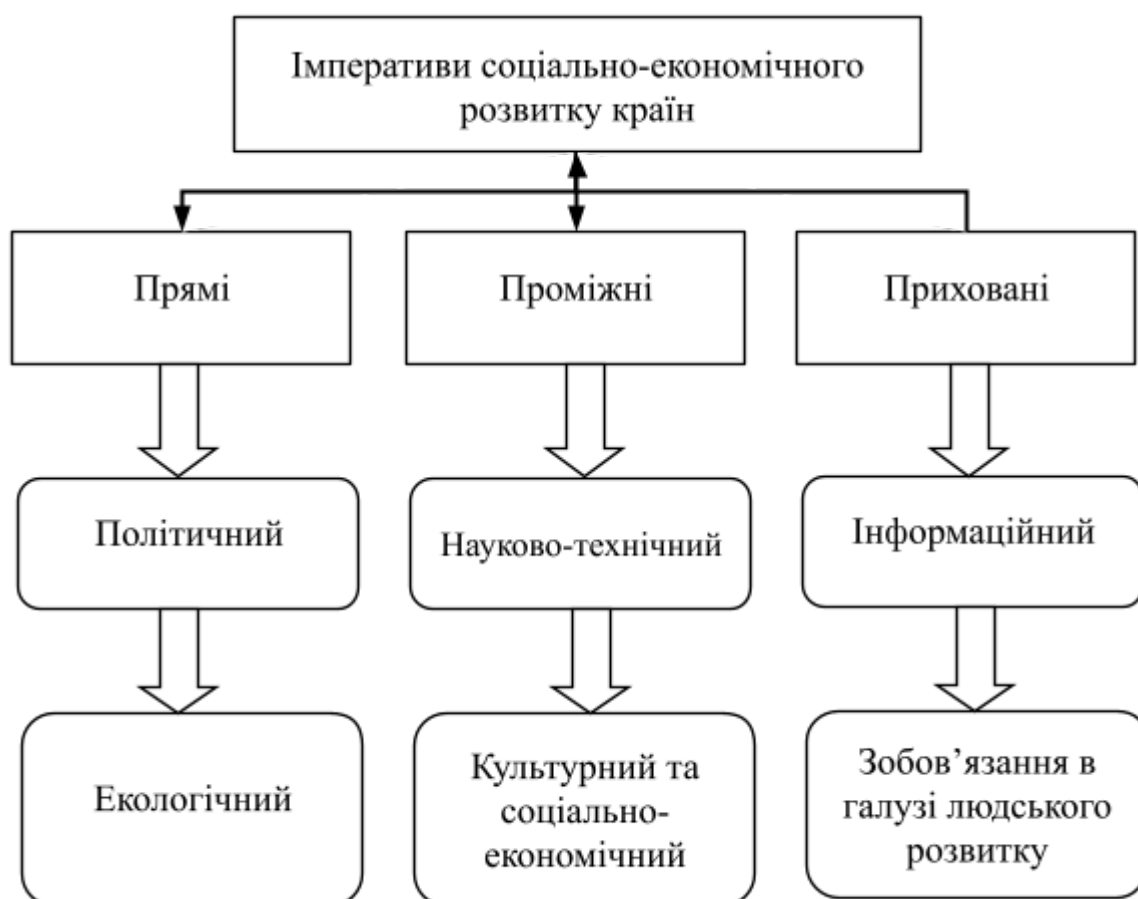

Рис. 1.1 – Імперативи нерівності соціально-економічного розвитку країн

Джерело: Розроблено автором на основі [29]

Екологічний імператив в сучасному світі зосереджується на проблемах забруднення навколишнього середовища, змін клімату та збереженні природних ресурсів. Цей імператив визначає проблеми, пояснює їх причини та наслідки, а також пропонує шляхи вирішення.

Початок екологічного імперативу може бути пов'язаний з індустріалізацією та зростанням економіки, що призвело до значного збільшення викидів парникових газів, забруднення повітря, води та ґрунтів, а також знищення екосистем. Крім того, руйнування лісів, знищення морських екосистем та втрата біорізноманіття також стали ключовими проблемами.

Основна причина екологічних проблем - це нестача уваги до природних ресурсів та недбале використання їх. Існує також проблема нерівності у впливі на природу: багаті країни мають більші можливості забруднювати середовище, тоді як країни з низьким рівнем розвитку стикаються з негативними наслідками цього забруднення, не маючи відповідних ресурсів для захисту свого середовища [30].

На сьогоднішній день екологічний імператив спрямований на пошук рішень для зменшення негативного впливу людини на природу. Це включає в себе заходи для зменшення викидів парникових газів, стимулювання використання відновлюваних джерел енергії, збереження та відновлення екосистем, впровадження більш строгих екологічних стандартів та розвиток технологій для очищення середовища [9].

Ключовим елементом екологічного імперативу є усвідомлення того, що збереження навколишнього середовища є важливою задачею для всього світу, і що лише спільними зусиллями ми можемо забезпечити сталість нашої планети для майбутніх поколінь.

Науково-технічний імператив охоплює широкий спектр тем, пов'язаних з досягненнями науки та технологій, їх впливом на суспільство, економіку та культуру. Цей імператив акцентує на інноваціях, дослідженнях та використанні новітніх технологій для вирішення проблем людства та розвитку суспільства.

Початок науково-технічного імперативу може бути пов'язаний з великими відкриттями та досягненнями в історії науки, такими як закони Ньютона, відкриття радіоактивності, створення телефону, комп'ютера та Інтернету. Ці досягнення відкрили нові можливості для розвитку людства та покращення якості життя.

Сучасний науково-технічний імператив охоплює такі теми, як штучний інтелект, геномне редагування, космічні дослідження, відновлювана енергія, біотехнології та інші. Ці досягнення мають великий потенціал для вирішення глобальних проблем, таких як зміна клімату, епідемії, хвороб, енергетична безпека та інші.

Однак науково-технічний імператив також ставить питання про етику та безпеку використання новітніх технологій. Супутниковий збройний контроль, масове збирання та аналіз даних, штучний інтелект та генетичне редагування - усі ці технології можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки, і важливо розвивати їх з урахуванням етичних та моральних стандартів.

Інформаційний імператив ставить у центр уваги процеси створення, поширення та сприйняття інформації в сучасному світі. Цей імператив охоплює широкий спектр тем, включаючи медіа, соціальні мережі, джерела новин, цифрові технології та їх вплив на суспільство, культуру та політику.

Початок інформаційного імперативу може бути пов'язаний з виникненням друкованих засобів масової інформації та поширенням газет, журналів та книг. Однак з появою радіо, телебачення та Інтернету інформаційний пейзаж розширився, надаючи більше можливостей для отримання та поширення інформації [22].

Сучасний інформаційний імператив відзначається динамічністю та швидкістю змін. Соціальні мережі та цифрові платформи зробили інформацію доступною миттєво, що призвело до появи нових форм споживання інформації, таких як стрімінгові сервіси, блоги, подкасти та відеоблоги.

Проте цей імператив також підкреслює проблеми, пов'язані з інформаційним шумом, дезінформацією та фальсифікацією. Завдяки доступності

інформації кожен може стати її виробником, що призводить до появи великої кількості недостовірної або перекрученої інформації.

Одним із ключових аспектів цього імперативу є вплив інформації на суспільство та політику. Інформаційні технології можуть бути використані як для зміцнення демократії, так і для її підривання. Це створює виклики щодо регулювання інформаційного простору та забезпечення свободи слова та доступу до інформації.

Зобов'язання в галузі людського розвитку становлять сукупність дій, які спрямовані на підвищення якості життя та розвитку людей у всіх аспектах їхнього існування. Ці зобов'язання можуть бути відображені в різних сферах, таких як освіта, охорона здоров'я, гендерна рівність, соціальний захист, економічна стабільність та багато інших, наприклад [21]:

- Освіта: Зобов'язання в цій сфері включають забезпечення доступності та якості освіти для всіх груп населення, зокрема для дітей, молоді, осіб з обмеженими можливостями та маргіналізованих груп. Це також означає забезпечення можливостей для неперервного навчання та професійного розвитку протягом усього життя.
- Охорона здоров'я: Зобов'язання в цій сфері полягають у забезпеченні доступності та якості медичної допомоги для всіх шарів населення, зокрема заходів профілактики, лікування захворювань та реабілітації. Це також включає заходи з покращення громадського здоров'я та просвітницькі кампанії.
- Гендерна рівність: Зобов'язання в цій сфері спрямовані на забезпечення рівних можливостей та прав для чоловіків та жінок у всіх сферах життя, включаючи освіту, працю, політику та сімейне життя. Це означає боротьбу з дискримінацією за ознакою статі та забезпечення вільного розвитку потенціалу кожної особи, незалежно від її статі.

- Соціальний захист: Зобов'язання в цій сфері включають забезпечення соціальної справедливості та рівності шансів для всіх членів суспільства. Це включає заходи з боротьби з бідністю, бездомністю, безробіттям та іншими формами соціального виключення.
- Економічний розвиток: Зобов'язання в цій сфері орієнтовані на забезпечення сталого економічного зростання та розподілу його плодів відповідно до потреб всіх верств населення. Це означає створення умов для розвитку підприємництва, створення робочих місць та підтримки малого та середнього бізнесу.

1.3. Методичні підходи до оцінювання нерівномірності глобального розвитку

Глобальний розвиток - це складний і багатогранний процес, який охоплює економічні, соціальні, екологічні та культурні аспекти розвитку країн та регіонів у світі. Однак, нерівномірність у рівнях розвитку між країнами та регіонами є однією з ключових проблем, що стоять перед сучасним світом. Для ефективного управління цим процесом необхідно мати чітке уявлення про методичні підходи до оцінювання нерівномірності глобального розвитку [9].

Перший методичний підхід, який полягає у використанні комплексного підходу до аналізу, є надзвичайно важливим у зрозумінні нерівномірності глобального розвитку. Цей підхід враховує широкий спектр аспектів, що впливають на розвиток країн та регіонів. Серед них - економічний розвиток, рівень освіти, доступ до медичних послуг, соціальна справедливість та інші фактори, які відображаються на життєвому рівні населення [10].

Враховуючи цей широкий спектр показників, комплексний підхід дозволяє отримати глибше та повніше розуміння нерівномірності розвитку між країнами та регіонами. Наприклад, він дозволяє виявити не лише економічні різниці між країнами, але і аналізувати доступ до освіти та медичних послуг, які також є важливими аспектами життя людей та розвитку суспільства.

Такий глибокий аналіз різноманітних аспектів розвитку допомагає у виявленні кореляцій між ними та усвідомленні причин та наслідків нерівномірності. Він створює можливість для розробки більш точних та цілеспрямованих стратегій зменшення цієї нерівності та покращення якості життя людей у всьому світі.

Другим методичним підходом є застосування індексів розвитку. Індекси, такі як Індекс Людського Розвитку (ІЛР) чи Індекс Джинні, Індекс Тейла, Індекс Аткінсона, дозволяють порівнювати рівень розвитку різних країн за конкретними критеріями. Вони дають можливість виявити тенденції в розвитку та визначити пріоритетні напрямки політики для зменшення нерівномірності [11, с. 55].

Першим показником є Індекс Тейла (Theil index) (1.1) – це статистичний показник, який використовується для вимірювання нерівності розподілу доходів або інших ресурсів у суспільстві. Він є одним із численних індексів нерівності, але відрізняється від інших своїми математичними властивостями і способом вимірювання. Індекс Тейла належить до класу ентропійних показників і базується на концепції інформаційної ентропії [13, с. 245].

Цей індекс отримав свою назву на честь нідерландського економіста Гендріка Тейла, який розробив його в 1967 році. Індекс Тейла має декілька важливих властивостей, які роблять його корисним для аналізу нерівності. Він може враховувати нерівність як у межах окремих груп (наприклад, регіонів або соціальних класів), так і між ними. Завдяки цьому, індекс Тейла дозволяє більш глибоко досліджувати джерела нерівності в суспільстві [2].

Однією з головних переваг індексу Тейла є його здатність до декомпозиції, тобто можливість розкласти загальний показник нерівності на частки, що відповідають нерівності всередині підгруп (within-group inequality) та між ними (between-group inequality). Це дозволяє зрозуміти, чи нерівність здебільшого зосереджена всередині окремих регіонів або соціальних груп, чи між ними існує значна різниця. Індeksi Тейла T_1 та T_2 розраховуються таким чином:

$$T_1 = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \left(\frac{x_i}{\bar{x}} \times \ln \ln \frac{x_i}{\bar{x}} \right) \quad (1.1)$$

де x_i – дохід i -го індивідуума,

$\bar{x} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N x_i$ – середнє значення доходу,

N – кількість населення країни [11, с. 363]..

$$T_0 = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \left(\ln \ln \frac{x}{x_i} \right) \quad (1.2)$$

де x_i – дохід i -го індивідуума,

$\bar{x} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N x_i$ – середнє значення доходу,

N – кількість населення країни [11, с. 363]..

Ще одним не менш важливим показником вимірювання нерівності соціально-економічного розвитку є індекс Аткинсона. Індекс Аткинсона (Atkinson index) (1.3) – це показник, який вимірює ступінь економічної нерівності в розподілі доходів або інших ресурсів у суспільстві. Він був розроблений британським економістом Ентоні Аткинсоном у 1970 році. Особливістю індексу Аткинсона є його здатність враховувати суспільні уподобання щодо нерівності, що робить його унікальним серед інших показників нерівності.

Основна ідея індексу Аткинсона полягає в тому, щоб визначити, яку частку доходу суспільство готове пожертвувати заради досягнення більш рівного розподілу. Індекс дає можливість врахувати різні ступені аверсії до нерівності (рівень неприйняття нерівності) через параметр ϵ (epsilon). Формально індекс Аткинсона можна визначити наступним чином:

$$A(\epsilon) = 1 - \left(\frac{1}{\mu} \left(\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i^{1-\epsilon} \right)^{\frac{1}{1-\epsilon}} \right) \quad (1.3)$$

де n – кількість осіб або домогосподарств,

x_i – дохід особи i ,

μ - середній дохід,

ϵ – параметр аверсії до нерівності ($\epsilon \geq 0$, $\epsilon \neq 1$) [11, с. 363].

Для випадку коли $\epsilon=1$, формула індексу Аткинсона має іншу форму:

$$A(1) = 1 - \frac{1}{\mu} \exp \left(\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \ln \ln x_i \right) \quad (1.4)$$

де n – кількість осіб або домогосподарств,

x_i – дохід особи i ,

μ - середній дохід,

ϵ – параметр аверсії до нерівності ($\epsilon \geq 0$, $\epsilon \neq 1$) [11, с. 363]..

Параметр ϵ визначає чутливість індексу до змін у розподілі доходів:

—При низьких значеннях ϵ (наближених до 0), індекс менш чутливий до нерівності, що означає, що суспільство менш критично ставиться до нерівності.

—При високих значеннях ϵ індекс більш чутливий до змін, особливо на нижньому кінці розподілу доходів, тобто суспільство більш критично ставиться до нерівності.

Індекс Аتكінсона приймає значення від 0 до 1, де:

—0 означає повну рівність,

—1 означає максимальну можливу нерівність у розподілі доходів [1].

Індекс Аتكінсона має кілька ключових властивостей, що роблять його цінним інструментом для аналізу економічної нерівності. По-перше, він чутливий до параметру ϵ : індекс може бути налаштований на різні рівні авверсії до нерівності, що дозволяє досліджувати, як зміна суспільних уподобань впливає на сприйняття нерівності. По-друге, індекс враховує соціальні уподобання: індекс Аتكінсона дозволяє інтегрувати суспільні погляди на прийнятний рівень нерівності, що робить його особливо корисним у політиці. По-третє, він дозволяє декомпозицію: як і індекс Тейла, індекс Аتكінсона можна декомпонувати на частки нерівності всередині груп і між групами.

Ще одним досить важливим індексом є Індекси інновацій, зокрема Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index, GII), відіграють важливу роль в оцінці інноваційного потенціалу та ефективності країн. GII розроблено Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (WIPO) спільно з Корнельським університетом і INSEAD. Цей індекс охоплює широкий спектр показників, що дозволяють оцінити різні аспекти інноваційної діяльності [15].

Глобальний індекс інновацій складається з кількох компонентів, які включають інституційні умови, людський капітал і дослідження, інфраструктуру, рівень розвитку ринку та бізнесу, результати знань і технологій, а також

результати творчої діяльності. Кожен із цих компонентів має власні підпоказники, що дає змогу комплексно оцінити інноваційний клімат у країнах.

Інституційні умови враховують політичне, регуляторне та бізнес-середовище, що впливає на здатність до інновацій. Людський капітал і дослідження вимірюють рівень освіти, наукових досліджень і розвитку, наявність висококваліфікованих кадрів. Інфраструктура включає оцінку технологічної інфраструктури, доступу до інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та екологічної стабільності.

Рівень розвитку ринку оцінюється за допомогою показників легкості ведення бізнесу, доступу до кредитів, інвестування та торгівлі. Рівень розвитку бізнесу визначається за такими параметрами, як складність бізнес-операцій, інвестиції в знання та інноваційні можливості компаній.

Результати знань і технологій відображають інтенсивність патентування, наукових публікацій, експорт високотехнологічних товарів і послуг, а також впровадження нових технологій. Результати творчої діяльності враховують вплив культурних і творчих індустрій, товарних знаків, а також розвиток онлайн-контенту.

Індекс Джинні (1.5) та крива Лоренца (рис. 1.2) є основними інструментами для вимірювання нерівності доходів у суспільстві. Крива Лоренца - це графічне зображення розподілу доходів, яке показує, яка частка сукупного доходу отримується певним відсотком населення. На графіку крива Лоренца відкладається на координатній площині, де по горизонтальній осі (ось абсцис) відкладається накопичувальний відсоток населення (від 0 до 100%), а по вертикальній осі (ось ординат) - накопичувальний відсоток доходу (також від 0 до 100%) [28].

Ідеально рівномірний розподіл доходу відображається у вигляді діагональної лінії під кутом 45 градусів, яка називається лінією рівності. Якщо всі члени суспільства отримують однаковий дохід, крива Лоренца співпадатиме з цією лінією. Однак у реальному світі доходи розподілені нерівномірно, і крива

Лоренца відхиляється від діагоналі: чим більша нерівність, тим більше крива Лоренца відхиляється від лінії рівності.

Індекс Джинні, або коефіцієнт Джинні, є числовим показником, який вимірює ступінь нерівності розподілу доходів і базується на кривій Лоренца. Він розраховується як відношення площі між лінією рівності та кривою Лоренца до загальної площі під лінією рівності. Значення індексу Джинні варіюється від 0 до 1 (або від 0 до 100, якщо представлено у відсотках). Індекс Джинні, рівний 0, означає абсолютну рівність (всі мають однаковий дохід), тоді як індекс Джинні, рівний 1 (або 100%), означає абсолютну нерівність (весь дохід концентрується в одного індивіда) [32].

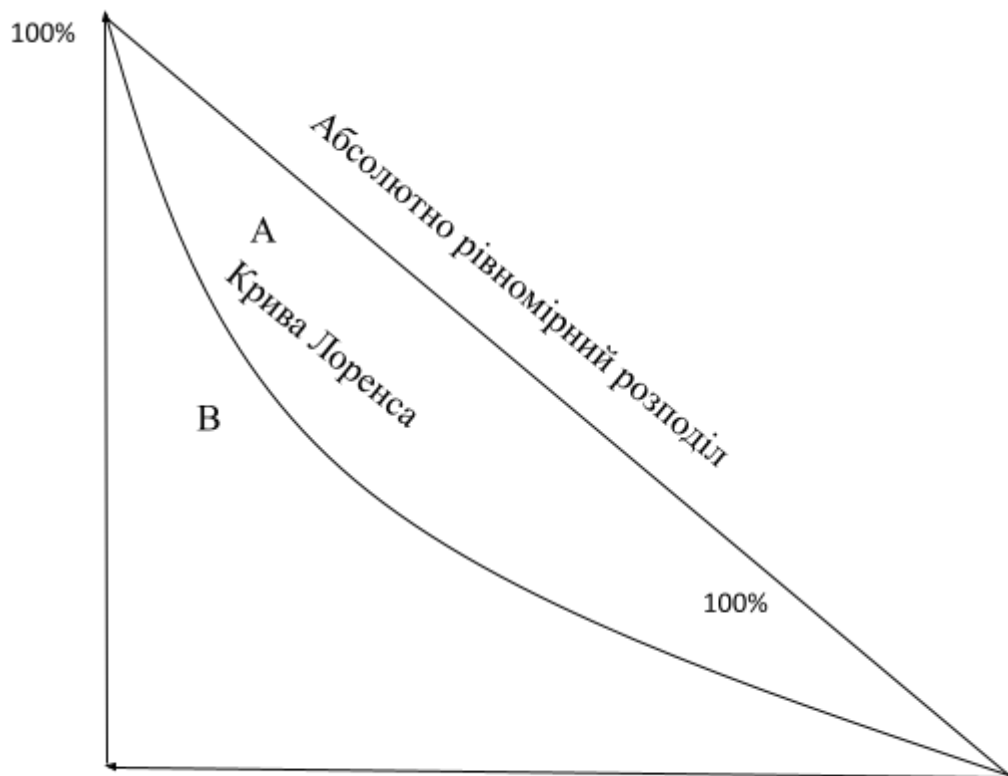

Рис. 1.2 – Крива Лоренса [22]

Якщо площа між прямою абсолютно рівномірного розподілу і кривою Лоренца позначається як А, а площа під кривою Лоренца - як В, то коефіцієнт Джинні обчислюється за формулою $A/(A+B)$. Оскільки $A+B = 0,5$, коефіцієнт

Джині G можна виразити як $2A$ або $1-2B$. Якщо крива Лоренца задана функцією $Y=L(X)$, значення B можна обчислити за формулою [11, с. 363]:

$$G = 1 - 2 \int_0^1 L(X) dx \quad (1.5)$$

У багатьох випадках коефіцієнт Джині можна обчислити без безпосереднього визначення кривої Лоренца. Наприклад, якщо для деякої генеральної сукупності елементів відомі значення величини y_i для i від 1 до n , причому $(y_i \leq y_{i+1})$, то

$$G = \frac{1}{n} \left(n + 1 - 2 \left(\frac{\sum_{i=1}^n (n+1-i)y_i}{\sum_{i=1}^n y_i} \right) \right) \quad (1.6)$$

Оскільки коефіцієнт Джині дорівнює половині різниці відносних середніх показників, його також можна обчислити за допомогою формули для відносної різниці середніх. Для довільного прикладу S , що складається зі значень y_i для i від 1 до n , причому $(y_i < y_{i+1})$:

$$G(S) = \frac{1}{n-1} \left(n + 1 - 2 \left(\frac{\sum_{i=1}^n (n+1-i)y_i}{\sum_{i=1}^n y_i} \right) \right) \quad (1.7)$$

де x_i – дохід i -го індивідуума,

$\bar{x} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N x_i$ – середнє значення доходу,

N – кількість населення країни [11, с. 363]..

Існує прийнятне визначення для коефіцієнта Джині, однак воно не є повністю об'єктивним. Так само, як різниці у відносних середніх, не існує універсального стандарту статистики, що був би абсолютно об'єктивним показником для коефіцієнта Джині. Довірчі інтервали для цього коефіцієнта можуть бути розраховані за допомогою методу самоналаштування, проте іноді крива Лоренца невідома, і відомі лише деякі її інтервали. У такому випадку коефіцієнт Джині може бути наближено визначений за допомогою різних методів

інтерполяції відсутніх значень кривої Лоренца. Якщо X_k та Y_k представляють відомі точки на кривій Лоренца, і X_k збільшується в порядку $X_{k-1} < X_k$, то:

— X_k представляє собою накопичену частку змінної населення для $k=0, \dots, n$, де

$$X_0=0, X_n=1;$$

— Y_k відображає накопичену частку змінної прибутку для $k=0, \dots, n$, де $Y_0=0$,

$$Y_n=1.$$

У разі, якщо крива Лоренца приблизно апроксимується на кожному інтервалі як лінія між послідовними точками, тоді площа B може бути обчислена як трапеція:

$$G = 1 - \sum_{k=1}^n (X_k - X_{k-1})(Y_k + Y_{k-1}) \quad (1.8)$$

де X_k – накопичена частка змінної населення для $k=0, \dots, n$, де $X_0=0, X_n=1$;

Y_k – накопичена частка змінної прибутку для $k=0, \dots, n$, де $Y_0=0, Y_n=1$ [11, с. 363]..

Індекс Джині використовується для декомунізації розподілу доходів між населенням країни та різними соціальними верствами регіону. Наприклад, у багатьох країнах міський коефіцієнт Джині відрізняється від коефіцієнта сільського Джині (хоча в США він майже ідентичний). Цей індекс дуже простий у використанні та обчисленні, оскільки його природу відносно легко зрозуміти. На відміну від ВВП, який часто критикують за декомунізацію змін у загальній кількості населення, коефіцієнт Джині показує, як доходи відрізняються між бідними та багатими [33].

Економіки країн з однаковими доходами та коефіцієнтами Джині можуть мати різний розподіл доходів через різну форму кривих Лоренца, які дають однакові коефіцієнти. Найчастіше увага приділяється виключно коефіцієнту Джині, ігноруючи точність методів вимірювання і розрахунків. Наприклад, використання 5% 20 квантилів (з низькою деталізацією) матиме нижче значення коефіцієнта Джині, ніж використання 20% 5 квантилів (з високою деталізацією) з того ж розподілу [4].

Коефіцієнт Джині відповідає 4 основним принципам. Анонімність-не має значення, у кого великий або маленький дохід. Незалежність рейтингової шкали-при розрахунку не враховується загальний рівень добробуту країни. Незалежність від населення-неважливо, скільки їх в країні. Принцип міграції-коли дохід переходить від багатих до бідних, розподіл стає більш рівномірним.

Не менш важливим показником економічного зростання є Валовий внутрішній продукт (ВВП). ВВП (валовий внутрішній продукт) - це показник, який використовується для вимірювання обсягу всіх фінальних товарів і послуг, які виробляються в країні протягом певного періоду часу, зазвичай за рік. ВВП є одним з основних показників економічного розвитку країни і дозволяє оцінити її економічне становище та зростання.

Формула для розрахунку ВВП має декілька варіантів, але одна з найпоширеніших формул виглядає наступним чином:

$$\text{ВВП} = C + I + G + (X - M) \quad (1,9)$$

де С - особисті споживання (витрати на товари та послуги для особистого використання);

I - приватні інвестиції (витрати на нове обладнання, будівництво, запаси тощо);

G - державні витрати (включають витрати на соціальні програми, оборону, інфраструктуру тощо)

X - експорт (вартість товарів і послуг, що експортуються з країни);

M - імпорт (вартість товарів і послуг, що імпортується до країни). [11, с. 363].

Варто звернути увагу, що загальний показник ВВП не характеризує рівень добробуту населення, оскільки він не включає в себе кількість населення, тому його не варто враховувати при визначенні рівня добробуту для цього необхідно використати показники такі як ВВП на душу населення, безробіття, соціальне страхування, рівень освіти, доходів та індекс людського розвитку.

Індекс Людського Розвитку (ІЛР), формули для визначення якого подані в табл. А.1 Додатку А, також відомий як індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП), є комплексним показником, який надає загальну оцінку рівня розвитку

людини. Він враховує три основні складові: валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення, рівень грамотності та тривалість життя. ІЛР використовується як інструмент для порівняння рівня розвитку соціальної сфери різних країн [16].

Цей індекс був розроблений пакистанським економістом Махбубом-уль-Хаком у 1990 році та запроваджений ООН з 1993 року у звітах про розвиток людського потенціалу. Окрім загального індексу, також розраховуються окремі показники для чоловіків і жінок, різних етнічних та соціальних груп, а також для різних регіонів [29].

У 2010 році було внесено зміни у методику розрахунку ІЛР, зокрема, для оцінки рівня грамотності почали використовувати середню кількість років навчання, а для розрахунку рівня доходів — середньосвітове значення ВВП на душу населення. За новою методикою ІЛР визначається як середнє геометричне значення нормалізованих індексів, що відображають досягнення за кожним з трьох напрямків: здоров'я та тривалість життя, освіта та доходи. Наприклад, для оцінки здоров'я використовується показник очікуваної тривалості життя при народженні, який також свідчить про рівень розвитку медичної сфери в кожній окремій країні.

Рівень грамотності (освіти) визначається за допомогою 2 indicators. It це середня тривалість навчання, що відображає роки навчання людей старше 26 років протягом їхнього життя, і очікувана тривалість навчання, що відображає роки навчання, які може отримати дитина. Якщо нинішня освітня тенденція населення зберігається протягом усього життя, це офіційний вік вступу до школи. Рівень життя визначається з використанням валового національного продукту (ВНП), який перераховується в міжнародні долари з використанням показників паритету купівельної спроможності (ППС) на душу населення в середині аналізованого року [27]. Методика розрахунку цих показників наведена в таблиці А.1 .

Індекс людського розвитку (ІРЧП) кожної країни показує рівень досягнення трьох основних цілей: очікувана тривалість життя 85 років, повна грамотність населення, повне охоплення освітою молоді та середньорічний рівень доходу на душу населення - 4 40 000 одиниць на національну валюту. Значення ІГЕ

класифікуються наступним чином: низький - $<0,5$; середній - $0,5—0,8$; високий - $\geq 0,8$.

Для відображення демографічного, екологічного та економічного становища країни розраховуються показники з подальшим поділом: рівень нерівності, багатовимірні показники бідності, гендерні характеристики, шкідливі викиди в атмосферу на душу населення, чисельність населення, ступінь використання новітніх технологій, загальний індекс доходів та інші складові показники. Показники ІЛР для України, розраховані експертами ООН і незалежними аналітиками, наведені в таблиці В.1.

Третій методичний підхід - використання географічних інформаційних систем (ГІС). ГІС дозволяють візуалізувати дані про розвиток на карті, що полегшує аналіз просторових взаємозв'язків та виявлення причин нерівномірності розвитку у певних регіонах [16].

Четвертий методичний підхід - застосування прогностичних моделей. Моделювання майбутнього розвитку дозволяє передбачити можливі наслідки різних стратегій розвитку та визначити оптимальний шлях до зменшення нерівномірності.

Використання цих методичних підходів у поєднанні дозволить не лише ефективно оцінити нерівномірність глобального розвитку, але й розробити стратегії для зменшення цієї нерівності та створення більш справедливого та стійкого світу.

РОЗДІЛ 2.

НАПРЯМИ ПОЛЯРИЗАЦІЇ І ГЛОБАЛЬНОЇ АСИМЕТРИЧНОСТІ СОЦІАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ЇХ РЕГУЛЮВАННЯ

2.1. Аналіз динаміки та нерівномірності соціально-економічного розвитку країн світу

Аналіз динаміки та нерівномірності соціально-економічного розвитку країн світу є важливим аспектом для розуміння глобальних економічних та соціальних тенденцій. Динаміка розвитку відображає зміни в економічних показниках країн протягом часу, тоді як нерівномірність розвитку показує різницю в рівнях життя та економічних можливостях між різними країнами та регіонами.

Динаміка соціально-економічного розвитку включає такі аспекти, як зростання ВВП, рівень інфляції, безробіття, інвестиційна активність, продуктивність праці та інші макроекономічні показники. Аналіз цих показників дозволяє оцінити, наскільки стабільно та успішно розвивається економіка країни. Наприклад, високий рівень зростання ВВП свідчить про економічне процвітання, тоді як низький рівень інфляції говорить про стабільність цін і економічну стійкість. Однак, ці показники необхідно розглядати в комплексі, оскільки окремі показники можуть давати однобоке уявлення про реальний стан економіки.

Нерівномірність соціально-економічного розвитку проявляється у значних відмінностях в рівнях доходів, якості життя, доступі до освіти та охорони здоров'я між різними країнами і навіть регіонами всередині однієї країни. Ця нерівномірність часто зумовлена історичними, географічними, політичними та економічними факторами. Наприклад, країни, що розвиваються, часто стикаються з проблемами низького рівня інвестицій у людський капітал, слабкої інституційної бази та обмеженого доступу до сучасних технологій, що стримує їхній розвиток порівняно з розвиненими країнами.

Одним з ключових аспектів аналізу нерівномірності є оцінка рівня доходів населення. Коефіцієнт Джині, який вимірює ступінь нерівності розподілу доходів,

часто використовується для порівняння рівня нерівності між країнами. Високий коефіцієнт Джині вказує на значну нерівність, тоді як низький коефіцієнт свідчить про більш рівномірний розподіл доходів. Іншим важливим показником є Індекс людського розвитку (ІЛР), який враховує не лише рівень доходів, але й тривалість життя, рівень освіти та доступ до медичних послуг. Цей індекс дозволяє отримати більш комплексне уявлення про рівень соціально-економічного розвитку країн.

Аналіз динаміки ВВП (табл. 2.1) (валового внутрішнього продукту) дозволить виявити тенденції економічного розвитку, а також визначити, які країни демонструють стійке зростання, а які – зіткнулися з економічними труднощами. Необхідно проаналізувати як абсолютні показники ВВП, так і темпи його зростання, що дасть нам змогу зробити висновки про загальний стан і перспективи розвитку економік різних країн.

Таблиця 2.1 – Динаміка валового внутрішнього продукту країн світу,
млн. дол. США 2018-2022 рр.

Країна	Роки					Абсолютне відхилення (+, -)	Відносне відхилення %
	2018	2019	2020	2021	2022		
Україна	130891	153883	156618	199766	160503	29612	22,62
Уганда	32927	35348	37605	40510	45567	12640	38,39
США	2053305 7	2138097 6	2106047 3	2331508 0	2543970 0	4906643	23,90
Велика Британія	2871340	2851407	2697806	3141506	3089072	217732	7,58
Узбекистан	52870	60283	60244	69600	80391	27521	52,05
Європа та центральна Азія	2318846 0	2290790 9	2215658 4	2532487 6	2534421 0	2155750	9,30
Східна Азія і Океанія	2648784 9	2703267 4	2715524 9	3114127 1	3071249 0	4224641	15,95
Румунія	243316	251017	251362	285810	300691	57375	23,58
Перу	222597	228325	201948	223717	242631	20034	9,00
Парагвай	40225	37925	35432	39950	41722	1497	3,72
Польща	588780	596058	599443	681346	688125	99345	16,87
Швеція	555455	533880	547054	639714	591718	36263	6,53
Швейцарія	725568	721369	741999	813408	818426	92858	12,80
Туреччина	778972	761005	720338	819865	907118	128146	16,45
Вануату	914	936	909	971	1055	141	15,43

Виходячи з даних табл. 2.1 можна зазначити, що валовий внутрішній продукт України за останні п'ять років зріс на 22,62% або на 29612 млн. дол. Також ми можемо спостерігати зростання ВВП в США на 23,9%, відсоток росту ВВП в Україні та США майже однаковий, але не будемо робити висновок, що рівень економічного зростання України такий же, як і в Сполучених штатах, оскільки показник ВВП в грошовому вимірі в Америці значно вищий ніж в Україні, тобто дані 23,9 % становлять 4906643 млн. дол., що на 4877031 вище за темп росту України. Якщо брати до уваги Уганду, то ми можемо бачити, що темп росту ВВП в даній країні становить 38,39% даний темп вищий ніж в Україні, але знову ми можемо спостерігати, що розмір ВВП в Уганді нижчий ніж в Україні на 16972 млн. дол. У Великій Британії і Узбекистані у 2022 р. порівняно з 2018 роком ВВП зріс на 7,58% та 52,05% відповідно. У країнах Європи та центральної Азії рівень росту ВВП становив 9,3 та 15,95%. У Перу, Парагваї та Швеції ми можемо спостерігати не значний ріс ВВП до 10%, але при цьому Швеція має низький відсоток порівняно з Перу та Парагваєм, але в грошовому вимірі Швейцарів значно випереджає Перу та Парагвай в економічному рості. Польща та Туреччина мають майже однаковий відсоток приросту ВВП 16,87% та 16,45% відповідно, незважаючи на те що Туреччина має вищий ВВП ніж Польща, можемо зазначити, що їх економічний розвиток майже на одному рівні, при цьому Румунія має темп приросту 23,58%, це вище ніж у Польщі та Туреччині, але абсолютне відхилення та обсяг ВВП за досліджуваний період говорить, що Румунія має нижчий рівень економічного розвитку ніж Польща та Туреччина, при цьому в економічному розвитку Вона випереджає Україну та має майже однаковий рівень з Великою Британією.

Також Важливо зазначити, що загальний показник Валового внутрішнього продукту не відображає справжнього економічного розвитку та зростання країни, і не може бути використаний для визначення рівня добробуту населення. Для визначення рівня економічного розвитку необхідно використати й інші показники такі як рівень експорту, імпорту, рівень зовнішнього та внутрішнього боргу, рівень

добробуту населення, рівень безробіття, рівень інфляції тощо. Особливо необхідно звернути увагу на ріст населення у кожній країні, що є основою для прискорення зростання нерівності в кожній країні, як ми можемо бачити з табл. Б.1 Додатку Б кількість населення в кожній країні різна, а відповідно можемо й бачити, що за загальним рівнем ВВП перше місце має США та Китай, але якщо визначити показник ВВП на душу населення, то в рейтингу США і Китай будуть далеко не на першому місці, оскільки кількість населення досить велика у Китаї вже понад 1,4 млрд. у США 300 мільйонів, тобто різниця в населенні між цими країнами становить майже в один мільярд осіб, але при цьому хоч і загальний показник ВВП схожий, враховуючи інші фактори та імперативи, найвищий рівень добробуту мають США. Україна ж за має населення п 38 мільйонів осіб, що є причиною низького рівня економічного розвитку населення. Населення України протягом останніх десятиліть постійно скорочується. Згідно з даними Державної служби статистики, на 1 лютого 2022 року чисельність наявного населення становила 41,13 млн осіб, а постійного - 40,96 млн осіб. Це значне скорочення порівняно з 1993 роком, коли населення України досягло свого піку - 52,2 млн осіб.

Одним з основних причин зниження населення є низький рівень народжуваності, коефіцієнт народжуваності в Україні становить 7,3 ‰ на 1000 осіб, що значно нижче рівня простого відтворення населення (21 ‰).

Також варто звернути увагу на високий рівень смертності, коефіцієнт смертності в Україні становить 18,5 ‰ на 1000 осіб, що значно вище середньосвітового показника (7,9 ‰). Міграція є ще однією з причин зниження кількості населення, з 2014 року Україна переживає значний відтік населення, пов'язаний з війною на сході країни та економічними труднощами. На відміну від України, світове населення продовжує зростати. За даними ООН, населення Землі досягло 8 мільярдів у 2022 році, і ця тенденція продовжуватиметься. Основними факторами такого зростання є високі рівні народжуваності у країнах Африки та Азії, де значна частина населення є молодого. Крім того, покращення умов життя, зокрема в галузях охорони здоров'я та освіти, сприяє зниженню рівня смертності.

Розглядаючи конкретні країни, можна зазначити, що Китай і Індія залишаються найбільш населеними країнами світу. Проте темпи зростання населення в Китаї знижуються через політику однієї дитини, яку було змінено на більш гнучку, але яка все ще впливає на демографічні тенденції. Індія, навпаки, демонструє стабільний ріст населення, що зумовлено високим рівнем народжуваності.

У Європі багато країн, зокрема Німеччина, Італія та Іспанія, також стикаються з проблемою скорочення населення через низькі показники народжуваності та старіння населення. Водночас деякі країни, такі як Франція та Великобританія, зберігають стабільний рівень населення завдяки вищим показникам народжуваності та міграції.

США демонструють помірне зростання населення завдяки поєднанню народжуваності та імміграції. Канада, Австралія та інші розвинені країни також залучають значну кількість мігрантів, що сприяє їх демографічному зростанню.

Африканські країни, зокрема Нігерія, Ефіопія та Демократична Республіка Конго, демонструють найвищі темпи зростання населення. Це зумовлено високими показниками народжуваності та зниженням рівня смертності завдяки покращенню медичного обслуговування.

В Азії, крім Китаю та Індії, Пакистан, Бангладеш та Індонезія також мають високі темпи зростання населення. Це зумовлено молодого структурою населення та високими рівнями народжуваності. Для визначення рівня добробуту населення варто аналізувати ВВП на душу населення, оскільки саме даний показник дає можливість зрозуміти наскільки високий рівень добробуту домашніх господарств країни.

Таблиця 2.2 – Динаміка ВВП на душу населення,
доларів США, 2018-2022 рр.

Країна	Роки					Абсолютне відхилення (+, -)	Відносне відхилення %
	2018	2019	2020	2021	2022		
А	1	2	3	4	5	6	7
Україна	3096,56	3661,46	3751,74	4827,85	4533,98	1437,41	46,42

Уганда	793,13	823,02	846,88	883,47	964,40	171,27	21,59
США	43203,8 1	42662,5 4	40217,0 1	46869,7 6	46125,2 6	2921,44	6,76
Велика Британія	1604,26	1795,20	1759,31	1993,42	2255,15	650,89	40,57
Узбекистан	62823,3 1	65120,3 9	63528,6 3	70219,4 7	76329,5 8	13506,27	21,50

Продовж. табл. 2.2

А	1	2	3	4	5	6	7
Європа та центральна Азія	3076,84	3076,59	2917,76	3044,57	3231,35	154,52	5,02
Східна Азія і Океанія	19026,0 5	18098,3 6	15650,5 0	17924,0 0	20795,0 4	1768,99	9,30
Румунія	25276,8 2	24892,3 9	24021,8 0	27420,8 1	27536,8 1	2259,99	8,94
Перу	12494,4 2	12958,0 0	13047,4 6	14946,6 2	15786,8 0	3292,38	26,35
Парагвай	15504,5 1	15700,0 1	15816,8 2	18050,2 8	18688,0 0	3183,50	20,53
Польща	85217,3 7	84121,9 3	85897,7 8	93446,4 3	93259,9 1	8042,54	9,44
Швеція	54589,0 6	51939,4 3	52837,9 0	61417,6 8	56424,2 8	1835,22	3,36
Швейцарія	6242,96	5807,84	5353,35	5959,44	6153,06	-89,91	-1,44
Туреччина	6912,10	6955,88	6063,63	6635,46	7125,83	213,73	3,09
Вануату	769,87	748,01	608,33	749,71	1102,15	332,28	43,16

Джерело: зведено автором на основі [3, 4, 5, 12]

Аналізуючи дані табл. 2.2 можемо зазначити, що найвищий відсоток приросту ВВП на душу населення має Україна 46,42%, при цьому можемо помітити най нижчий показник має Швейцарія ВВП на душу населення в даній країні взагалі знизився, але при цьому в грошовому вимірі Швейцарія має вищий показник ніж в Україні, Великій Британії, США, Уганди, Швеції, Парагваю та Румунії. Найбільшні показники ВВП на душу населення мала Польща, що й характеризує вищий рівень добробуту населення порівняно з іншими країнами, але також варто враховувати і інші фактори такі як рівень безробіття, індекс людського розвитку та кількість населення. На другову місця після Польщі є Узбекистан який за досліджуваний період мав ВВП на душу населення в середньому 66235 доларів США. Загалом аналізуючи тенденцію росту ВВП ми

можемо зазначити що в усіх країнах він виріс в середньому на 15%, що є позитивною тенденцією і характеризує підвищення соціально-економічного розвитку даних країн.

Важливо зазначити, що ВВП на душу населення не характеризує рівень доходності домогосподарств, а відповідно необхідно визначати статистику доходів громадян або домогосподарств країн, на разі у більшості країн світу спостерігається нерівний розподіл доходів, що пов'язано з розвитком капіталізму поширенням недобросовісної конкуренції, неправильної економічної політики, низьким рівнем освіченості населення та збільшенням кількості монополі та Транснаціональних корпорацій. Для визначенні рівня нерівності розподілу доходів населення використаємо коефіцієнт Джині (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – динаміка Індексу Джині, %, 2018-2022 рр.

Країна	Роки					Абсолютне відхилення, (+,-)
	2018	2019	2020	2021	2022	
Україна	26,10	26,60	25,60	25,70	25,40	-0,70
Велика Британія	33,70	32,80	32,60	32,40	32,40	-1,30
Румунія	35,80	34,80	34,60	33,90	33,50	-2,30
Перу	42,40	41,50	43,70	40,10	40,30	-2,10
Парагвай	46,00	45,70	43,50	42,90	45,10	-0,90
Польща	30,20	28,80	28,50	28,50	28,60	-1,60
Швеція	33,10	34,00	33,70	33,60	33,80	0,70
Швейцарія	30,00	29,30	28,90	29,80	29,70	-0,30
Туреччина	42,40	43,80	43,00	44,40	44,50	2,10
Молдова	25,70	26,00	25,80	25,70	25,60	-0,10
Італія	35,20	34,60	35,20	34,80	34,60	-0,60
Аргентина	41,70	43,30	42,70	42,40	40,70	-1,00
Вірменія	34,40	30,00	25,10	27,90	27,90	-6,50
Домінікана	43,70	41,90	39,60	38,50	37,00	-6,70
Еквадор	45,40	45,70	47,30	45,80	45,50	0,10
Індонезія	38,40	37,60	37,60	37,90	37,90	-0,50
Іран	37,40	36,50	35,80	35,50	34,80	-2,60
Угорщина	29,60	30,00	29,70	29,20	29,40	-0,20
Індія	34,50	33,80	33,80	32,80	32,90	-1,60
Ірландія	30,60	30,80	29,20	30,10	30,20	-0,40

Джерело: Розраховано автором на основі [4]

Для розрахунку динаміки індексу Джині нами було взято інші 20 країн по яким є доступна інформація та достатня кількість даних для розрахунку даного індексу, оскільки даний індекс розрахувати складно у зв'язку з недостатністю даних, недоступністю даних та політичних поглядів країн.

Аналізуючи дані табл. 2.3 за період з 2018 по 2022 рік, можна побачити, що Україна має відносно низький рівень нерівності доходів з індексом Джині, що коливається від 26,10 до 25,40. Найнижчий рівень був у 2022 році - 25,40, що свідчить про певне зменшення нерівності в цей період. Велика Британія демонструє незначне зменшення нерівності доходів з індексом, що знизився з 33,70 у 2018 році до 32,40 у 2021-2022 роках. Це свідчить про стабільне, але поступове покращення ситуації з нерівністю доходів. Румунія показала стійке зниження нерівності з 35,80 у 2018 році до 33,50 у 2022 році. Це свідчить про те, що в країні ведеться ефективна політика зменшення нерівності доходів. Перу має значні коливання в рівні нерівності, зокрема різке збільшення у 2020 році до 43,70, але загалом показник знизився до 40,30 у 2022 році. Це вказує на нестабільність економічної ситуації в країні. Парагвай показує деяке зменшення нерівності до 42,90 у 2021 році, але знову спостерігається збільшення до 45,10 у 2022 році, що вказує на нестабільну економічну політику. Польща демонструє значне зниження нерівності доходів з 30,20 у 2018 році до 28,50 у 2020-2021 роках, але з незначним підвищенням до 28,60 у 2022 році. Це свідчить про ефективну політику щодо зменшення нерівності. Швеція показала певні коливання, з індексом від 33,10 у 2018 році до 33,80 у 2022 році. Незважаючи на коливання, рівень нерівності залишається відносно стабільним. Швейцарія показує тенденцію до зниження нерівності доходів з 30,00 у 2018 році до 28,90 у 2020 році, але з невеликим підвищенням до 29,70 у 2022 році, що вказує на певну стабільність в економіці. Туреччина має зростаючу тенденцію нерівності доходів, з індексом від 42,40 у 2018 році до 44,50 у 2022 році, що вказує на зростання економічної нерівності.

Молдова має відносно стабільний рівень нерівності, з індексом Джині близько 25,60-26,00 протягом аналізованого періоду. Італія демонструє певну стабільність в рівні нерівності з індексом близько 34,60-35,20, що вказує на

відсутність значних змін у розподілі доходів. Аргентина має коливання, але загалом спостерігається тенденція до зниження нерівності доходів з 43,30 у 2019 році до 40,70 у 2022 році. Вірменія показує значне зниження нерівності з 34,40 у 2018 році до 27,90 у 2022 році, що свідчить про ефективну політику зменшення нерівності. Домінікана демонструє стійке зниження нерівності з 43,70 у 2018 році до 37,00 у 2022 році, що свідчить про значне покращення ситуації з нерівністю доходів. Еквадор має стабільно високий рівень нерівності доходів з індексом близько 45,40-47,30 протягом аналізованого періоду. Індонезія показує відносно стабільний рівень нерівності з індексом близько 37,60-37,90 протягом аналізованого періоду. Іран демонструє зниження нерівності з 37,40 у 2018 році до 34,80 у 2022 році, що свідчить про покращення ситуації з нерівністю доходів.

Угорщина має відносно стабільний рівень нерівності з індексом близько 29,20-30,00 протягом аналізованого періоду. Індія демонструє тенденцію до зниження нерівності з 34,50 у 2018 році до 32,90 у 2022 році, що свідчить про покращення ситуації з розподілом доходів. Ірландія показує незначні коливання з індексом близько 30,60-30,20 протягом аналізованого періоду, що вказує на відносно стабільний рівень нерівності доходів. Загалом ми можемо бачити, що показник індексу Джині за досліджуваний період

2.2. Оцінка нерівномірності розвитку глобальних науково-технічних, торговельних та інвестиційних процесів

У сучасному світі глобалізація сприяє значним змінам у науково-технічній, торговельній та інвестиційній сферах. Однак ці зміни відбуваються нерівномірно, що призводить до значних відмінностей у розвитку різних країн та регіонів. Оцінка цих нерівномірностей є надзвичайно важливою для розуміння загальних тенденцій, виявлення проблемних зон та розробки стратегій для їх подолання.

Глобальні науково-технічні процеси включають розвиток нових технологій, інновацій та досліджень, які здатні радикально змінити економічні та соціальні структури. Торговельні процеси, в свою чергу, визначають обсяги та напрямки

міжнародного обміну товарами та послугами, впливаючи на економічний добробут країн. Інвестиційні процеси охоплюють потоки капіталу, які можуть стимулювати розвиток інфраструктури, виробництва та людського капіталу. Нерівномірність у цих сферах може бути зумовлена різними факторами: економічними умовами, політичними стабільністю, рівнем освіти, доступом до технологій, географічним положенням та інституційними особливостями країн. Розуміння цих факторів та їх впливу на розвиток є ключовим для формування ефективної міжнародної політики та сприяння стійкому розвитку. Першою і основною оцінкою ж дослідження частки торгівлі країн у світовій, що є досить Важливим для розуміння нерівності розподілу доходів, оскільки саме торгівля, науково-технологічний розвиток та інвестиції впливають на розподіл доходів у кожній країні [34].

Нерівномірність розвитку глобальних науково-технічних, торговельних та інвестиційних процесів є суттєвою характеристикою сучасної світової економіки. Це явище впливає на економічне зростання, розподіл ресурсів і соціальний розвиток країн та регіонів.

Почнемо з нерівномірності в науково-технічному розвитку. Наукові дослідження та інновації зосереджені переважно в розвинених країнах, таких як США, Німеччина, Японія, Південна Корея та інші. Ці країни мають значні ресурси для фінансування наукових досліджень, висококваліфікованих науковців, розвинену інфраструктуру та потужні університети й дослідницькі інститути. Водночас, країни, що розвиваються, зокрема багато країн Африки, Латинської Америки та Азії, стикаються з обмеженим доступом до цих ресурсів. Це призводить до значного розриву в рівні технологічного розвитку між розвиненими та країнами, що розвиваються, що, в свою чергу, впливає на їхню конкурентоспроможність у глобальній економіці.

Щодо торговельних процесів, тут також спостерігається значна нерівномірність. Розвинені країни домінують у міжнародній торгівлі завдяки високій продуктивності, технологічній перевазі та розвиненій інфраструктурі. Вони експортують високотехнологічні товари та послуги, які мають високу додану

вартість. Країни, що розвиваються, часто залишаються постачальниками сировини та низькотехнологічної продукції, що призводить до несприятливих умов торгівлі для них. Висока залежність від експорту сировини робить економіки таких країн вразливими до коливань цін на світових ринках.

Інвестиційні процеси також характеризуються значною нерівномірністю. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) зосереджуються переважно в розвинених країнах та країнах з ринками, що швидко розвиваються, таких як Китай та Індія. Ці країни приваблюють інвесторів стабільною економічною ситуацією, розвинутою інфраструктурою, сприятливим інвестиційним кліматом та потенціалом для високих прибутків. Країни з низьким рівнем розвитку отримують набагато менше інвестицій через економічну та політичну нестабільність, низький рівень розвитку інфраструктури та високі ризики для інвесторів. Це обмежує їхні можливості для економічного зростання та розвитку.

Таким чином, нерівномірність у розвитку науково-технічних, торговельних та інвестиційних процесів створює значні виклики для глобальної економіки. Для подолання цих викликів необхідні спільні зусилля міжнародної спільноти, спрямовані на підвищення доступу до технологій, поліпшення умов торгівлі для країн, що розвиваються, та стимулювання інвестицій у ці регіони. Лише через співпрацю та взаємодопомогу можливо досягти більш справедливого та стійкого розвитку світової економіки.

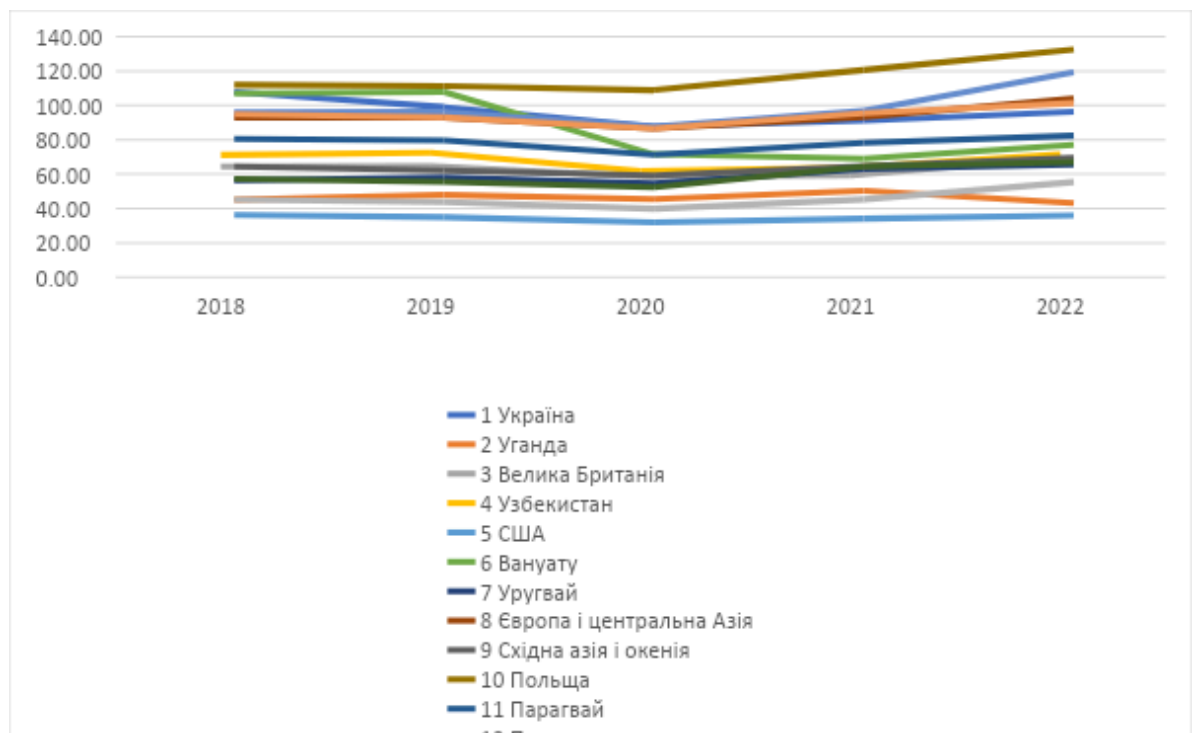

Рис. 2.1 – Торгівля країн світу у % ВВП

Джерело: Побудовано автором на основі даних табл. II.1 Додатку II

Аналізуючи графік (рис. 2.1) можемо зазначити що за період з 2018 по 2022 рік, торгівля країн у відсотках від їх валового внутрішнього продукту (% ВВП) відображає рівень економічної залежності країни від зовнішніх ринків. Загальний аналіз цих даних може вказати на тенденції у розвитку економік та їхню здатність адаптуватися до змін у світовому економічному середовищі.

- Україна: Видно спад торгівлі у 2020 році, ймовірно, пов'язаний з пандемією COVID-19, проте після цього спостерігається поступове відновлення.
- Уганда: Частка торгівлі коливалася, але в цілому залишалася на відносно стабільному рівні, з незначним зниженням у 2021 році.
- Велика Британія: Поступове зростання торгівлі, яке може бути пов'язане з різними економічними факторами, такими як політичні або торговельні угоди.

- Узбекистан, Вануату, Польща, Молдова, Румунія: Видно загалом позитивну динаміку, зі зростанням частки торгівлі протягом років.
- США, Японія, Східна Азія і Океанія, Парагвай, Перу: Торгівля залишалася відносно стабільною або навіть мала тенденцію до зниження.
- Європа і центральна Азія: Частка торгівлі значно зростала протягом аналізованого періоду, що може свідчити про її значний вплив на світові ринки.

Надалі звернемо обов'язкову увагу на експортну діяльність країн, оскільки Експорт є ключовим чинником для економічного зростання багатьох країн.

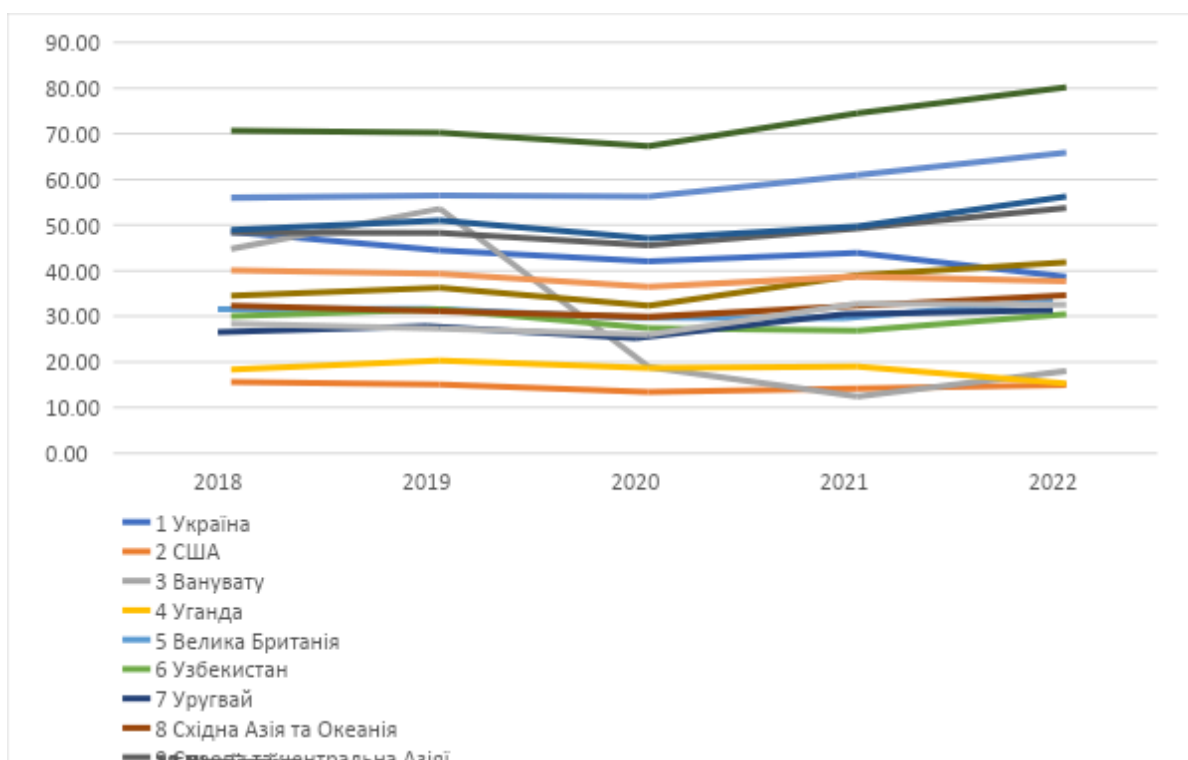

Рис. 2.2 – структура експорту країн світу у % ВВП

Джерело: Побудовано автором на основі даних табл. И.2 Додатку И

Розвиток експортної діяльності допомагає розширити ринки збуту для товарів і послуг, забезпечує прибуткові можливості для компаній та сприяє збільшенню замовлень та виробництва. Врахування факторів, таких як конкурентоспроможність, інновації, якість продукції та міжнародна співпраця, може значно підвищити успішність експортного бізнесу країн.

Наприклад, на рис. 2.2 можемо побачити, що Вануату показує значний коливання у 2020 році, що може бути пов'язане з внутрішніми або зовнішніми факторами. Деякі країни, такі як Швеція та Швейцарія, демонструють стабільний або навіть зростаючий тренд у відсотку експорту до ВВП протягом років. Європа та Центральна Азія мають відносно великий відсоток експорту у відношенні до ВВП порівняно з іншими регіонами, такими як Парагвай або Перу. Такі країни, як Туреччина та Польща, показують тенденцію до зростання відсотку експорту у відношенні до ВВП протягом періоду спостережень. Деякі країни, наприклад, Уругвай, мають досить стабільний показник експорту протягом років, з невеликими коливаннями.

Важливим аспектом є оцінка структури імпорту країн світу, яка дозволяє зрозуміти економічні зв'язки між державами та визначити рівень їх залежності від зовнішніх постачальників. Аналіз імпортних потоків допомагає ідентифікувати основні групи товарів, які ввозяться до країни, що в свою чергу відображає внутрішні потреби економіки та населення. Це дає можливість виявити потенційні вразливості економіки в умовах глобальних змін, таких як торгові війни або порушення ланцюгів постачання.

Аналізуючи дані про структуру імпорту у % від валового внутрішнього продукту (% ВВП) для різних країн протягом періоду з 2018 по 2022 рік, можна зробити кілька важливих висновків.

У період з 2018 по 2022 рік було помітне коливання рівня імпорту відносно ВВП у багатьох країнах. Наприклад, Україна зазнала помітного зменшення своєї залежності від імпорту в 2020 році, але пізніше відбулася його зростання, досягнувши найвищого показника у 2022 році. Подібні тенденції можна відзначити і в інших країнах, що свідчить про вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на торгівельну активність.

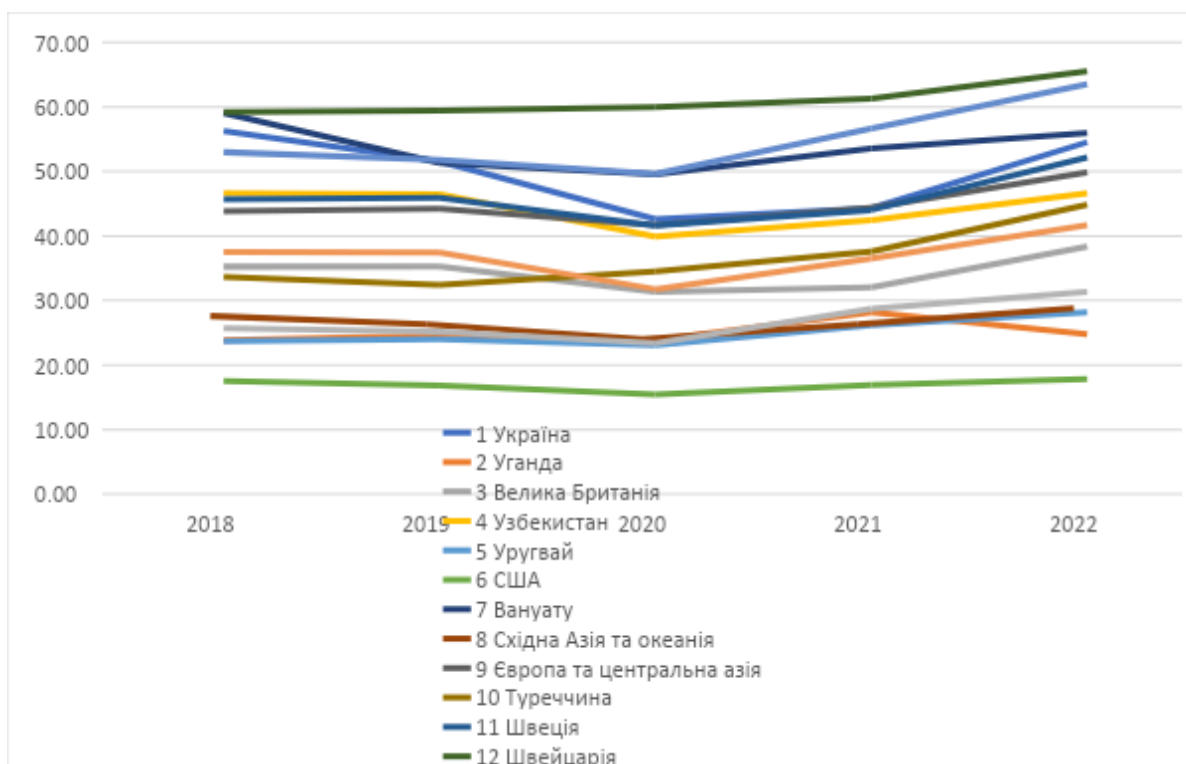

Рис. 2.3 – Структура імпорту країн світу у % ВВП

Джерело: Побудовано автором на основі даних табл. II.3 Додатку II

Деякі країни, такі як Велика Британія, США та Європа та Центральна Азія, демонструють стабільний рівень імпорту протягом аналізованого періоду. У той же час інші країни, такі як Польща, Швеція та Швейцарія, показують значний зріст у залежності від імпорту, що може бути пов'язано з розвитком їхніх економік чи специфічними торговельними стратегіями.

Певні регіони, такі як Східна Азія та Океанія, виявляють певну стабільність у структурі імпорту протягом років, але також мають потенціал для зростання у залежності від імпорту в майбутньому.

У загальному, аналіз структури імпорту у % ВВП дозволяє краще зрозуміти економічну динаміку та торговельні стратегії країн, виокремлюючи як стабільні тенденції, так і фактори, які впливають на їхню торговельну активність в міжнародному масштабі.

Інвестиції в науку та техніку, а також експорт високих технологій відіграють ключову роль у розвитку економіки та суспільства в цілому. По-перше, дослідження інвестицій у науку та техніку є важливим для розуміння того, як нові

знання та технології можуть стимулювати економічне зростання. Інновації, що виникають завдяки науковим дослідженням, сприяють підвищенню продуктивності праці, створенню нових робочих місць та покращенню якості життя. По-друге, експорт високих технологій є показником конкурентоспроможності країни на міжнародній арені. Країни, що мають розвинені високотехнологічні галузі, отримують значні доходи від експорту, що дозволяє зміцнити їх економіку і зменшити залежність від імпорту. Крім того, високотехнологічний експорт сприяє залученню іноземних інвестицій.

Таблиця 2.4 – інвестиції в науку та техніку, експорт високих технологій, доларів США, 2018-2022 рр.

Країна	Роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
Україна	1213059990	1165828545	1175952420	1283585848	888065427
Уганда	19615088	15781389	11771659	17816472	..
Велика Британія	75580036686	76894056310	58143796335	66699915640	72663086859
Узбекистан	12132374	20474819	42220494	15074495	83976164
США	15380846262 2	15392349083 0	14153856312 2	16921725398 3	166435572426,0 0
Вануату	..	..	..	..	..
Уругвай	120520508	115769162	113936601	132818761	186096554
Східна Азія та Океанія	..	..	..	..	..
Європа і центральна Азія	8,10825E+11	8,23633E+11	7,50466E+11	8,9306E+11	1,0078E+12
Туреччина	3735725595	4280200491	4172699768	5715250928	6814962080
Швеція	17172932185	17416511319	17724963070	18966628167	22976306438
Швейцарія	30114429626	29872166791	29244241618	38184112955	77973722315
Польща	21760894443	19829127576	19966820540	23834306356	28268826995
Парагвай	102336649	76176090	54397925	103189077	179228712
Перу	210905058	179192646	172740806	222576227	263100678

Джерело: побудовано автором на основі [5]

Аналізуючи динаміку інвестицій в науку та техніку, а також експорт новітніх технологій у різних країнах за період 2018-2022 років, можна виділити кілька ключових тенденцій:

Україна: інвестиції мали тенденцію до зростання до 2021 року, після чого відбувся значний спад у 2022 році. Максимальне значення було досягнуте у 2021 році (1,28 млрд доларів), а найнижче значення зафіксовано у 2022 році (888 млн доларів).

—Уганда: дані показують зниження інвестицій з 2018 до 2020 року з незначним відновленням у 2021 році. Даних за 2022 рік немає.

—Велика Британія: спостерігається загальний тренд на збільшення інвестицій з незначними коливаннями. Помітне зниження відбулося у 2020 році, ймовірно, через пандемію COVID-19, але інвестиції відновилися у 2021 році і значно зросли у 2022 році до 72,66 млрд доларів.

—Узбекистан: значне зростання інвестицій з 2018 до 2022 року. Особливо різке збільшення відбулося у 2022 році, коли інвестиції склали 83,98 млн доларів, що є суттєвим зростанням порівняно з попередніми роками.

—США: інвестиції залишаються високими протягом всього періоду, з певними коливаннями. Максимальне значення досягнуто у 2021 році (169,22 млрд доларів), після чого спостерігається незначне зниження у 2022 році до 166,44 млрд доларів.

—Уругвай: загальний тренд на зростання інвестицій, з найбільшим приростом у 2022 році, коли інвестиції досягли 186 млн доларів.

—Європа і Центральна Азія: стабільне зростання інвестицій з 2018 до 2022 року. Найбільше значення досягнуто у 2022 році (1,0078 трлн доларів).

—Туреччина: постійне зростання інвестицій протягом періоду, з 3,73 млрд доларів у 2018 році до 6,81 млрд доларів у 2022 році.

- Швеція: стабільне зростання інвестицій щороку. У 2022 році інвестиції досягли 22,98 млрд доларів, що є найвищим показником за цей період.
- Швейцарія: значні коливання, особливо великий стрибок у 2022 році, коли інвестиції зросли до 77,97 млрд доларів, що майже вдвічі більше порівняно з попереднім роком.
- Польща: постійне зростання інвестицій з 2018 до 2022 року. Максимальне значення зафіксовано у 2022 році (28,27 млрд доларів).
- Парагвай: коливання інвестицій з 2018 до 2022 року, з помітним зростанням у 2022 році до 179 млн доларів.
- Перу: інвестиції мають тенденцію до зростання з 2018 до 2022 року, з максимальним значенням у 2022 році (263 млн доларів).

Загалом, тенденції показують, що більшість розвинених країн та країн з перехідною економікою збільшують інвестиції в науку та техніку, що відображає їхнє прагнення до технологічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку. Однак деякі країни демонструють значні коливання, що може бути спричинене як внутрішніми, так і зовнішніми факторами.

Глобальний індекс інновацій дозволяє порівнювати країни за рівнем інноваційного розвитку, визначати сильні та слабкі сторони кожної з них, а також відслідковувати динаміку змін у часі. Високий рейтинг за ГІІ свідчить про сприятливі умови для інновацій, наявність розвиненої інфраструктури, інвестування в R&D та високий рівень людського капіталу. Низький рейтинг, навпаки, вказує на необхідність поліпшення інституційних умов, інфраструктури та інвестиційної привабливості для стимулювання інноваційної діяльності [7].

Аналізуючи дані табл. Ж.1 можемо зазначити, що за рейтингом глобального інноваційного індексу переш протягом досліджуваного періоду

займає Швейцарія займає лідируючі позиції в усі трійках років, що свідчить про стабільний і високий рівень інноваційного потенціалу країни. Швеція також демонструє стійку та високу інноваційну активність, тримаючись на другому місці протягом усіх років. Великобританія зазнає невеликого зниження у 2021 році, але все ще залишається серед лідерів.

Спостерігається загальна тенденція до підвищення інноваційних показників у багатьох країнах, проте деякі з них, такі як Нідерланди, Фінляндія, Японія, показують коливання у своєму ранжуванні.

Найбільш помітний розвиток в інноваційній сфері спостерігається у країнах, що історично відомі своєю високою технологічною культурою, таких як США, Швеція та Сінгапур. Однак інші країни, які раніше були менш активними в інноваціях, також починають демонструвати значний прогрес, наприклад, Україна, що піднялася у рейтингу протягом останніх років.

У цілому, глобальний інноваційний індекс надає важливу інформацію для урядів, бізнесу та академічних установ для розвитку політик, які сприяють інноваціям та підтримці інноваційного середовища для зростання та процвітання.

2.3. Адаптація України до соціально-економічних імперативів нерівномірності глобального розвитку

Проблема адаптації України до нерівномірності глобального розвитку є надзвичайно важливою з кількох причин. По-перше, глобалізація та інтеграція світових економік створюють як нові можливості, так і значні виклики для країн, що розвиваються, зокрема України. Нерівномірний розвиток між різними регіонами світу впливає на економічну стабільність, соціальне благополуччя та політичну ситуацію в Україні. Через це країна має адаптувати свої економічні та соціальні політики для збереження конкурентоспроможності та забезпечення стійкого розвитку.

Основні глобальні виклики, що стоять перед Україною в умовах нерівномірного глобального розвитку, включають економічні кризи, які часто

починаються в одній частині світу, але швидко поширюються на інші. Наприклад, фінансова криза 2008 року або пандемія COVID-19 мали значні негативні наслідки для української економіки, зокрема через зниження попиту на експортні товари та скорочення іноземних інвестицій. Крім того, зміни в світових ринках та торговельних умовах можуть суттєво впливати на економічне становище України, що залежить від експорту певних товарів і послуг.

Ще один важливий виклик – політична нестабільність та геополітичні ризики. Розташування України між Європейським Союзом та Росією створює особливі умови для ведення зовнішньої політики та економічних відносин. Анексія Криму та конфлікт на сході України значно ускладнили ситуацію, зокрема через введення санкцій та торговельних обмежень.

Соціальні виклики також мають вагоме значення. Високий рівень соціальної нерівності, безробіття та низькі доходи значної частини населення створюють додаткові труднощі для стабільного розвитку. Демографічна ситуація, зокрема старіння населення та міграційні процеси, вимагає розробки ефективних політик для забезпечення соціальної захищеності та стабільного розвитку.

Окрім цього, технологічні зміни та інновації у світовій економіці вимагають від України адаптації до нових умов. Впровадження новітніх технологій, розвиток цифрової економіки та підвищення рівня освіти є ключовими факторами для підвищення конкурентоспроможності країни на світовій арені.

Щоб добре зрозуміти загальну картину адаптації України до соціально-економічних імперативів нерівності розвитку проаналізуємо соціально-економічні показники.

Таблиця 2.5. – соціально-економічні показники України, 2018-2022 рр.

Показник	Роки					Відхилення
	2018	2019	2020	2021	2022	
А	1	2	3	4	5	6
ВВП (приріст %)	3,49	3,20	-3,75	3,45	-29,10	-32,59
Інфляція (річна у %)	15,40	8,25	10,29	24,80	34,32	18,92
Безробіття, %	8,80	8,19	9,48	9,83	..	1,03

Зовнішня заборгованість (приріст у %)	1,49	1,79	6,01	3,29	15,79	14,29
Зростання населення, %	-0,47	-0,53	-0,57	-0,70	-14,26	-13,79

Продовж. табл. 2.5

А	1	2	3	4	5	6
Населення всього, осіб	44622518,00	44386203,00	44132049,00	43822901,00	38000000,00	-6622518,00
Адекватність програм соціального страхування, %	41,85	44,35	48,26	48,76	49,58	7,73
Охоплення програм соціального страхування, %	49,78	52,14	54,57	54,8	53,2	3,42
Витрати на освіту, %	93,39	93,50	95,33	95,33	95,48	2,09

Джерело: зведено автором на основі [34]

Виходячи з даних табл. 2.7 можна зазначити, що за останні п'ять років українська економіка зазнала значних коливань. У III кварталі 2022 року темп скорочення реального ВВП сповільнився до 30,8% р/р, що перевершило очікування аналітиків. Наприклад, Національний банк України (НБУ) прогнозував спад у 34,4% р/р. Незважаючи на це, подальші економічні прогнози залишаються невизначеними через негативний вплив ворожих обстрілів енергетичної інфраструктури. За підсумками 2022 року очікується зниження реального ВВП на рівні 33%, а прогнози на 2023 рік варіюються від спаду на 5% до зростання на 10%.

Інфляція також зазнала значних змін. У листопаді 2022 року індекс споживчих цін (ІСЦ) зріс на 0,7% м/м, що стало найменшим темпом зростання за чотири місяці. У річному вимірі інфляція трохи сповільнилася з 26,6% у жовтні до 26,5% у вересні. Однак у 2018 році інфляція прискорилося до 10% у річному вимірі через підвищення цін на природний газ для побутових споживачів.

Очікується, що у 2023 році інфляція суттєво сповільниться через вищу базу порівняння та зменшення інфляційних чинників.

Міжнародні резерви НБУ зазнали позитивних змін. У листопаді 2022 року вони зросли на 2,7 млрд дол. США до 27,95 млрд дол. США завдяки зовнішньому фінансуванню від ЄС та США. Ці показники відновилися до рівня лютого 2022 року. У 2018 році резерви також збільшувалися завдяки розміщенню єврооблігацій та рефінансуванню державного боргу, досягнувши 17,7 млрд дол. США.

Активний притік коштів на поточні рахунки у банках тривав у 2022 році. У листопаді клієнти банків збільшили залишки на рахунках: бізнес на 2% м/м, домашні господарства на 2,5% м/м. Основний приріст у валютному сегменті спостерігався на строкових рахунках. У 2018 році НБУ також здійснював заходи для підтримки банківської системи, зокрема, залишив облікову ставку на рівні 18% річних, що було достатньо для досягнення інфляційних цілей.

Зовнішній дефіцит залишався суттєвим протягом останніх років. У жовтні 2018 року дефіцит поточного рахунку платіжного балансу становив 0,9 млрд доларів, торгівельний дефіцит – 1,6 млрд доларів, що частково покривалося приватними грошовими переказами з-за кордону.

За останні п'ять років українська економіка пройшла через значні випробування, зокрема внаслідок військових дій, що відобразилося на показниках ВВП, інфляції та міжнародних резервів. Попри певні позитивні зрушення, такі як відновлення міжнародних резервів та сповільнення інфляції, економічна ситуація залишається невизначеною, а ризики продовжують впливати на прогнози та стабільність фінансових ринків України.

Загалом, негативні показники у 2022 р. році є причиною повномасштабного російського Вторгнення, що негативно відобразилось на економіці країни та добробуту населення, що є дуже серйозним імперативом який негативно впливає на розвиток країни.

Умови війни можуть створювати складнощі для розвитку, але в той же час вони можуть відкривати нові можливості та стимулювати країни до прийняття нових стратегій та ініціатив. Однією з важливих можливостей є те, що Україна

може використовувати свою членство в різних міжнародних організаціях, таких як Організація Об'єднаних Націй (ООН), Європейський Союз (ЄС), НАТО тощо, для захисту своїх інтересів та співпраці з іншими країнами у вирішенні спільних проблем. Також в умовах війни Україна може розглядати можливості розвитку нових ринків, які раніше не були досить досліджені або розвинуті. Наприклад, розвиток внутрішнього ринку, стимулювання внутрішнього попиту та розвиток інфраструктури можуть стати пріоритетами для забезпечення економічної стійкості та зменшення залежності від зовнішніх ринків. Ще досить Важливим є залучення інвестицій, Україна може звертатися до залучення іноземних інвестицій для забезпечення фінансової стійкості та розвитку. Попри війну, іноземні інвестори можуть бути зацікавлені в ринкових можливостях та вигодах, які пропонує Україна, таких як доступність робочої сили, розвинена інфраструктура та доступ до ринків. Інновації в технологіях, бізнес-моделях та соціальних програмах можуть стати ключовими факторами для успішного подолання труднощів та забезпечення сталого розвитку.

Адаптація України до соціально-економічних імперативів глобального розвитку вимагає комплексного підходу, що враховує різноманітні аспекти суспільства та економіки. Для ефективної адаптації України можна запропонувати наступні стратегії:

- Впровадження фіскальних стимулів для підтримки інноваційних галузей та стартапів. Збільшення інвестицій до науково-дослідницької сфери, технологічних платформ та інфраструктури для прискорення технологічного розвитку.
- Підтримка експортерів через сприяння доступу до нових ринків, розвиток логістики та підвищення якості продукції для конкурентоспроможності на світовому ринку.

- Зміцнення фінансової системи, зменшення державного боргу, розширення фінансової включеності та підвищення довіри до фінансових інституцій.
- Збільшення інвестицій у освіту, включаючи створення програм професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації для відповідності потребам ринку праці.
- Підвищення мінімальної заробітної плати, розвиток системи медичного та пенсійного забезпечення, зменшення відставання у розвитку регіонів та підтримка вразливих верств суспільства.
- Реформа адміністративних процедур, зменшення бюрократичних бар'єрів та створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу.
- Впровадження строгих екологічних стандартів та поступове перехід до зеленої енергетики для зменшення негативного впливу на довкілля та відповідності міжнародним нормам.
- Стимулювання впровадження цифрових технологій у всі сфери економіки та державного управління для підвищення ефективності та конкурентоспроможності.
- Інвестиції у транспортну, енергетичну та інформаційну інфраструктуру для підтримки економічного зростання та покращення якості життя.

Ця стратегія має на меті забезпечити стійкий та інклюзивний розвиток України, враховуючи виклики та можливості глобального ринку та суспільства. Вона передбачає спільну працю уряду, бізнесу та громадськості для досягнення спільних цілей та побудови процвітаючого майбутнього для всіх громадян.

Також важливо звернути увагу на адаптацію до соціально-економічних імперативів інших країн. Перш за все, можна взяти за приклад країни, які успішно

впроваджують інноваційні технології та стимулюють розвиток цифрової економіки. Наприклад, Естонія вважається однією з найбільш цифровизованих країн у світі, де багато аспектів повсякденного життя, включаючи електронну документацію, онлайн-послуги та електронні голосування, здійснюються через інтернет. Україна може взяти на замітку деякі з цих практик і розвинути власні програми з цифрової трансформації [10].

Інший приклад - це країни, що активно залучають іноземні інвестиції та розвивають свої експортні ринки. Наприклад, В'єтнам в останні роки зазнав значного економічного зростання завдяки активній політиці залучення іноземних інвестицій та розвитку експорту. Україна може вивчити підходи В'єтнаму до приваблення іноземних інвесторів та розвитку торгівлі для свого власного користування.

Також варто звернути увагу на країни, які успішно борються з корупцією та реформують свої системи управління. Наприклад, Грузія в останні роки здійснила значні зусилля у боротьбі з корупцією та підвищенні ефективності своїх урядових структур. Україна може взяти на замітку деякі з цих практик та застосувати їх у власних реформах.

Для підвищення конкурентоспроможності та стійкості України на глобальному рівні уряду, бізнесу та іншим зацікавленим сторонам рекомендується прийняти ряд заходів:

- Розвиток стратегії економічного зростання, яка передбачатиме впровадження стимулюючих податкових політик, сприяння інноваціям та розвиток галузей, що мають потенціал для експорту.
- Посилення боротьби з корупцією та підвищення прозорості в управлінні країною, що створить сприятливі умови для бізнесу та інвестицій.
- Здійснення реформ у сфері освіти та науки з метою підготовки висококваліфікованих кадрів, які відповідали б сучасним вимогам ринку праці.

- Інвестування в інновації та розвиток нових технологій, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та створенню нових ринків.
- Розвиток ефективних стратегій маркетингу та експортної політики для просування українських товарів та послуг на міжнародному ринку.
- Встановлення партнерських відносин з урядом для спільного розроблення та реалізації проектів з підвищення конкурентоспроможності.
- Активне залучення громадянського суспільства до розвитку стратегій адаптації та прийняття реформ через проведення громадських консультацій та діалогу.
- Підтримка та сприяння розвитку малих та середніх підприємств, які є ключовими гравцями української економіки та можуть забезпечити її стійкість на глобальному рівні.
- Сприяння розвитку соціальних проектів та ініціатив, спрямованих на підвищення якості життя громадян та зменшення соціальної нерівності.

Отже, виконання даних стратегій та рекомендацій може призвести до покращення рівня розподілу доходів в країні, зменшення зовнішнього боргу, та підвищить Україну в рейтингах щодо соціально-економічного розвитку, що є позитивною тенденцією.

2.4. Шляхи регулювання глобальних асиметрій розвитку міжнародними організаціями у світовій економічній системі.

Дві хвилі глобалізації ознаменували перехід від незалежних національних економічних мереж до глобальної взаємозалежної мережі, демонструючи довготривалий тренд взаємодії — від локальної до регіональної, національної, міжрегіональної і, нарешті, глобальної. Зміни в інтенсивності глобальних

взаємодій порівняно з локальними та національними взаємодіями проявляються у розширенні далекої торгівлі завдяки зниженню витрат на транспортування та зв'язок. Це зниження, яке відбувається у відповідь на технологічні зміни, демонструє тривалий і прискорюючий низхідний тренд, що вважається основною рушійною силою глобального розширення торгівлі.

Регулювання глобальних асиметрій розвитку міжнародними організаціями є складним і багатограним процесом, що охоплює різні аспекти економічного, соціального та політичного життя. Світова економіка характеризується значними нерівностями між країнами та регіонами, які проявляються у відмінностях у рівні доходів, доступі до ресурсів, технологічному розвитку та соціальному забезпеченні. Ці асиметрії створюють суттєві виклики для міжнародної стабільності та сталого розвитку.

Проблема нерівності розвитку країн є комплексним та багатограним викликом, який вимагає злагоджених дій на міжнародному рівні. Міжнародні організації можуть застосувати кілька стратегій для зменшення цієї нерівності, сприяючи більш рівномірному економічному розвитку та соціальному прогресу.

По-перше, Важливо розвивати механізми фінансової підтримки, зокрема через надання грантів та пільгових кредитів для країн, що розвиваються. Ці ресурси можуть бути спрямовані на інфраструктурні проекти, освітні програми та охорону здоров'я, що створює основу для сталого розвитку. Наприклад, Світовий банк та Міжнародний валютний фонд (МВФ) можуть розробляти спеціальні програми фінансової допомоги, які враховують особливості кожної країни та сприяють її економічному зростанню. Окрім цього, важливо розробляти місцеві програми фінансової підтримки, що сприятимуть розвитку малого та середнього бізнесу. Створення сприятливих умов для підприємництва та інновацій забезпечить економічну стійкість і зменшить залежність від зовнішніх джерел фінансування. Також варто впроваджувати ефективні механізми моніторингу та оцінки використання фінансових ресурсів, що дозволить підвищити прозорість і підзвітність. Важливим аспектом є залучення приватних інвесторів та партнерів для реалізації спільних проектів, що допоможе не лише забезпечити додаткове

фінансування, але й сприятиме передачі технологій та досвіду. Наприклад, створення публічно-приватних партнерств у сфері інфраструктури та охорони здоров'я може значно підвищити ефективність використання ресурсів та забезпечити стає зростання економік країн, що розвиваються.

По-друге, Також необхідно враховувати екологічну складову при плануванні та реалізації фінансових проектів, аби забезпечити гармонійний розвиток з урахуванням збереження природних ресурсів. Це може включати інвестиції в зелені технології, відновлювану енергетику та екологічно чистий транспорт. Крім того, важливо розвивати людський капітал шляхом підтримки програм професійної освіти та підвищення кваліфікації, що дозволить створити кваліфіковану робочу силу, готову до викликів сучасної економіки.

Забезпечення доступу до якісної освіти та охорони здоров'я є основою для розвитку людського потенціалу, що своєю чергою сприяє економічному зростанню та зменшенню бідності. Інвестиції в охорону здоров'я можуть включати не лише будівництво та обладнання лікарень, а й програми з профілактики захворювань, вакцинації та покращення санітарних умов. Окрім того, варто підтримувати інноваційні підходи в управлінні державними фінансами та забезпеченні соціального захисту населення.

Розвиток цифрових технологій також відіграє важливу роль у забезпеченні економічного прогресу. Зокрема, впровадження електронного урядування може значно підвищити ефективність державних послуг, спростити доступ до них та зменшити корупцію. Створення цифрової інфраструктури сприятиме розвитку інноваційних секторів економіки, таких як фінансові технології, електронна комерція та інші.

Важливою складовою є також розвиток міжнародної співпраці та інтеграції країн, що розвиваються, у глобальну економіку. Це може включати участь у міжнародних організаціях, торговельних угодах та партнерствах, що сприятиме розширенню ринків збуту, залученню іноземних інвестицій та обміну технологіями.

Ще одним Важливим аспектом є сприяння розвитку людського капіталу. Міжнародні організації можуть підтримувати ініціативи з покращення освіти та професійної підготовки в країнах, що розвиваються. Це включає інвестування в навчальні заклади, програми обміну, наукові дослідження та технологічні інновації. Організація Об'єднаних Націй (ООН) через свої агентства, такі як ЮНЕСКО, може координувати міжнародні зусилля в цій галузі, сприяючи підвищенню якості освіти та доступу до неї. Зокрема, важливим є забезпечення рівного доступу до освіти для всіх верств населення, включаючи жінок і дівчат, які часто стикаються з дискримінацією в освітній сфері. Інвестиції в освітню інфраструктуру, такі як будівництво нових шкіл, забезпечення навчальних закладів сучасними технологіями та доступом до інтернету, можуть значно підвищити рівень освіти.

Програми обміну студентами і викладачами сприяють культурному обміну та передачі знань, що є важливим для розвитку глобальної освіти. Наукові дослідження і технологічні інновації можуть бути стимулом для економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності країн, що розвиваються. Інвестування в науку та технології сприяє створенню нових робочих місць, розвитку нових галузей та підвищенню ефективності виробництва.

ЮНЕСКО може координувати зусилля різних країн і міжнародних організацій для досягнення Цілей сталого розвитку, особливо в частині, що стосується освіти. Важливо також підтримувати навчальні програми, що враховують місцеві особливості та потреби, зокрема мовні та культурні аспекти, що сприяє більш ефективному засвоєнню знань.

Стимулювання професійної підготовки та перекваліфікації працівників також є важливим аспектом розвитку людського капіталу. Це може включати створення програм навчання для дорослих, курсів підвищення кваліфікації та професійних тренінгів, що допоможе працівникам адаптуватися до змін на ринку праці та підвищити свою конкурентоспроможність. Співпраця з приватним сектором у цій галузі може забезпечити більш практичний підхід до навчання, орієнтований на реальні потреби бізнесу.

По-третє, Міжнародні торговельні організації, такі як Світова організація торгівлі (СОТ), можуть працювати над створенням більш справедливих умов для міжнародної торгівлі. Це може включати зниження тарифів та інших бар'єрів для експорту товарів з країн, що розвиваються, що сприятиме збільшенню їх доходів та економічного зростання. Важливо також підтримувати інтеграцію цих країн у глобальні ланцюги вартості, що забезпечить їм доступ до ринків та технологій. Зокрема, СОТ може сприяти розробці та впровадженню торговельних угод, які враховують інтереси країн, що розвиваються, зменшуючи дискримінаційні практики та сприяючи рівноправній конкуренції на міжнародному ринку.

Інтеграція у глобальні ланцюги вартості допоможе країнам, що розвиваються, залучити іноземні інвестиції, отримати доступ до передових технологій і підвищити свою продуктивність. Це, у свою чергу, може сприяти створенню нових робочих місць і підвищенню рівня життя населення. Для цього необхідно розробляти інфраструктурні проекти, які полегшать транспортування товарів і знизять логістичні витрати.

Крім того, важливо забезпечити технічну допомогу і консультаційну підтримку для країн, що розвиваються, з метою підвищення їх спроможності брати участь у міжнародній торгівлі. Це може включати навчання з питань управління торгівлею, стандартизації продукції, дотримання міжнародних норм і правил. Співпраця з міжнародними фінансовими інституціями може забезпечити необхідні ресурси для впровадження таких ініціатив.

Також варто враховувати екологічні та соціальні аспекти міжнародної торгівлі, сприяючи впровадженню стандартів сталого розвитку. Це допоможе уникнути негативного впливу на навколишнє середовище і сприятиме соціальній відповідальності бізнесу. Наприклад, впровадження зелених технологій і екологічно чистих виробничих практик може стати конкурентною перевагою для експортерів з країн, що розвиваються.

Таким чином, діяльність міжнародних торговельних організацій, спрямована на створення справедливих умов торгівлі та підтримку інтеграції країн, що розвиваються, у глобальні ланцюги вартості, є ключовим фактором для

їх економічного зростання і сталого розвитку. Це дозволить підвищити конкурентоспроможність цих країн на міжнародній арені, збільшити їх експортні доходи і створити сприятливі умови для покращення добробуту їх населення. [14].

По-четверте, необхідно сприяти стабільності та розвитку демократичних інститутів. Міжнародні організації можуть підтримувати уряди країн, що розвиваються, в проведенні реформ, спрямованих на підвищення прозорості, підзвітності та ефективності державного управління. Це може включати технічну допомогу, навчання чиновників, а також моніторинг та оцінку реформ. Важливо забезпечити, щоб реформи відповідали потребам і специфіці кожної країни, що сприятиме їх більш ефективній реалізації.

Технічна допомога може включати надання експертів і консультантів, які допоможуть урядам розробляти і впроваджувати реформи, а також використовувати передові практики державного управління. Навчання чиновників сприятиме підвищенню їхньої кваліфікації, що допоможе їм краще виконувати свої обов'язки і сприятиме підвищенню якості державних послуг.

Моніторинг та оцінка реформ є важливими для забезпечення їхньої ефективності і досягнення запланованих результатів. Це може включати регулярні звіти про хід реформ, аналіз їхнього впливу на різні аспекти суспільного життя, а також рекомендації щодо подальшого вдосконалення. Міжнародні організації можуть виступати в ролі незалежних спостерігачів, що підвищить довіру до процесу реформ і забезпечить їх об'єктивність.

Також важливо підтримувати громадянське суспільство і залучати громадян до процесу прийняття рішень. Це може включати створення платформ для діалогу між урядом і громадянськими організаціями, проведення публічних консультацій і забезпечення доступу до інформації. Розвиток демократичних інститутів сприятиме підвищенню рівня довіри громадян до уряду і забезпеченню стабільності в суспільстві.

Підтримка стабільності та розвитку демократичних інститутів є ключовою для забезпечення довгострокового сталого розвитку країн, що розвиваються. Міжнародні організації відіграють важливу роль у цьому процесі, забезпечуючи

технічну допомогу, навчання, моніторинг та оцінку реформ, а також підтримуючи громадянське суспільство. Це сприятиме підвищенню ефективності державного управління, прозорості та підзвітності, що в свою чергу сприятиме економічному зростанню і покращенню якості життя населення.

По-п'яте, вирішення проблеми кліматичних змін та екологічної стійкості є критично важливим для зменшення нерівності розвитку. Міжнародні організації можуть сприяти реалізації програм, спрямованих на зменшення впливу кліматичних змін на найбільш вразливі країни, зокрема через фінансування проектів з відновлювальної енергетики, збереження біорізноманіття та адаптації до змін клімату. Паризька угода та інші міжнародні угоди можуть слугувати платформою для координації цих зусиль. Важливим аспектом є сприяння соціальній справедливості та боротьба з нерівністю всередині країн. Це включає підтримку програм соціального захисту, забезпечення рівних можливостей для всіх верств населення та зменшення гендерної нерівності. Міжнародні організації можуть надавати консультативну допомогу, ділитися кращими практиками та забезпечувати фінансову підтримку для реалізації таких програм. Міжнародні організації можуть застосовувати комплексний підхід для вирішення проблеми нерівності розвитку країн, поєднуючи фінансову підтримку, розвиток людського капіталу, сприяння справедливій торгівлі, підтримку демократичних реформ, екологічну стійкість та соціальну справедливість. Тільки спільними зусиллями можна досягти значного прогресу в цій важливій справі.

ВИСНОВКИ

Глобалізація та її прояви є постійною характеристикою сучасних міжнародних економічних відносин, відіграючи важливу роль у їхньому розвитку. Глобалізація не є самостійним процесом, а складається з ряду особливостей сучасних економічних відносин на міжнародному рівні, які взаємопов'язані та доповнюють одне одного.

До цих процесів належать торгівельна та фінансова лібералізація, що дозволяє рух капіталів та інших факторів виробництва між країнами, а також

сприяє взаємопроникненню ринків товарів і послуг. У сучасному вигляді цей процес проявляється у створенні глобальних ланцюгів створення вартості, як прояву міжнародного поділу праці на дедалі дрібніших рівнях.

Науково-технічний прогрес є важливим чинником, що сприяє зазначеним процесам через зниження вартості перевезень та зв'язку між суб'єктами економічних відносин у глобальному масштабі. Це забезпечує економічний розвиток розвинених країн, технічні досягнення яких у рамках глобалізації поширюються світом.

Інституціоналізація міжнародних відносин створює структуру взаємодії, на основі якої формуються зв'язки між суб'єктами міжнародних відносин. На глобальному рівні варто відзначити такі організації, як ГАТТ/СОТ та Конференцію ООН з торгівлі та розвитку. На регіональному рівні їх доповнюють окремі об'єднання, що формують систему угод про вільну торгівлю, митних союзів тощо.

Однак, приклади Азійської фінансової кризи 1997/8 років та Світової фінансової кризи 2008 року демонструють ризики, які виникають через залежність учасників міжнародних економічних відносин від ринкової ситуації окремих країн.

В контексті нерівномірностей соціально-економічного розвитку, слід зазначити, що глобалізація в її сучасному вигляді розкрилася після тривалого періоду зростання розриву між багатими та бідними країнами, тобто ці розриви сформувалися незалежно від її впливу. При розгляді сучасних умов важливо зазначити, що розвиток кожної територіальної одиниці значною мірою залежить від ряду факторів, кожен з яких здійснює певний вплив у контексті глобалізації.

Виходячи з проведеного дослідження, можемо зазначити, що нерівність у розвитку країн має досить негативні тенденції, але за останні 5 років у більшості країн за даними показника індексу Джині, індексу людського розвитку можемо спостерігати поліпшення ситуації, що дає надію на здійснення правильних соціально-економічних політик країнами світу.

Загалом на нерівність розвитку впливає багато факторів включаючи такі імперативи як: культура, економіка, політика, соціальний захист,

науково-технічний прогрес, доступ до інформації та освіти. Саме подолання проблем освіти, доступу до новітніх технологій, економічних криз, доступу до інформації, не правильної політики, корупції є запорукою зниження нерівності соціально-економічного розвитку. Для подолання цих проблем міжнародними організаціями ми можемо запропонувати:

- розвивати механізми фінансової підтримки, зокрема через надання грантів та пільгових кредитів для країн, що розвиваються;
- сприяння розвитку людського капіталу. Міжнародні організації можуть підтримувати ініціативи з покращення освіти та професійної підготовки в країнах, що розвиваються;
- міжнародні торговельні організації, такі як Світова організація торгівлі (СОТ), можуть працювати над створенням більш справедливих умов для міжнародної торгівлі;
- сприяти стабільності та розвитку демократичних інститутів;
- підтримувати уряди країн, що розвиваються, в проведенні реформ, спрямованих на підвищення прозорості, підзвітності та ефективності державного управління.
- сприяти реалізації програм, спрямованих на зменшення впливу кліматичних змін на найбільш вразливі країни, зокрема через фінансування проектів з відновлювальної енергетики, збереження біорізноманіття та адаптації до змін клімату.

Саме регулювання даних проблем міжнародними організаціями сприяє вирішенню проблеми нерівності розвитку країн та підвищенню добробуту населення. Ще най основнішим питанням є врегулювання демографічної політики, оскільки стрімкий ріст населення у світі спричинить зростання

нерівності розвитку, зниженню добробуту населення та збільшуватиме кількість війн, що в свою чергу зупинить розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. веб-сайт. URL: <http://sfs.gov.ua/> (дата звернення: 23.04.2024).
2. Офіційний сайт Європейської Комісії. веб-сайт. URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/ (дата звернення: 05.05.2024).
3. Офіційний сайт статистичної служби Європейського Союзу(EUROSTAT). веб-сайт. URL: <http://epp.enrostat.ec.europa.euportal/pageportal/eurostat/home/> (дата звернення: 05.05.2024).
4. “World Bank. 2020. Doing Business 2020 : Comparing Business Regulation in 190 Economies. Washington, DC: World Bank. © World Bank. License: CC BY 3.0 IGO.” [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/32436> (дата звернення: 28.04.2024)
5. World Bank. 2019. World Development Report 2019 : The Changing Nature of Work. World Development Report;. Washington, DC: World Bank. © World Bank. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/30435> License: CC BY 3.0 IGO. (дата звернення: 28.04.2024)
6. Самойлик Ю.В. Багатовекторність глобалізації економіки в сучасних ринкових умовах. Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф., 22 грудня 2016 р. У 2 ч. Ч. 2. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Х.: ХНАУ, 2016. С. 270-274.
7. Самойлик Ю.В. Визначення сутності ринку: політекономічний підхід. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Вип. 2 (5) Т. 3. 2012. С. 276-280.
8. Самойлик Ю.В. Вплив глобалізації економіки на реалізацію концепції сталого розвитку. Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (08 жовтня 2016 р). / відп. ред. І.Б. Садовська. Ч. 1. Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2016. С. 188-190.

9. Самойлик Ю.В. Вплив глобалізації на економічний розвиток України. Економічний розвиток: теорія, методологія, управління: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. Наукові статті та доповіді. Будапешт-Прага-Київ, 2016. С. 228-236.
10. Самойлик Ю.В., Ржепішевська В.В. Синергетика в управлінні розвитком соціально-економічних систем. Сучасний менеджмент: проблеми та перспективи розвитку: матеріали 2-ої Всеукраїнської наук.-практ. конф. / упоряд. Федорова Т.В., Боліла С.Ю. Херсон., ХДАУ. 2017. С. 210-212.
11. Калініченко О. В., Плотник О. Д. Макроекономіка. Практикум: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 656 с. Jianu, I.; Dinu, M.; Huru, D.; Bodislav, A. Examining the Relationship between Income Inequality and Growth from the Perspective of EU Member States' Stage of Development. Sustainability 2021, 13, 5204. <https://doi.org/10.3390/su13095204>
12. Туган-Барановський М.І., Дерев'янкін Т.І. Політична економія: Популярний курс. К.: Наукова думка, 1994. 296 с
13. Макроекономіка: Курс лекцій: Навчальний посібник для дистанційного навчання / За ред. В. В. Кириленка. — Тернопіль: „Економічна думка”, 2008. — 250 с.
14. Українська фондова біржа. веб-сайт. URL: <http://ukrse.com.ua> (дата звернення: 01.03.2024).
15. Marrero, G. A., and L. Servén. 2018. “Growth, Inequality, and Poverty: A Robust Relationship?” Policy Research Working Paper 8578, World Bank, Washington, DC.
16. Ostry, J., P. Loungani, and A. Berg. 2019. Confronting Inequality. Foreword by Joseph E. Stiglitz. New York: Columbia University Press.
17. Paprotny, D. Convergence Between Developed and Developing Countries: A Centennial Perspective. Soc Indic Res 153, 193–225 (2021).
18. Pleninger, Regina (2020) : Impact of natural disasters on the income distribution, KOF Working Papers, No. 474, ETH Zurich, KOF Swiss Economic Institute, Zurich,

19. Gräbner, Claudius & Hafele, Jakob, 2020. "The emergence of core-periphery structures in the European Union: A complexity perspective," ZOE Discussion Papers 6, ZOE. institute for future-fit economies, Bonn.
20. Фокіна І.В. Інституціональна база ринкової інфраструктури. Сталий розвиток економіки. 2013. № 4 (21). С. 68-70.
21. Чершнев Ю. В. Динамічна модель циклічного розвитку економіки. Формування ринкової економіки. 2011. № 25. С. 415-423
22. Nugroho AD, Bhagat PR, Magda R, Lakner Z (2021) The impacts of economic globalization on agricultural value added in developing countries. PLoS ONE 16(11): e0260043. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0260043>
23. Son Thanh Nguyen; Wu, Yanrui (2019) : Economic integration and network trade: A comparison of East Asia and the European Union, ADBI Working Paper Series, No. 1062, Asian Development Bank Institute (ADBI), Tokyo
24. Офіційний сайт Департаменту статистики щодо ринку праці Міністерства праці США торгівлі [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.bls.gov>
25. Migration data portal (IOM's Global Migration Data Portal). URL: https://migrationdataportal.org/data?i=stock_abs_&t=2017
26. Baklouti, N. and Boujelbene, Y. (2020). An Econometric Study of the Role of the Political Stability on the Relationship between Democracy and Economic Growth. PANOECONOMICUS, 67(2), 187-206
27. Aiyar, Shekhar & Ebeke, Christian, 2020. "Inequality of opportunity, inequality of income and economic growth," World Development, Elsevier, vol. 136(C)
28. Parsons, T. (2022). Yurydychna entsyklopediia. K.: Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana, Vol. 4, 444.
29. Ftomova, O. S. (2019). Evoliutsiia pohliadiv na problemu doslidzhennia ekonomichnoho rozvytku, nerivnosti ta dobrobutu naselennia [Conference presentation abstract]. XLII Mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Aktualni problemy suchasnoi nauky». Sankt-Peterburh – Astana – Kyiv – Viden, 57–61.

- 30.Libanova, E.M., Vlasenko, N.S., & Vlasiuk, O.S. (2022). Liudskyi rozvytok rehioniv Ukrainy: metodyka otsinky ta suchasnyi stan [Human development of the regions of Ukraine: assessment methodology and current state]. Kyiv: SPD Savchyna.
- 31.Kostyleva, L.V. (2020). Neravenstvo naseleniya Rossii: tendencii, faktory, regulirovanie: monografiya. - Vologda: Institut socialnoekonomicheskogo razvitiya territorij RAN.
- 32.Acemoglu, D., and P. Restrepo. 2020. "Robots and Jobs: Evidence from US Labor Markets." Journal of Political Economy 128 (6): 2188–44.
- 33.Ukraine Report 2023. European Commission.URL:
https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en (дата
звернення: 03.06.2024)
- 34.Інфляційний звіт, жовтень 2023 року. Національний банк України. URL:
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-jovten-2023-roku> (дата
звернення: 20.05.2024)

Додаток А

Таблиця А.1 – методика розрахунку показників Індексу людського розвитку

Показник	Формула	Умовні позначення
ІЛР (індекс людського розвитку)		
Індекс тривалості життя	$I_{life} = \frac{X_i - X_{min}}{X_{max} - X_{min}}$	X_i – очікувана тривалість життя при народженні населення і-ї території; X_{max} – максимальне значення показника (прийнято на рівні 85 років); X_{min} – мінімальне значення показника (прийнято на рівні 25 років).
Індекс рівня освіти	$I_{educ} = \frac{2x_{adult} + x_{child}}{3}$	X_{adult} – індекс грамотності дорослого населення; X_{child} – індекс сукупної частки учнів у загальній чисельності населення відповідного віку.
Індекс грамотності дорослого населення Індекс сукупної частки учнів у загальній чисельності населення відповідного віку	$x_{adult} = \frac{X_i - X_{min}}{X_{max} - X_{min}}$ $x_{child} = \frac{X_i - X_{min}}{X_{max} - X_{min}}$	X_i – визначає частку освічених серед дорослого населення на і-тій території у відсотках (для розрахунку X_{adult} і сукупну частку учнів у відсотках (для розрахунку X_{child}); X_{max} – максимальне значення показника (прийнято на рівні 100%); X_{min} – мінімальне значення показника (прийнято на рівні 0%).
Індекс скоригованого реального ВВП на душу населення	$I_{inc} = \frac{lgX_i - lgX_{min}}{lgX_{max} - lgX_{min}}$	X_i – скоригований реальний ВВП у розрахунку на рік (за паритетом купівельної спроможності) на душу населення і-ї території; X_{max} – максимальне значення показника ((прийнято на рівні 40 000 дол. США на рік); X_{min} – мінімальне значення показника (прийнято на рівні 100 дол. на рік).

Джерело: Побудовано автором на основі [34]

Додаток Б

Таблиця Б.1 – динаміка чисельності населення країн світу, осіб, 2018-2022 рр.

Country Name	2018	2019	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення (+, -)
А	1	2	3	4	5	6
Афганістан	36686784	37769499	38972230	40099462	41128771	4441987
Албанія	2866376	2854191	2837849	2811666	2777689	-88687
Алжир	41927007	42705368	43451666	44177969	44903225	2976218
Американське Самоа	48424	47321	46189	45035	44273	-4151
Андорра	75013	76343	77700	79034	79824	4811
Ангола	31273533	32353588	33428486	34503774	35588987	4315454
Антигуа і Барбуда	91626	92117	92664	93219	93763	2137
Аргентина	44494502	44938712	45376763	45808747	46234830	1740328
Вірменія	2836557	2820602	2805608	2790974	2780469	-56088
Аруба	105962	106442	106585	106537	106445	483
Австралія	24963258	25334826	25649248	25685412	26005540	1042282
Австрія	8840521	8879920	8916864	8955797	9041851	201330
Азербайджан	9939771	10024283	10093121	10137750	10141756	201985
Багамські острови,	401906	404557	406471	407906	409984	8078
Бахрейн	1487340	1494188	1477469	1463265	1472233	-15107
Бангладеш	163683958	165516222	167420951	169356251	171186372	7502414
Барбадос	279688	280180	280693	281200	281635	1947
Білорусь	9438785	9419758	9379952	9302585	9228071	-210714
Бельгія	11427054	11488980	11538604	11586195	11685814	258760
Беліз	382066	389095	394921	400031	405272	23206
Бенін	11940683	12290444	12643123	12996895	13352864	1412181
Бермудські острови	63918	63911	63893	63764	63532	-386
Бутан	762096	767459	772506	777486	782455	20359
Болівія	11606905	11777315	11936162	12079472	12224110	617205
Боснія і Герцеговина	3400129	3360711	3318407	3270943	3233526	-166603
Ботсвана	2451409	2499702	2546402	2588423	2630296	178887
Бразилія	210166592	211782878	213196304	214326223	215313498	5146906
Британські Віргінські острови	30335	30610	30910	31122	31305	970

Бруней-Даруссалам	434274	438048	441725	445373	449002	14728
-------------------	--------	--------	--------	--------	--------	-------

Продовж. табл. Б.1

А	1	2	3	4	5	6
Болгарія	7025037	6975761	6934015	6877743	6465097	-559940
Буркіна-Фасо	20392723	20951639	21522626	22100683	22673762	2281039
Бурунді	11493472	11874838	12220227	12551213	12889576	1396104
Кабо-Верде	571202	577030	582640	587925	593149	21947
Камбоджа	16025238	16207746	16396860	16589023	16767842	742604
Камерун	25076747	25782341	26491087	27198628	27914536	2837789
Канада	37065084	37601230	38007166	38226498	38929902	1864818
Кайманові острови	64884	66134	67311	68136	68706	3822
Центральна африканська Республіка	5094780	5209324	5343020	5457154	5579144	484364
Чад	15604210	16126866	16644701	17179740	17723315	2119105
Нормандські острови	167259	169410	171113	172683	174079	6820
Чилі	18701450	19039485	19300315	19493184	19603733	902283
Китай	140276000 0	140774500 0	141110000 0	141236000 0	141217500 0	9415000
Колумбія	49276961	50187406	50930662	51516562	51874024	2597063
Коморські Острови	776313	790986	806166	821625	836774	60461
Конго, Дем. Відп.	87087355	89906890	92853164	95894118	99010212	11922857
Конго, респ.	5441062	5570733	5702174	5835806	5970424	529362
Коста-Ріка	5040734	5084532	5123105	5153957	5180829	140095
Кот-д'Івуар	25493988	26147551	26811790	27478249	28160542	2666554
Хорватія	4087843	4065253	4047680	3879000	3855600	-232243
Куба	11328244	11316697	11300698	11256372	11212191	-116053
Кюрасао	159336	157441	154947	152369	149996	-9340
Кіпр	1218831	1228836	1237537	1244188	1251488	32657
Чехія	10629928	10671870	10697858	10505772	10672118	42190
Данія	5793636	5814422	5831404	5856733	5903037	109401
Джибуті	1057198	1073994	1090156	1105557	1120849	63651
Домініка	70823	71428	71995	72412	72737	1914
Домініканська Республіка	10765531	10881882	10999664	11117873	11228821	463290
Еквадор	17015672	17343740	17588595	17797737	18001000	985328
Єгипет, арабська респ.	103740765	105618671	107465134	109262178	110990103	7249338

Сальвадор	6276342	6280217	6292731	6314167	6336392	60050
Екваторіальна Гвінея	1502091	1553031	1596049	1634466	1674908	172817
Еритрея	3445374	3498818	3555868	3620312	3684032	238658

Продовж. табл. Б.1

А	1	2	3	4	5	6
Естонія	1321977	1326898	1329522	1330932	1348840	26863
Есватіні	1160428	1169613	1180655	1192271	1201670	41242
Ефіопія	111129438	114120594	117190911	120283026	123379924	12250486
Фарерські о-ви	50955	51681	52415	52889	53090	2135
Фіджі	918996	918465	920422	924610	929766	10770
Фінляндія	5515525	5521606	5529543	5541017	5556106	40581
Франція	67158348	67388001	67571107	67764304	67971311	812963
Французька Полінезія	297606	299717	301920	304032	306279	8673
Габон	2192012	2242785	2292573	2341179	2388992	196980
Гамбія,	2444916	2508883	2573995	2639916	2705992	261076
Грузія	3726549	3720161	3722716	3708610	3712502	-14047
Німеччина	82905782	83092962	83160871	83196078	83797985	892203
Гана	30870641	31522290	32180401	32833031	33475870	2605229
Гібралтар	32648	32685	32709	32669	32649	1
Греція	10732882	10721582	10698599	10569207	10426919	-305963
Гренландія	56023	56225	56367	56653	56661	638
Гренада	121838	122724	123663	124610	125438	3600
Гуам	168678	168624	169231	170534	171774	3096
Гватемала	16346950	16604026	16858333	17109746	17357886	1010936
Гвінея	12554864	12877539	13205153	13531906	13859341	1304477
Гвінея-Бісау	1924955	1970457	2015828	2060721	2105566	180611
Гаяна	785514	798753	797202	804567	808726	23212
Гаїті	11012421	11160438	11306801	11447569	11584996	572575
Гондурас	9792850	9958829	10121763	10278345	10432860	640010
Гонконг Сар, Китай	7452600	7507900	7481000	7413100	7346100	-106500
Угорщина	9775564	9771141	9750149	9709891	9643048	-132516
Ісландія	352721	360563	366463	372520	382003	29282
Індія	136900330 6	138311205 0	139638712 7	140756384 2	141717317 3	48169867
Індонезія	267066843	269582878	271857970	273753191	275501339	8434496
Іран, ісламський представник	85617562	86564202	87290193	87923432	88550570	2933008
Ірак	40590700	41563520	42556984	43533592	44496122	3905422
Ірландія	4867316	4934340	4985382	5033164	5127170	259854

Острів Мен	83775	83933	84046	84263	84519	744
Ізраїль	8882800	9054000	9215100	9371400	9557500	674700
Італія	60421760	59729081	59438851	59133173	58940425	-1481335
Ямайка	2811835	2813773	2820436	2827695	2827377	15542
Японія	126811000	126633000	126261000	125681593	125124989	-1686011

Продовж. табл. Б.1

А	1	2	3	4	5	6
Йорданія	10459865	10698683	10928721	11148278	11285869	826004
Казахстан	18276452	18513673	18755666	19000988	19621972	1345520
Кенія	49953304	50951450	51985780	53005614	54027487	4074183
Кірібаті	122261	124241	126463	128874	131232	8971
Корея, Народний представник Кореї.	25638149	25755441	25867467	25971909	26069416	431267
Корея, респ.	51585058	51764822	51836239	51744876	51628117	43059
Косово	1797085	1788878	1790133	1786038	1761985	-35100
Кувейт	4317185	4441100	4360444	4250114	4268873	-48312
Киргизька Республіка	6322800	6456200	6579900	6773400	6974900	652100
Лаоська НДР	7105006	7212053	7319399	7425057	7529475	424469
Латвія	1927174	1913822	1900449	1884490	1879383	-47791
Ліван	5950839	5781907	5662923	5592631	5489739	-461100
Лесото	2198017	2225702	2254100	2281454	2305825	107808
Ліберія	4889391	4985289	5087584	5193416	5302681	413290
Лівія	6477793	6569088	6653942	6735277	6812341	334548
Ліхтенштейн	38181	38482	38756	39039	39327	1146
Литва	2801543	2794137	2794885	2800839	2831639	30096
Люксембург	607950	620001	630419	640064	653103	45153
Добриво ара, китайське	650991	663653	676283	686607	695168	44177
Мадагаскар	26846541	27533134	28225177	28915653	29611714	2765173
Малаві	18367883	18867337	19377061	19889742	20405317	2037434
Малайзія	32399271	32804020	33199993	33573874	33938221	1538950
Мальдіви	489758	504508	514438	521457	523787	34029
Малі	19934298	20567424	21224040	21904983	22593590	2659292
Мальта	484630	504062	515332	518536	531113	46483
Маршаллові Острови	45989	44728	43413	42050	41569	-4420
Мавританія	4270712	4383849	4498604	4614974	4736139	465427
Маврикій	1265577	1265985	1266014	1266334	1262523	-3054
Мексика	124013861	125085311	125998302	126705138	127504125	3490264

Мікронезія, Фед.	110929	111379	112106	113131	114164	3235
Молдова	2707203	2664224	2635130	2595809	2538894	-168309
Монако	37029	37034	36922	36686	36469	-560
Монголія	3163991	3232430	3294335	3347782	3398366	234375
Чорногорія	622227	622028	621306	619211	617213	-5014
Марокко	35927511	36304408	36688772	37076584	37457971	1530460
Мозамбік	29423878	30285595	31178239	32077072	32969518	3545640

Продовж. табл. Б.1

А	1	2	3	4	5	6
М'янма	52666014	53040212	53423198	53798084	54179306	1513292
Намібія	2405680	2446644	2489098	2530151	2567012	161332
Науру	11924	12132	12315	12511	12668	744
Непал	28506712	28832496	29348627	30034989	30547580	2040868
Нідерланди	17231624	17344874	17441500	17533044	17700982	469358
Нова Каледонія	271170	271240	271080	270390	269220	-1950
Нова Зеландія	4900600	4979200	5090200	5111400	5124100	223500
Нікарагуа	6572233	6663924	6755895	6850540	6948392	376159
Нігер	22577058	23443393	24333639	25252722	26207977	3630919
Нігерія	198387623	203304492	208327405	213401323	218541212	20153589
Північна Македонія	2076217	2076694	2072531	2065092	2057679	-18538
Північні Маріанські острови	50304	49858	49587	49481	49551	-753
Норвегія	5311916	5347896	5379475	5408320	5457127	145211
Оман	4601157	4602768	4543399	4520471	4576298	-24859
Пакистан	219731479	223293280	227196741	231402117	235824862	16093383
Палау	17864	17916	17972	18024	18055	191
Панама	4165255	4232532	4294396	4351267	4408581	243326
Папуа-Нова Гвінея	9329227	9542486	9749640	9949437	10142619	813392
Парагвай	6443328	6530026	6618695	6703799	6780744	337416
Перу	32203944	32824861	33304756	33715471	34049588	1845644
Філіппіни	108568836	110380804	112190977	113880328	115559009	6990173
Польща	37974750	37965475	37899070	37747124	36821749	-1153001
Португалія	10283822	10286263	10297081	10361831	10409704	125882
Пуерто-Рико	3193354	3193694	3281557	3262693	3221789	28435
Катар	2766732	2807235	2760385	2688235	2695122	-71610
Румунія	19473970	19371648	19265250	19122059	19047009	-426961
Російська Федерація	144477859	144406261	144073139	144130482	144236933	-240926

Руанда	12531808	12835028	13146362	13461888	13776698	1244890
Самоа	209701	211905	214929	218764	222382	12681
Сан-Марино	34156	34178	34007	33745	33660	-496
Сан-Томе і Принсіпі	211344	214599	218641	223107	227380	16036
Саудівська Аравія	35018133	35827362	35997107	35950396	36408820	1390687
Сенегал	15574909	16000781	16436120	16876720	17316449	1741540
Сербія	6982604	6945235	6899126	6834326	6664449	-318155

Продовж. табл. Б.1

А	1	2	3	4	5	6
Сейшельські Острови	96762	97625	98462	99258	119878	23116
Сьєрра-Леоне	7861281	8046828	8233970	8420641	8605718	744437
Сінгапур	5638676	5703569	5685807	5453566	5637022	-1654
Сінт-Мартен (нідерландська частина)	40895	41608	42310	42668	42848	1953
Словацька Республіка	5446771	5454147	5458827	5447247	5431752	-15019
Словенія	2073894	2088385	2102419	2108079	2111986	38092
Соломонові Острови	659249	674993	691191	707851	724273	65024
Сомалі	15411094	15981300	16537016	17065581	17597511	2186417
Південно-Африканська Республіка	57339635	58087055	58801927	59392255	59893885	2554250
Південний Судан	10395329	10447666	10606227	10748272	10913164	517835
Іспанія	46797754	47134837	47365655	47415794	47778340	980586
Шрі-Ланка	21670000	21803000	21919000	22156000	22181000	511000
Сент-Кітс і Невіс	47761	47712	47642	47606	47657	-104
Сент-Люсія	177888	178583	179237	179651	179857	1969
Сен-Мартен (французька частина)	33852	33121	32553	31948	31791	-2061
Сент-Вінсент і Гренадини	105281	104924	104632	104332	103948	-1333
Судан	41999059	43232093	44440486	45657202	46874204	4875145
Суринам	593715	600301	607065	612985	618040	24325
Швеція	10175214	10278887	10353442	10415811	10486941	311727
Швейцарія	8514329	8575280	8638167	8704546	8775760	261431
Сирійська Арабська Республіка	19333463	20098251	20772595	21324367	22125249	2791786

Таджикистан	9128132	9337003	9543207	9750064	9952787	824655
Танзанія	58090443	59872579	61704518	63588334	65497748	7407305
Таїланд	71127802	71307763	71475664	71601103	71697030	569228
Східний Тимор	1261845	1280438	1299995	1320942	1341296	79451
Того	8046679	8243094	8442580	8644829	8848699	802020
Тонга	105150	104951	105254	106017	106858	1708
Тринідад і Тобаго	1504709	1519955	1518147	1525663	1531044	26335

Продовж. табл. Б.1

А	1	2	3	4	5	6
Туніс	11933041	12049314	12161723	12262946	12356117	423076
Туреччина	81407204	82579440	83384680	84147318	84979913	3572709
Туркменістан	6065066	6158420	6250438	6341855	6430770	365704
Острови Теркс і Кайкос	41487	43080	44276	45114	45703	4216
Тувалу	10865	10956	11069	11204	11312	447
Уганда	41515395	42949080	44404611	45853778	47249585	5734190
Україна	44622518	44386203	44132049	43822901	38000000	-6622518
Об'єднані Арабські Емірати	9140169	9211657	9287289	9365145	9441129	300960
Великобритан ія	66460344	66836327	67081234	67026292	66971395	511051
США	326838199	328329953	331511512	332031554	333287557	6449358
Уругвай	3427042	3428409	3429086	3426260	3422794	-4248
Узбекистан	32956100	33580350	34232050	34915100	35648100	2692000
Вануату	297298	304404	311685	319137	326740	29442
Венесуела, РБ	29825653	28971683	28490453	28199867	28301696	-1523957
В'єтнам	94914330	95776716	96648685	97468029	98186856	3272526
Віргінські острови (США)	107001	106669	106290	105870	105413	-1588
Західний берег річки Йордан і сектор Газа	4569087	4685306	4803269	4922749	5043612	474525
Ємен, респ.	30790513	31546691	32284046	32981641	33696614	2906101
Замбія	17835893	18380477	18927715	19473125	20017675	2181782
Зімбабве	15052184	15354608	15669666	15993524	16320537	1268353
Африка Східний і Південний	649757148	667242986	685112979	702977106	720859132	71101984

Африка Західний і Центральний	442646825	454306063	466189102	478185907	490330870	47684045
Арабський світ	432545676	441467739	449228296	456520777	464684914	32139238
Малі держави Карибського басейну	7374650	7424102	7444768	7481877	7505478	130828
Центральна Європа та Балтія	102538451	102398537	102180124	101413176	100108221	-2430230
Ранні демографічні дивіденди	329289660 9	333456175 1	337438352 8	341126837 3	344739865 2	15450204

Продовж. табл. Б.1

А	1	2	3	4	5	6
Східна Азія та Тихоокеанськ ий регіон	234138369 1	235385686 6	236393433 4	237018984 0	237516220 7	33778516
Східна Азія та Тихоокеанськ ий регіон (за винятком країн з високим рівнем доходу)	209452485 4	210639192 5	211637868 7	212362842 1	212911212 6	34587272
Східна Азія та Тихоокеанськ ий регіон	206889862 9	208064861 6	209052353 5	209766902 3	210305537 8	34156749
Єврозона	346153001	346517987	346961127	346942979	348331511	2178510
Європа та Центральна Азія	917380453	920277481	922353365	923564027	920375568	2995115
Європа та Центральна Азія (без урахування високого рівня доходу)	396674671	398690076	400061023	401682855	397824705	1150034
Європа та Центральна Азія (країни МАР та МБРР)	458211234	460092452	461273023	462431038	457549063	-662171
Європейськи й Союз	447001100	447367191	447692315	447178112	447370510	369410

Нестабільні ситуації та ситуації, пов'язані з конфліктом	936721531	957785553	979763631	100184447 9	101913925 4	82417723
Бідні країни з великою заборгованістю (HIPC)	792615894	815100831	838066650	861156745	884288332	91672438
Високий дохід	123150878 5	123670993 6	124171890 2	124126855 6	124436481 4	12856029
Тільки МБРР	479455592 8	483292888 7	486709169 2	489537278 7	491388702 0	11933109
МАР та МБРР загалом	647769546 8	655397829 9	662731749 9	669548782 5	675402997 0	27633450
Суміш IDA	559155599	570633332	582637127	595016031	607735968	48580369
Тільки МАР	112398394 1	115041608 0	117758868 0	120509900 7	123240698 2	10842304

Продовж. табл. Б.1

А	1	2	3	4	5	6
Всього МАР	168313954 0	172104941 2	176022580 7	180011503 8	184014295 0	15700341
Пізні демографічні дивіденди	229898759 4	230949180 4	231727755 4	232260648 6	232554289 1	26555297
Латинська Америка та Карибський басейн	639628226	645295804	650534986	654980630	659310564	19682338
Латинська Америка та Карибський басейн (за винятком високого доходу)	576620516	582701622	588011178	592503434	596596955	19976439
Латинська Америка та Карибський басейн (країни МАР та МБРР)	623841282	629515571	634680385	639188695	643602758	19761476
Найменш розвинені країни: класифікація ООН	102273169 2	104742609 3	107297094 4	109879108 0	112439699 9	10166530

Низький і середній дохід	639903668 9	647609296 4	654999625 1	661883727 0	667828029 1	27924360
Низький дохід	630865826	648755452	667053670	685250041	703727949	72862123
Дохід нижче середнього	303315311 3	307531177 5	311722575 4	315746237 5	319018419 9	15703108
Близький Схід і Північ Африка	465073490	473201775	479966649	486174763	493279469	28205979
Близький Схід і Північ Африка (за винятком високого доходу)	398375344	405259403	411810124	418047201	424328381	25953037
Близький Схід та Північ Африка (країни МАР та МБРР)	393806257	400574097	407006855	413124452	419284769	25478512

Продовж. табл. Б.1

А	1	2	3	4	5	6
Середній дохід	576817086 3	582733751 2	588294258 1	593358722 9	597455234 2	20638147
Північна Америка	363967201	365995094	369582571	370321816	372280991	8313790
Члени ОЕСР	135483630 8	136201490 2	136946536 9	137191715 6	137660681 7	21770509
Інші малі держави	31494491	32005477	32381464	32708277	33169026	1674535
Острівні малі держави Тихого океану	2510226	2536070	2566819	2602173	2639019	128793
Постдемографічні дивіденди	111012335 6	1113305347	111741807 2	1116569892	1113495082	3371726
Додемографічні дивіденди	931467165	957503246	984213438	101104318 3	103801255 2	10654538
Малі держави	41379367	41965649	42393051	42792327	43313523	1934156
Південна Азія	184053409 3	186159851 4	188253162 0	190191160 4	191934800 0	78813907

Південна Азія (МАР та МБРР)	184053409 3	186159851 4	188253162 0	190191160 4	191934800 0	78813907
Африка на південь від Сахари	109240397 3	112154904 9	115130208 1	1181163013	1211190002	11878602
Африка на південь від Сахари (за винятком високого доходу)	109230721 1	112145142 4	115120361 9	118106375 5	121107012 4	11876291
Африка на південь від Сахари (країни МАР та МБРР)	109240397 3	112154904 9	115130208 1	1181163013	1211190002	11878602
Дохід вище середнього	273501775 0	275202573 7	276571682 7	277612485 4	278436814 3	49350393
Світ	766037112 7	774177458 3	782020560 6	788830569 3	795094680 1	290575674

Джерело: побудовано автором на основі [4]

Додаток В

Таблиця В.1. Індекс людського розвитку країн світу, 2022 р.

Ранг ІЛР 2022 р.	Країна	Індекс людського розвитку (ІЛР)	Очікувана тривалість життя	Очікувані роки навчання в школі	Середні роки навчання в школі	Валовий національний дохід (ВНД) на душу населення	Ранг ВНД на душу населення мінус ранг ІЛР	Рейтинг ІЛР
		Цінність	(Років)	(Років)	(Років)	(2017 PPP \$)		
		2022	2022	2022	2022	2022	2022	2021
А	Б	1	2	3	4	5	6	7
ДУЖЕ ВИСОКИЙ РІВЕНЬ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ								
1	Швейцарія	0,967	84,3	16,6	13,9	69 433	6	1
2	Норвегія	0,966	83,4	18,6	13,1	69 190	6	2
3	Ісландія	0,959	82,8	19,1	13,8	54 688	16	4
4	Гонконг, Китай (САР)	0,956	84,3	17,8	12,3	62 486	6	3
5	Данія	0,952	81,9	18,8	13,0	62 019	6	8
5	Швеція	0,952	83,5	19,0	12,7	56 996	10	5
7	Німеччина	0,950	81,0	17,3	14,3	55 340	11	7
7	Ірландія	0,950	82,7	19,1	11,7	87 468	-3	9
9	Сінгапур	0,949	84,1	16,9	11,9	88 761	-6	10
10	Австралія	0,946	83,6	21,1	12,7	49 257	14	5
10	Нідерланди	0,946	82,5	18,6	12,6	57 278	4	11
12	Бельгія	0,942	82,3	18,9	12,5	53 644	9	13
12	Фінляндія	0,942	82,4	19,2	12,9	49 522	11	11
12	Ліхтенштейн	0,942	84,7	15,5	12,4	146 673	-11	14
15	Сполучене Королівство	0,940	82,2	17,6	13,4	46 624	13	17

Продовж. табл. В.1

А	Б	1	2	3	4	5	6	7
16	Нова Зеландія	0,939	83,0	19,7	12,9	43 665	16	14
17	Об'єднані Арабські Емірати	0,937	79,2	17,2	12,8	74 104	-11	17
18	Канада	0,935	82,8	16,0	13,9	48 444	8	16
19	Корея (Республіка)	0,929	84,0	16,5	12,6	46 026	10	20
20	Люксембург	0,927	82,6	14,2	13,0	78 554	-15	19
20	Сполучені Штати Америки	0,927	78,2	16,4	13,6	65 565	-11	21
22	Австрія	0,926	82,4	16,4	12,3	56 530	-5	22
22	Словенія	0,926	82,1	17,4	12,9	41 587	13	24
24	Японія	0,920	84,8	15,5	12,7	43 644	9	22
25	Ізраїль	0,915	82,6	15,0	13,4	43 588	9	26
25	Мальта	0,915	83,7	15,9	12,2	44 464	5	25
27	Іспанія	0,911	83,9	17,8	10,6	40 043	10	28
28	Франція	0,910	83,2	16,0	11,7	47 379	-1	27
29	Кіпр	0,907	81,9	16,2	12,4	40 137	7	29
30	Італія	0,906	84,1	16,7	10,7	44 284	1	30
31	Естонія	0,899	79,2	15,9	13,5	37 152	9	32
32	Чехія	0,895	78,1	16,3	12,9	39 945	6	31
33	Греція	0,893	80,6	20,0	11,4	31 382	20	33
34	Бахрейн	0,888	79,2	16,3	11,0	48 731	-9	34
35	Андорра	0,884	83,6	12,8	11,6	54 233	-15	43
36	Польща	0,881	77,0	15,9	13,2	35 151	7	35
37	Латвія	0,879	75,9	16,6	13,3	32 083	13	39
37	Литва	0,879	74,3	16,4	13,5	38 131	2	36
39	Хорватія	0,878	79,2	15,6	12,3	34 324	5	37
40	Катар	0,875	81,6	13,3	10,1	95 944	-38	41
41	Саудівська Аравія	0,875	77,9	15,2	11,3	50 620	-18	37

42	Португалія	0,874	82,2	16,8	9,6	35 315	0	39
----	------------	-------	------	------	-----	--------	---	----

Продовж. табл. В.1

А	Б	1	2	3	4	5	6	7
43	Сан-Марино	0,867	83,4	12,4	10,5	57 687	-30	44
44	Чилі	0,860	79,5	16,8	11,1	24 431	15	42
45	Словаччина	0,855	75,3	14,7	13,0	32 171	4	45
45	Туреччина	0,855	78,5	19,7	8,8	32 834	2	48
47	Угорщина	0,851	75,0	15,1	12,2	34 196	-2	46
48	Аргентина	0,849	76,1	19,0	11,1	22 048	17	47
49	Кувейт	0,847	80,3	15,7	7,4	56 729	-33	50
50	Чорногорія	0,844	76,8	15,1	12,6	22 513	12	49
51	Сент-Кітс і Невіс	0,838	72,0	18,4	10,8	28 442	3	51
52	Уругвай	0,830	78,0	17,4	9,1	22 207	12	56
53	Румунія	0,827	74,1	14,5	11,4	31 641	-1	52
54	Антигуа і Барбуда	0,826	79,2	15,5	10,5	18 784	18	54
55	Бруней-Даруссалам	0,823	74,6	13,7	9,2	59 246	-43	53
56	Російська Федерація	0,821	70,1	15,7	12,4	26 992	1	55
57	Багамські острови	0,820	74,4	11,9	12,7	32 535	-9	67
57	Панама	0,820	76,8	13,2	10,7	32 029	-6	57
59	Оман	0,819	73,9	13,0	11,9	32 967	-13	58
60	Грузія	0,814	71,6	16,7	12,7	15 952	19	59
60	Тринідад і Тобаго	0,814	74,7	14,1	11,7	22 473	3	60
62	Барбадос	0,809	77,7	16,5	9,9	14 810	24	63
63	Малайзія	0,807	76,3	12,9	10,7	27 295	-7	68
64	Коста-Ріка	0,806	77,3	16,1	8,8	20 248	2	60
65	Сербія	0,805	74,1	14,5	11,5	19 494	3	60
66	Таїланд	0,803	79,7	15,6	8,8	16 887	10	69
67	Казахстан	0,802	69,5	14,8	12,4	22 587	-6	65
68	Сейшельські острови	0,802	71,7	13,9	11,2	28 386	-12	71
69	Білорусь	0,801	73,2	14,0	12,2	18 425	5	65

Продовж. табл. В.1

А	Б	1	2	3	4	5	6	7
ВИСОКИЙ РІВЕНЬ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ								
70	Болгарія	0,799	71,5	13,9	11,4	25 921	-12	70
71	Палау	0,797	65,4	17,2	13,0	19 344	-2	64
72	Маврикій	0,796	74,0	14,6	10,0	23 252	-12	72
73	Гренада	0,793	75,3	16,6	9,9	13 593	18	73
74	Албанія	0,789	76,8	14,5	10,1	15 293	7	74
75	Китай	0,788	78,6	15,2	8,1	18 025	0	74
76	Вірменія	0,786	73,4	14,4	11,3	15 388	4	79
77	Мексика	0,781	74,8	14,5	9,2	19 138	-7	83
78	Іран (Ісламська Республіка)	0,780	74,6	14,1	10,7	14 770	10	77
78	Шрі-Ланка	0,780	76,6	13,6	11,2	11 899	24	76
80	Боснія і Герцеговина	0,779	75,3	13,3	10,5	16 571	-3	77
81	Сент-Вінсент і Гренадіни	0,772	69,0	16,3	11,0	14 049	9	80
82	Домініканська Республіка	0,766	74,2	13,6	9,2	18 653	-9	84
83	Еквадор	0,765	77,9	14,9	9,0	10 693	25	90
83	Північна Македонія	0,765	73,9	13,0	10,2	16 396	-5	82
85	Куба	0,764	78,2	14,5	10,5	7 953	40	92
86	Молдова (Республіка)	0,763	68,6	14,9	11,8	12 964	8	81
87	Мальдіви	0,762	80,8	12,2	7,8	18 847	-16	88
87	Перу	0,762	73,4	14,8	10,0	11 916	14	86
89	Азербайджан	0,760	73,5	12,7	10,6	15 018	-7	95
89	Бразилія	0,760	73,4	15,6	8,3	14 616	0	84
91	Колумбія	0,758	73,7	14,4	8,9	15 014	-8	89
92	Лівія	0,746	72,2	14,0	7,8	19 752	-25	90

93	Алжир	0,745	77,1	15,5	7,0	10 978	13	93
94	Туркменістан	0,744	69,4	13,2	11,1	12 860	1	93
95	Гайана	0,742	66,0	13,0	8,6	35 783	-54	105

Продовж. табл. В.1

А	Б	1	2	3	4	5	6	7
96	Монголія	0,741	72,7	14,5	9,4	10 351	15	99
97	Домініка	0,740	73,0	13,6	9,2	12 468	-1	97
98	Тонга	0,739	71,3	16,3	10,9	6 360	34	95
99	Йорданія	0,736	74,2	12,6	10,4	9 295	15	98
100	Україна	0,734	68,6	13,3	11,1	11 416	3	86
101	Туніс	0,732	74,3	14,6	8,0	10 297	11	101
102	Маршаллові острови	0,731	65,1	16,4	12,8	6 855	28	101
102	Парагвай	0,731	70,5	13,9	8,9	13 161	-9	99
104	Фіджі	0,729	68,3	13,8	10,4	11 234	0	110
105	Єгипет	0,728	70,2	12,9	9,8	12 361	-8	103
106	Узбекистан	0,727	71,7	12,0	11,9	8 056	16	105
107	В'єтнам	0,726	74,6	13,1	8,5	10 814	0	108
108	Сент-Люсія	0,725	71,3	12,7	8,6	14 778	-21	109
109	Ліван	0,723	74,4	12,1	8,6	12 313	-11	104
110	Південно-Африканська Республіка	0,717	61,5	14,3	11,6	13 186	-18	105
111	Палестина, Держава	0,716	73,4	13,2	9,9	6 936	18	110
112	Індонезія	0,713	68,3	14,0	8,6	12 046	-12	113
113	Філіппіни	0,710	72,2	12,8	9,0	9 059	5	118
114	Ботсвана	0,708	65,9	11,4	10,4	14 842	-29	124
115	Ямайка	0,706	70,6	12,5	9,2	9 695	-2	114
116	Самоа	0,702	72,6	12,4	11,4	4 970	25	112
117	Киргизстан	0,701	70,5	13,0	12,0	4 782	28	116

118	Беліз	0,700	71,0	12,4	8,8	9 242	-3	115
СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ								
119	Венесуела (Боліваріанська Республіка)	0,699	71,1	13,5	9,6	6 184	14	120

Продовж. табл. В.1

А	Б	1	2	3	4	5	6	7
120	Болівія (Багатонаціональна Держава)	0,698	64,9	15,0	9,8	7 988	3	119
120	Марокко	0,698	75,0	14,6	6,1	7 955	4	122
122	Науру	0,696	64,0	12,6	9,2	14 939	-38	117
123	Габон	0,693	65,7	12,4	9,6	11 194	-18	123
124	Суринам	0,690	70,3	11,0	8,4	12 310	-25	121
125	Бутан	0,681	72,2	13,1	5,8	10 625	-15	125
126	Таджикистан	0,679	71,3	10,9	11,3	4 807	18	125
127	Сальвадор	0,674	71,5	11,9	7,2	8 886	-7	127
128	Ірак	0,673	71,3	12,2	6,8	9 092	-11	128
129	Бангладеш	0,670	73,7	11,9	7,4	6 511	2	130
130	Нікарагуа	0,669	74,6	12,6	7,3	5 427	4	129
131	Кабо-Верде	0,661	74,7	11,5	6,1	7 601	-4	132
132	Тувалу	0,653	64,9	12,1	10,6	4 754	15	131
133	Екваторіальна Гвінея	0,650	61,2	12,1	8,3	10 663	-24	133
134	Індія	0,644	67,7	12,6	6,6	6 951	-6	135
135	Мікронезія (Федеративні Штати)	0,634	70,9	12,6	7,3	3 709	18	134
136	Гватемала	0,629	68,7	10,8	5,7	8 996	-17	136
137	Кірібаті	0,628	67,7	11,8	9,1	3 440	21	137
138	Гондурас	0,624	70,7	10,0	7,3	5 272	2	138
139	Лаоська Народно-Демократична Республіка	0,620	69,0	10,2	5,9	7 745	-13	140

140	Вануату	0,614	70,5	11,8	7,2	3 244	21	141
141	Сан-Томе і Принсіпі	0,613	68,8	12,7	5,9	4 054	8	143
142	Есватіні (Королівство)	0,610	56,4	14,9	5,7	8 392	-21	142
142	Намібія	0,610	58,1	11,8	7,2	9 200	-26	139
144	М'янма	0,608	67,3	12,1	6,5	4 038	6	145

Продовж. табл. В.1

А	Б	1	2	3	4	5	6	7
145	Гана	0,602	63,9	11,6	6,4	5 380	-10	144
146	Кенія	0,601	62,1	11,4	7,7	4 808	-3	147
146	Непал	0,601	70,5	12,6	4,5	4 026	5	149
148	Камбоджа	0,600	69,9	11,6	5,2	4 291	0	147
149	Конго	0,593	63,1	12,4	8,3	2 903	14	146
150	Ангола	0,591	61,9	12,2	5,8	5 328	-11	150
151	Камерун	0,587	61,0	13,4	6,5	3 681	3	152
152	Коморські острови	0,586	63,7	13,0	6,2	3 261	8	151
153	Замбія	0,569	61,8	11,0	7,3	3 157	9	154
154	Папуа-Нова Гвінея	0,568	66,0	11,1	4,9	3 710	-2	155
155	Тимор-Лешті	0,566	69,1	13,2	6,0	1 629	24	153
156	Соломонові острови	0,562	70,7	10,3	5,9	2 273	14	155
157	Сирійська Арабська Республіка	0,557	72,3	7,4	5,7	3 594	-2	157
158	Гаїті	0,552	63,7	11,1	5,6	2 802	6	158
159	Уганда	0,550	63,6	11,5	6,2	2 241	12	160
159	Зімбабве	0,550	59,4	11,0	8,8	2 079	15	159

НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

161	Нігерія	0,548	53,6	10,5	7,6	4 755	-15	162
161	Руанда	0,548	67,1	11,4	4,9	2 317	8	163
163	Того	0,547	61,6	13,0	5,6	2 214	9	160
164	Мавританія	0,540	64,7	8,1	4,8	5 344	-26	164

164	Пакистан	0,540	66,4	7,9	4,4	5 374	-27	165
166	Кот-д'Івуар	0,534	58,9	10,1	4,2	5 376	-30	166
167	Танзанія (Об'єднана Республіка)	0,532	66,8	8,6	5,6	2 578	-1	167
168	Лесото	0,521	53,0	11,1	7,5	2 709	-3	168
169	Сенегал	0,517	67,9	9,1	2,9	3 464	-12	170

Продовж. табл. В.1

А	Б	1	2	3	4	5	6	7
170	Судан	0,516	65,6	8,5	3,9	3 515	-14	169
171	Джибуті	0,515	62,9	8,0	3,9	4 875	-29	170
172	Малаві	0,508	62,9	11,5	5,2	1 432	10	172
173	Бенін	0,504	60,0	10,3	3,1	3 406	-14	173
174	Гамбія	0,495	62,9	9,0	4,5	2 090	-1	174
175	Еритрея	0,493	66,6	7,3	5,1	1 957	2	174
176	Ефіопія	0,492	65,6	9,9	2,4	2 369	-8	176
177	Ліберія	0,487	61,1	10,5	5,3	1 330	8	177
177	Мадагаскар	0,487	65,2	9,2	4,6	1 464	4	177
179	Гвінея-Бісау	0,483	59,9	10,5	3,7	1 880	-1	179
180	Конго (Демократична Республіка)	0,481	59,7	9,6	7,2	1 080	9	180
181	Гвінея	0,471	59,0	10,2	2,4	2 404	-14	182
182	Афганістан	0,462	62,9	10,7	2,5	1 335	2	181
183	Мозамбік	0,461	59,6	10,7	3,9	1 219	4	183
184	Сьєрра-Леоне	0,458	60,4	9,0	3,5	1 613	-4	184
185	Буркіна-Фасо	0,438	59,8	8,1	2,3	2 037	-9	185
186	Ємен	0,424	63,7	7,9	2,8	1 106	2	186
187	Бурунді	0,420	62,0	10,0	3,3	712	5	187
188	Малі	0,410	59,4	7,0	1,6	2 044	-13	188
189	Чад	0,394	53,0	8,2	2,3	1 389	-6	189

189	Нігер	0,394	62,1	7,2	1,3	1 283	-3	190
191	Центральноафриканська Республіка	0,387	54,5	7,3	4,0	869	0	191
192	Південний Судан	0,381	55,6	5,6	5,7	691	1	192
193	Сомалі	0,380	56,1	7,6	1,9	1 072	-3	..

Джерело: побудовано автором на основі [4]

Додаток Д

Таблиця Д.1 - Інтегральний індекс глобалізаційного розвитку та його складових провідних країн світу, 2022 р.

Складові ІПГР	Показник	Бенчмаркер	Країна-бенчмаркер	Коефіцієнт бенчмаркінгу	Оцінка	Зважена оцінка	Інтегральний показник ГР	Відсоткове значення ІПГР
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Україна								
ВВП за ПКС на одну особу, дол..	8162	127870	Катар	0,064	5,000	0,333	0,021	6,4
Індекс глобалізації	70,24	91,7	Нідерланди	0,766	1,000	0,067	0,051	76,6
Індекс глобальної конкурентоспроможності	4,1	5,86	Швейцарія	0,700	3,000	0,200	0,140	70,0
Глобальний індекс інновацій	37,62	67,69	Швейцарія	0,556	2,000	0,133	0,074	55,6
Індекс економічної свободи	48,1	89,8	Гонконг	0,536	4,000	0,267	0,143	
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,429	42,9
Швейцарія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	58698	127870	Катар	0,459	5,000	0,333	0,153	45,9
Індекс глобалізації	87,01	91,7	Нідерланди	0,949	1,000	0,067	0,063	94,9
Індекс глобальної конкурентоспроможності	5,86	5,86	Швейцарія	1,000	3,000	0,200	0,200	100,0
Глобальний індекс інновацій	67,69	67,69	Швейцарія	1,000	2,000	0,133	0,133	100,0
Індекс економічної свободи	89,8	89,8	Гонконг	1,000	4,000	0,267	0,267	100,0
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,816	81,6
Японія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	38858	127870	Катар	0,304	5,000	0,333	0,101	30,4
Індекс глобалізації	72,26	91,7	Нідерланди	0,788	1,000	0,067	0,053	78,8
Індекс глобальної конкурентоспроможності	5,49	5,86	Швейцарія	0,937	3,000	0,200	0,187	93,7
Глобальний індекс інновацій	54,72	67,69	Швейцарія	0,808	2,000	0,133	0,108	80,8
Індекс економічної свободи	69,6	89,8	Гонконг	0,775	4,000	0,267	0,207	77,5

Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,656	65,6
--------	---	---	---	---	--------	-------	-------	------

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Китай								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	15404	127870	Катар	0,120	5,000	0,333	0,040	12,0
Індекс глобалізації	62,02	91,7	Нідерланди	0,676	1,000	0,067	0,045	67,6
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5	5,86	Швейцарія	0,853	3,000	0,200	0,171	85,3
Глобальний індекс інновацій	52,54	67,69	Швейцарія	0,776	2,000	0,133	0,103	77,6
Індекс економічної свободи	52	89,8	Гонконг	0,579	4,000	0,267	0,154	57,9
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,514	51,4
Угорщина								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	27101	127870	Катар	0,212	5,000	0,333	0,071	21,2
Індекс глобалізації	85,78	91,7	Нідерланди	0,935	1,000	0,067	0,062	93,5
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,33	5,86	Швейцарія	0,739	3,000	0,200	0,148	73,9
Глобальний індекс інновацій	41,74	67,69	Швейцарія	0,617	2,000	0,133	0,082	61,7
Індекс економічної свободи	66,6	89,8	Гонконг	0,742	4,000	0,267	0,198	74,2
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,561	56,1
Латвія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	26024	127870	Катар	0,204	5,000	0,333	0,068	20,4
Індекс глобалізації	77,47	91,7	Нідерланди	0,845	1,000	0,067	0,056	84,5
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,1	5,86	Швейцарія	0,700	3,000	0,200	0,140	70,0
Глобальний індекс інновацій	44,61	67,69	Швейцарія	0,659	2,000	0,133	0,088	65,9
Індекс економічної свободи	65,8	89,8	Гонконг	0,733	4,000	0,267	0,195	73,3
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,547	54,7
Таїланд								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	16911	127870	Катар	0,132	5,000	0,333	0,044	13,2
Індекс глобалізації	70,76	91,7	Нідерланди	0,772	1,000	0,067	0,051	77,2
Індекс глобальної конкурентоспроможності	4,72	5,86	Швейцарія	0,805	3,000	0,200	0,161	80,5
Глобальний індекс інновацій	37,57	67,69	Швейцарія	0,555	2,000	0,133	0,074	55,5

Індекс економічної свободи	64,7	89,8	Гонконг	0,720	4,000	0,267	0,192	72,0
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,523	52,3

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Естонія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	29408	127870	Катар	0,230	5,000	0,333	0,077	23,0
Індекс глобалізації	78,46	91,7	Нідерланди	0,856	1,000	0,067	0,057	85,6
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,85	5,86	Швейцарія	0,828	3,000	0,200	0,166	82,8
Глобальний індекс інновацій	50,93	67,69	Швейцарія	0,752	2,000	0,133	0,100	75,2
Індекс економічної свободи	75,2	89,8	Гонконг	0,837	4,000	0,267	0,223	83,7
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,623	62,3
Франція								
ВВП за ПКС на одну особу, дол..	40943	127870	Катар	0,320	5,000	0,333	0,107	32,0
Індекс глобалізації	82,61	91,7	Нідерланди	0,901	1,000	0,067	0,060	90,1
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,18	5,86	Швейцарія	0,884	3,000	0,200	0,177	88,4
Глобальний індекс інновацій	54,18	67,69	Швейцарія	0,800	2,000	0,133	0,107	80,0
Індекс економічної свободи	64,6	89,8	Гонконг	0,719	4,000	0,267	0,192	71,9
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,642	64,2
Білорусь								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	17397	127870	Катар	0,136	5,000	0,333	0,045	13,6
Індекс глобалізації	70,24	91,7	Нідерланди	0,766	1,000	0,067	0,051	76,6
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,1	5,86	Швейцарія	0,700	3,000	0,200	0,140	70,0
Глобальний індекс інновацій	29,98	67,69	Швейцарія	0,443	2,000	0,133	0,059	44,3
Індекс економічної свободи	47,9	89,8	Гонконг	0,533	4,000	0,267	0,142	53,3
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,438	43,8
Чорногорія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	17068	127870	Катар	0,133	5,000	0,333	0,044	13,3
Індекс глобалізації	65,37	91,7	Нідерланди	0,713	1,000	0,067	0,048	71,3
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,15	5,86	Швейцарія	0,708	3,000	0,200	0,142	70,8
Глобальний індекс інновацій	38,07	67,69	Швейцарія	0,562	2,000	0,133	0,075	56,2
Індекс економічної свободи	62,5	89,8	Гонконг	0,696	4,000	0,267	0,186	69,6

Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,494	49,4
--------	---	---	---	---	--------	-------	-------	------

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Італія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	35811	127870	Катар	0,280	5,000	0,333	0,093	28,0
Індекс глобалізації	79,59	91,7	Нідерланди	0,868	1,000	0,067	0,058	86,8
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,54	5,86	Швейцарія	0,775	3,000	0,200	0,155	77,5
Глобальний індекс інновацій	46,96	67,69	Швейцарія	0,694	2,000	0,133	0,093	69,4
Індекс економічної свободи	60,3	89,8	Гонконг	0,671	4,000	0,267	0,179	67,1
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,578	57,8
Австрія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	47438	127870	Катар	0,371	5,000	0,333	0,124	37,1
Індекс глобалізації	89,83	91,7	Нідерланди	0,980	1,000	0,067	0,065	98,0
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,25	5,86	Швейцарія	0,896	3,000	0,200	0,179	89,6
Глобальний індекс інновацій	53,1	67,69	Швейцарія	0,784	2,000	0,133	0,105	78,4
Індекс економічної свободи	71,9	89,8	Гонконг	0,801	4,000	0,267	0,214	80,1
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,686	68,6
Аргентина								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	20039	127870	Катар	0,157	5,000	0,333	0,052	15,7
Індекс глобалізації	58,54	91,7	Нідерланди	0,638	1,000	0,067	0,043	63,8
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	3,95	5,86	Швейцарія	0,674	3,000	0,200	0,135	67,4
Глобальний індекс інновацій	32	67,69	Швейцарія	0,473	2,000	0,133	0,063	47,3
Індекс економічної свободи	51,7	89,8	Гонконг	0,576	4,000	0,267	0,154	57,6
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,446	44,6
Словаччина								
ВВП за ПКС на одну особу, 547ол..	30626	127870	Катар	0,240	5,000	0,333	0,080	24,0
Індекс глобалізації	83,62	91,7	Нідерланди	0,912	1,000	0,067	0,061	91,2
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,33	5,86	Швейцарія	0,739	3,000	0,200	0,148	73,9
Глобальний індекс інновацій	43,43	67,69	Швейцарія	0,642	2,000	0,133	0,086	64,2

Індекс економічної свободи	69,5	89,8	Гонконг	0,774	4,000	0,267	0,206	77,4
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,580	58,0

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Канада								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	45943	127870	Катар	0,359	5,000	0,333	0,120	35,9
Індекс глобалізації	85,67	91,7	Нідерланди	0,934	1,000	0,067	0,062	93,4
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,35	5,86	Швейцарія	0,913	3,000	0,200	0,183	91,3
Глобальний індекс інновацій	53,65	67,69	Швейцарія	0,793	2,000	0,133	0,106	79,3
Індекс економічної свободи	80,8	89,8	Гонконг	0,900	4,000	0,267	0,240	90,0
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,710	71,0
Іспанія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	35760	127870	Катар	0,280	5,000	0,333	0,093	28,0
Індекс глобалізації	83,73	91,7	Нідерланди	0,913	1,000	0,067	0,061	91,3
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,7	5,86	Швейцарія	0,802	3,000	0,200	0,160	80,2
Глобальний індекс інновацій	37,62	67,69	Швейцарія	0,556	2,000	0,133	0,074	55,6
Індекс економічної свободи	70,2	89,8	Гонконг	0,782	4,000	0,267	0,208	78,2
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,597	59,7
Швеція								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	49977	127870	Катар	0,391	5,000	0,333	0,130	39,1
Індекс глобалізації	85,92	91,7	Нідерланди	0,937	1,000	0,067	0,062	93,7
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,52	5,86	Швейцарія	0,942	3,000	0,200	0,188	94,2
Глобальний індекс інновацій	63,82	67,69	Швейцарія	0,943	2,000	0,133	0,126	94,3
Індекс економічної свободи	71,9	89,8	Гонконг	0,801	4,000	0,267	0,214	80,1
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,720	72,0
Данія								
ВВП за ПКС на одну особу, 548ол..	46094	127870	Катар	0,360	5,000	0,333	0,120	36,0
Індекс глобалізації	86,44	91,7	Нідерланди	0,943	1,000	0,067	0,063	94,3
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,39	5,86	Швейцарія	0,920	3,000	0,200	0,184	92,0
Глобальний індекс інновацій	58,7	67,69	Швейцарія	0,867	2,000	0,133	0,116	86,7
Індекс економічної свободи	78,6	89,8	Гонконг	0,875	4,000	0,267	0,233	87,5

свободи								
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,716	71,6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Греція								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	26754	127870	Катар	0,209	5,000	0,333	0,070	20,9
Індекс глобалізації	80,4	91,7	Нідерланди	0,877	1,000	0,067	0,058	87,7
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,02	5,86	Швейцарія	0,686	3,000	0,200	0,137	68,6
Глобальний індекс інновацій	38,85	67,69	Швейцарія	0,574	2,000	0,133	0,077	57,4
Індекс економічної свободи	60,3	89,8	Гонконг	0,671	4,000	0,267	0,179	67,1
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,521	52,1
Албанія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	11260	127870	Катар	0,088	5,000	0,333	0,029	8,8
Індекс глобалізації	60,65	91,7	Нідерланди	0,661	1,000	0,067	0,044	66,1
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,18	5,86	Швейцарія	0,713	3,000	0,200	0,143	71,3
Глобальний індекс інновацій	28,86	67,69	Швейцарія	0,426	2,000	0,133	0,057	42,6
Індекс економічної свободи	64	89,8	Гонконг	0,713	4,000	0,267	0,190	71,3
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,463	46,3
Нідерланди								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	50712	127870	Катар	0,397	5,000	0,333	0,132	39,7
Індекс глобалізації	91,7	91,7	Нідерланди	1,000	1,000	0,067	0,067	100,0
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,66	5,86	Швейцарія	0,966	3,000	0,200	0,193	96,6
Глобальний індекс інновацій	63,36	67,69	Швейцарія	0,936	2,000	0,133	0,125	93,6
Індекс економічної свободи	74,7	89,8	Гонконг	0,832	4,000	0,267	0,222	83,2
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,739	73,9
Туреччина								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	21149	127870	Катар	0,165	5,000	0,333	0,055	16,5
Індекс глобалізації	71,33	91,7	Нідерланди	0,778	1,000	0,067	0,052	77,8
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,42	5,86	Швейцарія	0,754	3,000	0,200	0,151	75,4
Глобальний індекс інновацій	38,9	67,69	Швейцарія	0,575	2,000	0,133	0,077	57,5

Індекс економічної свободи	64,2	89,8	Гонконг	0,715	4,000	0,267	0,191	71,5
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,525	52,5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Австралія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	48880	127870	Катар	0,382	5,000	0,333	0,127	38,2
Індекс глобалізації	81,93	91,7	Нідерланди	0,893	1,000	0,067	0,060	89,3
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,19	5,86	Швейцарія	0,886	3,000	0,200	0,177	88,6
Глобальний індекс інновацій	51,83	67,69	Швейцарія	0,766	2,000	0,133	0,102	76,6
Індекс економічної свободи	82,5	89,8	Гонконг	0,919	4,000	0,267	0,245	91,9
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,711	71,1
Фінляндія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	41784	127870	Катар	0,327	5,000	0,333	0,109	32,7
Індекс глобалізації	85,47	91,7	Нідерланди	0,932	1,000	0,067	0,062	93,2
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,49	5,86	Швейцарія	0,937	3,000	0,200	0,187	93,7
Глобальний індекс інновацій	58,49	67,69	Швейцарія	0,864	2,000	0,133	0,115	86,4
Індекс економічної свободи	74	89,8	Гонконг	0,824	4,000	0,267	0,220	82,4
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,693	69,3
Румунія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	22319	127870	Катар	0,175	5,000	0,333	0,058	17,5
Індекс глобалізації	75,09	91,7	Нідерланди	0,819	1,000	0,067	0,055	81,9
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,28	5,86	Швейцарія	0,730	3,000	0,200	0,146	73,0
Глобальний індекс інновацій	39,16	67,69	Швейцарія	0,579	2,000	0,133	0,077	57,9
Індекс економічної свободи	64,7	89,8	Гонконг	0,720	4,000	0,267	0,192	72,0
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,528	52,8
США								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	57065	127870	Катар	0,446	5,000	0,333	0,149	44,6
Індекс глобалізації	75,71	91,7	Нідерланди	0,826	1,000	0,067	0,055	82,6
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,85	5,86	Швейцарія	0,998	3,000	0,200	0,200	99,8
Глобальний індекс інновацій	61,4	67,69	Швейцарія	0,907	2,000	0,133	0,121	90,7

Індекс економічної свободи	77,8	89,8	Гонконг	0,866	4,000	0,267	0,231	86,6
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,755	75,5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Бразилія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	15151	127870	Катар	0,118	5,000	0,333	0,039	11,8
Індекс глобалізації	61,4	91,7	Нідерланди	0,670	1,000	0,067	0,045	67,0
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,14	5,86	Швейцарія	0,706	3,000	0,200	0,141	70,6
Глобальний індекс інновацій	33,1	67,69	Швейцарія	0,489	2,000	0,133	0,065	48,9
Індекс економічної свободи	56,8	89,8	Гонконг	0,633	4,000	0,267	0,169	63,3
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,459	45,9
Казахстан								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	25950	127870	Катар	0,203	5,000	0,333	0,068	20,3
Індекс глобалізації	56,08	91,7	Нідерланди	0,612	1,000	0,067	0,041	61,2
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,35	5,86	Швейцарія	0,742	3,000	0,200	0,148	74,2
Глобальний індекс інновацій	31,5	67,69	Швейцарія	0,465	2,000	0,133	0,062	46,5
Індекс економічної свободи	62,1	89,8	Гонконг	0,692	4,000	0,267	0,184	69,2
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,503	50,3
Словенія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	30987	127870	Катар	0,242	5,000	0,333	0,081	24,2
Індекс глобалізації	76,24	91,7	Нідерланди	0,831	1,000	0,067	0,055	83,1
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,48	5,86	Швейцарія	0,765	3,000	0,200	0,153	76,5
Глобальний індекс інновацій	45,8	67,69	Швейцарія	0,677	2,000	0,133	0,090	67,7
Індекс економічної свободи	64,6	89,8	Гонконг	0,719	4,000	0,267	0,192	71,9
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,571	57,1
Сербія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	14338	127870	Катар	0,112	5,000	0,333	0,037	11,2
Індекс глобалізації	69,49	91,7	Нідерланди	0,758	1,000	0,067	0,051	75,8
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,14	5,86	Швейцарія	0,706	3,000	0,200	0,141	70,6
Глобальний індекс інновацій	35,34	67,69	Швейцарія	0,522	2,000	0,133	0,070	52,2

Індекс економічної свободи	58	89,8	Гонконг	0,646	4,000	0,267	0,172	64,6
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,471	47,1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Литва								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	30065	127870	Катар	0,235	5,000	0,333	0,078	23,5
Індекс глобалізації	77,47	91,7	Нідерланди	0,845	1,000	0,067	0,056	84,5
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,58	5,86	Швейцарія	0,782	3,000	0,200	0,156	78,2
Глобальний індекс інновацій	41,17	67,69	Швейцарія	0,608	2,000	0,133	0,081	60,8
Індекс економічної свободи	71,3	89,8	Гонконг	0,794	4,000	0,267	0,212	79,4
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,584	58,4
Хорватія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	22487	127870	Катар	0,176	5,000	0,333	0,059	17,6
Індекс глобалізації	75,59	91,7	Нідерланди	0,824	1,000	0,067	0,055	82,4
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,19	5,86	Швейцарія	0,715	3,000	0,200	0,143	71,5
Глобальний індекс інновацій	39,8	67,69	Швейцарія	0,588	2,000	0,133	0,078	58,8
Індекс економічної свободи	61,1	89,8	Гонконг	0,680	4,000	0,267	0,181	68,0
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,516	51,6
Португалія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	28670	127870	Катар	0,224	5,000	0,333	0,075	22,4
Індекс глобалізації	85,08	91,7	Нідерланди	0,928	1,000	0,067	0,062	92,8
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,57	5,86	Швейцарія	0,780	3,000	0,200	0,156	78,0
Глобальний індекс інновацій	46,05	67,69	Швейцарія	0,680	2,000	0,133	0,091	68,0
Індекс економічної свободи	64	89,8	Гонконг	0,713	4,000	0,267	0,190	71,3
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,573	57,3
Росія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	25112	127870	Катар	0,196	5,000	0,333	0,065	19,6
Індекс глобалізації	68,25	91,7	Нідерланди	0,744	1,000	0,067	0,050	74,4
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,64	5,86	Швейцарія	0,792	3,000	0,200	0,158	79,2
Глобальний індекс інновацій	38,76	67,69	Швейцарія	0,573	2,000	0,133	0,076	57,3

Індекс економічної свободи	50,5	89,8	Гонконг	0,562	4,000	0,267	0,150	56,2
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,500	50,0

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чехія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	33186	127870	Катар	0,260	5,000	0,333	0,087	26,0
Індекс глобалізації	83,6	91,7	Нідерланди	0,912	1,000	0,067	0,061	91,2
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,77	5,86	Швейцарія	0,814	3,000	0,200	0,163	81,4
Глобальний індекс інновацій	50,98	67,69	Швейцарія	0,753	2,000	0,133	0,100	75,3
Індекс економічної свободи	70,4	89,8	Гонконг	0,784	4,000	0,267	0,209	78,4
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,620	62,0
Бельгія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	44578	127870	Катар	0,349	5,000	0,333	0,116	34,9
Індекс глобалізації	91,75	91,7	Нідерланди	1,001	1,000	0,067	0,067	100,1
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,23	5,86	Швейцарія	0,892	3,000	0,200	0,178	89,2
Глобальний індекс інновацій	49,85	67,69	Швейцарія	0,736	2,000	0,133	0,098	73,6
Індекс економічної свободи	70,2	89,8	Гонконг	0,782	4,000	0,267	0,208	78,2
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,668	66,8
Болгарія								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	20029	127870	Катар	0,157	5,000	0,333	0,052	15,7
Індекс глобалізації	77,16	91,7	Нідерланди	0,841	1,000	0,067	0,056	84,1
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,46	5,86	Швейцарія	0,761	3,000	0,200	0,152	76,1
Глобальний індекс інновацій	42,84	67,69	Швейцарія	0,633	2,000	0,133	0,084	63,3
Індекс економічної свободи	64,9	89,8	Гонконг	0,723	4,000	0,267	0,193	72,3
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,538	53,8
Польща								
ВВП за ПКС на одну особу, дол.	27349	127870	Катар	0,214	5,000	0,333	0,071	21,4
Індекс глобалізації	79,9	91,7	Нідерланди	0,871	1,000	0,067	0,058	87,1
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,59	5,86	Швейцарія	0,783	3,000	0,200	0,157	78,3
Глобальний індекс інновацій	41,99	67,69	Швейцарія	0,620	2,000	0,133	0,083	62,0

Індекс економічної свободи	64,1	89,8	Гонконг	0,714	4,000	0,267	0,190	71,4
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,559	55,9

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Німеччина								
ВВП за PKS на одну особу, дол.	48422	127870	Катар	0,379	5,000	0,333	0,126	37,9
Індекс глобалізації	78,24	91,7	Нідерланди	0,853	1,000	0,067	0,057	85,3
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,65	5,86	Швейцарія	0,964	3,000	0,200	0,193	96,4
Глобальний індекс інновацій	58,39	67,69	Швейцарія	0,863	2,000	0,133	0,115	86,3
Індекс економічної свободи	71,8	89,8	Гонконг	0,800	4,000	0,267	0,213	80,0
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,704	70,4
Великобританія								
ВВП за PKS на одну особу, 554ол..	42816	127870	Катар	0,335	5,000	0,333	0,112	33,5
Індекс глобалізації	81,97	91,7	Нідерланди	0,894	1,000	0,067	0,060	89,4
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,51	5,86	Швейцарія	0,940	3,000	0,200	0,188	94,0
Глобальний індекс інновацій	60,89	67,69	Швейцарія	0,900	2,000	0,133	0,120	90,0
Індекс економічної свободи	74,5	89,8	Гонконг	0,830	4,000	0,267	0,221	83,0
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,700	70,0
Індія								
ВВП за PKS на одну особу, 554ол..	6657	127870	Катар	0,052	5,000	0,333	0,017	5,2
Індекс глобалізації	52,38	91,7	Нідерланди	0,571	1,000	0,067	0,038	57,1
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	4,59	5,86	Швейцарія	0,783	3,000	0,200	0,157	78,3
Глобальний індекс інновацій	35,47	67,69	Швейцарія	0,524	2,000	0,133	0,070	52,4
Індекс економічної свободи	54,6	89,8	Гонконг	0,608	4,000	0,267	0,162	60,8
Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,444	44,4
Люксембург								
ВВП за PKS на одну особу, 554ол..	101937	127870	Катар	0,797	5,000	0,333	0,266	79,7
Індекс глобалізації	83,55	91,7	Нідерланди	0,911	1,000	0,067	0,061	91,1
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	5,23	5,86	Швейцарія	0,892	3,000	0,200	0,178	89,2
Глобальний індекс інновацій	56,4	67,69	Швейцарія	0,833	2,000	0,133	0,111	83,3
Індекс економічної свободи	76,2	89,8	Гонконг	0,849	4,000	0,267	0,226	84,9

Всього	-	-	-	-	15,000	1,000	0,842	84,2
--------	---	---	---	---	--------	-------	-------	------

Джерело: Зведено автором на основі [6]

Додаток Ж

Таблиця Ж.1 - Рейтинг країн за глобальний інноваційним індексом (GII – The Global Innovation Index, 2019-2022 pp.)

Країни	2019		2020		2021		2021	
Швейцарія	64,78	1	68,3	1	66,28	1	67,69	1
Швеція	62,29	3	62,4	3	63,57	2	63,82	2
Великобританія	62,37	2	62,42	2	61,93	3	60,89	5
США	60,09	6	60,1	5	61,4	4	61,4	4
Фінляндія	60,67	4	59,97	6	59,9	5	58,49	8
Сінгапур	59,24	7	59,36	7	59,16	6	58,69	7
Ірландія	56,67	11	59,13	8	59,03	7	58,13	10
Данія	57,52	8	57,7	10	58,45	8	58,7	6
Нідерланди	60,59	5	61,58	4	58,29	9	63,36	3
Німеччина	56,02	13	57,05	12	57,94	10	58,39	9
Південна Корея	55,27	16	56,26	14	57,15	11	57,7	11
Люксембург	56,86	9	59,02	9	57,11	12	56,4	12
Ісландія	54,05	19	57,02	13	55,99	13	55,76	13
Гонконг	56,82	10	57,23	11	55,69	14	53,88	16
Канада	56,13	12	55,73	16	54,71	15	53,65	18
Японія	52,41	21	53,97	19	54,52	16	54,72	14
Нова Зеландія	54,52	18	55,92	15	54,23	17	52,87	21
Франція	52,18	22	53,59	21	54,04	18	54,18	15
Австралія	55,01	17	55,22	17	53,07	19	51,83	23
Австрія	53,41	20	54,07	18	52,65	20	53,1	20
Ізраїль	55,46	15	53,54	22	52,28	21	53,88	17
Норвегія	55,59	14	53,8	20	52,01	22	53,14	19
Бельгія	51,69	23	50,91	25	51,97	23	49,85	27
Естонія	51,54	24	52,81	23	51,73	24	50,93	25
Китай	46,57	29	47,47	29	50,57	25	52,54	22
Мальта	50,44	25	50,48	26	50,44	26	50,6	26
Чехія	50,22	26	51,32	24	49,4	27	50,98	24
Іспанія	49,27	27	49,07	27	49,19	28	48,81	28
Італія	45,65	31	46,4	31	47,17	29	46,96	29
Португалія	45,63	32	46,61	30	46,45	30	46,05	31
Кіпр	45,82	30	43,51	34	45,97	31	46,84	30
Словенія	47,23	28	48,49	28	45,97	32	45,8	32
Угорщина	44,61	35	43	35	44,71	33	41,74	39
Латвія	44,81	34	45,51	33	44,33	34	44,61	33
Малайзія	45,6	33	45,98	32	43,36	35	42,72	37
Литва	41	39	42,26	38	41,76	36	41,17	40
Словаччина	41,89	37	42,99	36	41,7	37	43,43	34
Болгарія	40,74	44	42,16	39	41,42	38	42,84	36
Польща	40,64	45	40,16	46	40,22	39	41,99	38
Греція	38,95	50	40,28	45	39,75	40	38,85	44
ОАЕ	43,25	36	40,06	47	39,35	41	43,24	35
Туреччина	38,2	54	37,81	58	39,03	42	38,9	43
Росія	39,14	49	39,32	48	38,5	43	38,76	45
Чилі	40,64	46	41,2	42	38,41	44	38,7	46
Коста Ріка	37,3	57	38,59	51	38,4	45	37,09	53
Україна	36,26	63	36,45	64	35,72	56	37,62	50

Джерело: узагальнено автором [5]

Додаток II

Таблиця II.1 – Торгівля країн світу у % ВВП

Країна	Роки					Відхилення , (+,-)
	2018	2019	2020	2021	2022	
Україна	99,20	90,51	79,16	82,70	87,71	-11,49
Уганда	36,64	39,36	37,00	41,71	34,51	-2,13
Велика Британія	64,54	64,67	58,77	59,35	69,52	4,98
Узбекистан	71,21	72,52	61,84	63,85	71,58	0,37
США	27,61	26,45	23,39	25,56	27,36	-0,25
Вануату	98,34	99,38	62,97	60,47	68,51	-29,83
Уругвай	47,92	49,56	46,02	54,42	57,19	9,27
Європа і центральна Азія	84,50	84,37	78,07	84,64	95,41	10,91
Східна Азія і Океанія	55,96	53,71	50,76	56,04	61,12	5,16
Польща	103,45	102,69	100,32	112,08	123,93	20,48
Парагвай	72,07	71,22	62,76	69,74	73,85	1,79
Перу	48,63	46,94	43,83	55,97	58,41	9,78
Молдова	87,45	87,63	79,27	88,47	110,73	23,29
Румунія	86,47	84,50	78,06	86,85	92,82	6,35
Японія	36,61	35,22	31,33	36,77	46,84	10,23

Джерело: Розраховано автором на основі [1]

Таблиця II.2 – структура експорту країн світу у %ВВП

Країни	Роки					Відхилення, %
	2018	2019	2020	2021	2022	
Україна	45,24	41,23	38,82	40,69	35,46	-9,78
США	12,36	11,87	10,21	10,94	11,77	-0,59
Вануату	41,60	50,35	15,70	9,16	14,82	-26,78
Уганда	15,09	17,11	15,41	15,78	12,02	-3,07
Велика Британія	31,58	31,63	29,69	29,60	33,43	1,85
Узбекистан	26,84	28,30	24,18	23,68	27,27	0,43
Уругвай	26,50	27,81	25,21	30,48	31,32	4,82
Східна Азія та Океанія	29,10	27,92	26,64	29,08	31,36	2,26
Європа та центральна Азія	45,12	45,04	42,32	45,99	50,48	5,36
Туреччина	31,23	33,07	29,12	35,74	38,58	7,35
Швеція	45,68	47,81	43,85	46,50	53,04	7,35
Швейцарія	67,48	66,97	64,10	71,29	76,94	9,46
Польща	52,75	53,20	52,99	57,70	62,69	9,94
Парагвай	36,85	36,09	33,27	35,49	34,48	-2,37
Перу	25,19	24,04	22,71	29,49	29,32	4,13

Джерело: Розраховано автором на основі [3]

Таблиця И.3 – структура експорту країн світу у %ВВП

Країни	Роки					Відхилення %
	2018	2019	2020	2021	2022	
Україна	53,96	49,28	40,33	42,01	52,25	-1,71
Уганда	21,55	22,25	21,59	25,93	22,48	0,93
Велика Британія	32,96	33,03	29,08	29,75	36,09	3,13
Узбекистан	44,36	44,22	37,66	40,17	44,31	-0,05
Уругвай	21,42	21,75	20,81	23,93	25,87	4,45
США	15,25	14,58	13,18	14,62	15,59	0,34
Вануату	56,74	49,04	47,27	51,31	53,69	-3,05
Східна Азія та Океанія	27,61	26,30	24,04	26,36	28,81	1,20
Європа та центральна Азія	41,56	41,94	39,41	42,08	47,55	5,99
Туреччина	31,38	30,12	32,22	35,34	42,59	11,20
Швеція	43,45	43,62	39,36	41,75	49,89	6,44
Швейцарія	56,95	57,16	57,69	58,97	63,23	6,28
Польща	50,70	49,49	47,33	54,38	61,25	10,55
Парагвай	35,22	35,13	29,49	34,26	39,38	4,16
Перу	23,44	22,90	21,12	26,48	29,09	5,66

Джерело: Розраховано автором на основі [5]